

AETII MEDICI

GRÆCI CONTRACTÆ

MEDICINÆ, SERMO PRIMVS,

PER IANVM CORNARIVM

Medicū Physicum latinè cōscriptus.

DE SIMPLICIBVS PHARMACIS

ex plantis, iuxta ordinem literarum græcarū.

Item de multorū oleorum preparatione.

DE SIMPLICIVM MEDICA=

MENTORVM VIRIBVS.

DIFFERENTIAE
particularum actionū in
singulis pharmacis fiunt,
ex eo quod singula ex
ipsis ad tantā caliditatem
aut frigiditātē, aut siccita
tem, aut humiditātē, aut
partium tenuitatem, aut
earundem crassitudinem
accedāt. At uero ad quan
tam tandem accedāt sin

gula, enarrari nō potest iuxta exactam sanē ueritatem.
Sed nos tamen etiam hoc ipsum manifestis, & ad artis
usum sufficientibus distinctionibus cōprehendere tenta
uimus, unū quidem genus esse demonstrando, quod
ad simile corporibus nostris temperamentum peruen
iat, ubi à caliditate quę ipsis corporibus inest, trāsmu
tationis & alterationis principiū quoddam assumpsit.
Alterum uero calidius fieri quàm pro nostro tempe

A E T.

a ramento.

S E R M O

ramento . Atq; huius quatuor ordines facere mihi uisum est. Primum qui adhuc ad sensum obscurus est, ut ratione deprehendere oporteat. Alterum ab eo secundum, qui iam ad sensum manifestus est. Tertium qui fortiter calfaciat, nondum tamen urat. Post hunc quartum & ultimum qui ustorius sit. Sic & frigefacientium primum ordinem eorum que ratione indigent ad demonstrandum quod frigefaciant. Secundum eorum que sensibilibiter frigefaciant. Tertium fortiter frigefacientium, nondum tamen mortificantium. Quartum mortificantium. Juxta eandem proportionem etiam humectantium & siccantium. Fiat autem clarioris doctrinae gratia harum distantiarum a temperamento ordo, ita ut frigidorum primus sit, in quo quis locauerit rosaceum oleum, aut ipsam rosam. Secundus ab eo sequens proxime, in quo rosae succus. Deinde Tertius & Quartus, donec ad frigidissima perueniamus, cicutam & papaueris succum, & mandragoram, & hyoscyamum. Rursum in calidis anethum & foenum graecum primo ordine ponamus. In secundo quae secunda apparent: ita & tertia & quarta, donec ad ustoria deueniamus. Juxta eundem modum in humectantibus ac siccantibus medicamentis, initio rursus a temperatis sumpto, ordines consequenter usque ad summa faciemus, huiusmodi enim cognitio non parum ad medendi methodum confert. Conuenit porro praexercitatum esse in sensu gustus, & proprietatem unicuiusque qualitatis saporum in memoria habere, uelut uerbi causa: Quum corpus aliquid quod linguae admotum uehementer siccet, & constringit, ipsamque ad multam profunditatem exasperat, uelut pira syluestria immatura, & corna, ac similia: omne tale Acerbum nominatur, hoc est intense Austerum. Quaecumque uero in contactu linguae ipsam non constringunt, neque contrahunt, uelut adstringentia solent, sed contrarium facere uidetur, extergereque & eluere, talia omnia

Salsa

Salsa appellamus. Quæ autem his adhuc amplius ex-
 tergent simulq; moleste exasperant, Amara uocantur.
 Quæ uero mordent & cum ualida caliditate erodunt,
 Acris. Quæ uero absq; caliditate mordent, Acida di-
 cuntur. Habentq; præterea uim fermentandi terram, si
 ad ipsam effundantur. Quæcunq; autē uelut sublinunt
 & replent & sedant exasperatas & quasi erosas lingue
 partes, ipsas cum manifesta iucunditate contingentia,
 Dulcia nominantur, si uero sine manifesta iucunditate
 id faciant, Pinguis appellatur. Si quidem igitur Acris
 moniam manifeste percipere uelis, in allio & cæpis ac
 similibus frequēter degustatis ac diu cōmanducatis dis-
 ces, ita ut affectus ex his sensum diligenter memoriæ
 cōmendes. Si uero adstringendi uim palam percipere
 uoles, in Galla & Rhoe ac similibus assequere, si Ama-
 ritudinem, nitri ac fellis gustu, si Dulcedinem, sapæ ac
 mellis. Præterea siue qualitatis expers, siue qualitate
 ad gustum medium cognoscere uelis, aquam accipe,
 eiusq; gustum diligenter in memoria retine, & maxi-
 me purissimæ aquæ, & nullam prædictarum qualitas
 tum respicientes, neq; dulcedinem, neq; acrimoniam,
 neq; acorem, neq; amaritudinem, insuperq; neq; mul-
 tum calidæ, neq; nimium frigidæ. Inde enim progres-
 sus, promptus ad obscurorum saporum cognitionem
 peruenies, & eorum quos ego mediocriter dulces, alii
 aquosos uocare malunt. qualis est harundinum uiri-
 dium & graminis succus, item tritici & ordei, & alios-
 rum multorum moderate dulcium. & qualis est aqua
 qualitatis penitus expers, inter caliditatem ac frigidit-
 tatem manifestam, mediam quantum eius fieri potest
 constitutionem habēs, aut etiam paululum ad frigidit-
 tatem declinans. Quod si quid eiusmodi sapore prædi-
 tum, non liquidam sed siccam compagem habeat, id
 ipsum necesse est terreum esse, & citra mordacitatem
 siccare. Nominantur autem talia Emplastica Græcis,

S E R M O

hoc est meatus obducentia: uelut est amyllum, & plurima ex metallicis diligenter lota, pomphilyx, cerulfa, Cadmia, terra Cimolia, Samius Aster, & similia. Quædam uero ex ipsis non solum terrea, sed etiam aquosa natura sunt: aliqua etiam aerem non modicum intra se habent, uiscosa quidem hæc, & ob id meatus oblinentia. Duplex est enim medicamentorum meatus obducentium natura. Altera terrea exacte & sicca: altera uiscosa penitus, uerum mixta ex aqua & terra, & plerumque etiam aere, uelut oleum dulce. At uero candidum oui simile quidem quodammodo est, uerum magis terreum quam oleum. Caseosum etiam in lacte meatus obducit, & pinguedo suis. Tauri equidem & hirci pinguedo siue adeps, acris, & magis terrea quam suis pinguedo est. Anseris autem & galli calidior quidem & ficcior quam suum est, sed tenuium partium, & nequaquam terrea. Itaque pinguedines si non acrimoniã aliquam habent, meatus obducunt, & magis sicciore, & amplius terrea. Talis est & cera probe lota. Et alia quidẽ sunt medicamẽta Emplastica appellata. Quæ uero adstringunt terrea sunt, & crassarũ partium cõpagis suæ mole, frigida autẽ qualitate. At uero Arida tenuium partium corporibus sunt, frigida autẽ similiter ut adstringentia. Quæcunq; autẽ in sapore terreas partes representant, quæ colliquatæ & contrahunt & resiccant humectiores sensiles linguæ partes, siquidem asperiora sunt, Acerba dicuntur: minus uero aspera, Austera: & recte talium saporũ temperamentũ Frigidũ dicemus. Quandoquidem autem inæqualiter resiccant, hoc est enim exasperare, fuerint utiq; omnino etiã terrea. Omne enim aquosum æqualiter permeat corpora, & diuulsum rursus facile unitur. Terreum uero diuellitur quidem, nõ tamen facile rursus coit. Et sanè si sensus proprietatem in utraq; affectione in memoriam reuocaueris, isdem testimonium præbebis. Etenim Acidorum

rum

sum saporum transitus, uelox est in sensibilibus partibus: Acerborum autem tardus. Et Acida per profundum corporum actionem suam magis ostendunt. A cereba uero in superficie. Cæterum ubi experiri uoles sinu cereæ acerbitalis adionem, si quidē eadem res gustanti tibi apparauerit acerba simulq; mordens, hanc speciem me monēte relinques, & acerbum absq; mordacitate requires: & quod neq; acidum, neq; dulce, neq; amarū est, sed quantum eius maxime fieri potest, nullam omnino qualitatem & uim adstrictioni permixtam habens. Superuacuum enim & uanū est, tale pharmaceutum experiri. Incertum namq; est an ob adstrictionem, siue aliam quandam ei permixtam qualitatem, siue per utrasque, circa corpus cui admotum est, efficax fuerit. Chalcitis igitur & Misy, atramentū sutorium, & squama æris, fori, & Armeniacum piciorium, argentū uiuum, & innumera alia adstringentia, simulq; mordentia, iuxta utrasq; qualitates in singula corpora quibus adhibentur agunt: & tamen impossibile sit docere palam, num per adstrictionem, an per acrimoniam, urendi uim habeant. Nam si intra corpus sumantur talia crassarū partium existentia, & uiribus magis calida, & propterea tēporis progressu in permutatione intra animalis corpus ignescentia, ad candefacti igne lapidis aut ferri similitudinem exulcerant & urunt uētris partes, & neq; distribui in corpus possunt, ob grauitatem. Præstabilius igitur est plura alia consequenter degustare, ac diligenter cōsiderare sinceram adstrictionem seorsum per se, quantum eius fieri potest, atq; ubi talē repereris, iam tantam ad iudicandū illud medicamentum iuxta prædictam methodū progredere. Velut si gustanti tibi basilaustium, aut gallam, aut cytinū, aut hypocythidem, aut acaciam, aut rhoem, aut aliud quid eiusmodi, appareat exacte acerbū esse, ita ut palam sit nullam aliam qualitatem habere, in eiusmodi iam expendere ac explo-

rare adstrictionis actionem oportet. Acerbum itaque
 corpus terreum est & frigidum. Resoluetur autem ne-
 cessario tripliciter, aut calefcens, aut humescens, aut
 utrunq; simul perpetiens. Si igitur calefcatur solum, non
 euadet, neque humidius, neq; mollius, sed durius exis-
 tens dulcedinem acquirit: quemadmodum quercu-
 nã glandes, & præsertim quæ castaneæ nominantur.
 Si uero humescat solum, & humiditas crassarum pars
 tum ac aquosa existat, austerum euadet. Nam acerbum
 exolutum, austerum producit saporem. Omnis
 enim saporis uim aquosa humiditas hebetat. Si uero
 humiditas tenuium partium & aerea accedat, Acidum
 reddetur. Frigiditas enim tenuium partium existens,
 acidam qualitatem efficit: At uero si humescat simulq;
 calefcatur, cum aquosa quidem humiditate, in dulcedi-
 nem transibit, cû aerea uero in pinguitudinem. Etenim
 arborum fructus qui natura iam facti dulces nobis ap-
 parent, acerbam primum, & siccam cõpagem habent,
 singuli iuxta arboris suę naturam, progressu uero tem-
 poris fiunt quidem humidiores, uerum aliqui aciditas
 tem insuper ad acerbicatem assument, quàm paulatim
 deponentes, rursus dulces euadunt maturitatem
 adepti. Quidam neq; in arboribus, sed decerpti post
 tempus aliquod dulcedinem acquirunt. Alii quidam
 neq; media interueniente aciditate, sed statim ab acerbic-
 tate in dulcedinẽ transeunt, quemadmodum oleæ
 fructus. Cæterum calore maturi fiunt omnes, qui du-
 plex natura existit, Alter proprius & singulis à natura
 insitus: Alter forinsecus à sole allatus. At qui si ab initio
 quidem acerbiores sunt, maturi autẽ dulces fiunt,
 ex caliditate utique dulcedo, ex frigiditate aciditas &
 acerbitas ipsis adest. Et sanè manifestum iam factum
 est, quod fructus ab initio acerbi existentes, progressu
 temporis partim dulcescunt, partim acescunt, partim
 austeri fiunt: Aliqui uero semper acerbi permanent.

Quis

Quidam etiam redduntur pingues. Quin & iuxta di-
 starum qualitatuum mixturas, multiplicem habent uas-
 rietatem. Acerbi itaque in finem usque permanent, ilicis,
 arbuti & corni fructus, & consimiles. quoniam frigidi
 & sicci, uelut ab initio erant, permanent, nullam aliam
 alterationem præterquam folius augmenti acquirent
 tia. Acerbus autem simulque dulcis est, myrti & piri syl-
 uestris & glandis fructus. Austerus tantum, uitis ami-
 næ uua, & uinum, & quæ his similia. Austerus simulque
 dulcis, palmæ fructus, & uinum Surrentinum, & quæ
 cunque dulcedinē adstrictione permixtam habent. Dul-
 ce autem solum est Theriæum & Scybelites, & Siræum,
 siue hepfema quod nos sapam appellamus, & quæ
 cunque alia his similia. Pinguis uero exacte tum fru-
 ctus tum succus oleæ est: Immo etiam alii omnes ex
 quibus oleum paratur. Quemadmodum autem acer-
 bus succus progressu temporis dulcior primum deinceps
 de etiam acrior & amarior euadit, & postremum peni-
 tus amarescit. Eodem modo etiam frigidus succus aci-
 dior statim fit, & si perfecte perfrigescat, citius adhuc
 acescit: fructus quoque statim inter colligendum multa
 humiditate repleti, item qui alias aqua assumpserunt,
 prompte ex leuissima occasione acidi fiunt. Si enim
 uua immatura acida est, matura uero dulcis, & matu-
 rum fieri fructibus omnibus ex solari caliditate con-
 tingit. Manifestum est imperfectiorem ac frigidiorum
 acidum esse, perfectiorem uero & calidiorum, dul-
 cem. Quum igitur uinum ex perfrigeratione acescat,
 cõspicuum est quod ad eundem rursus redit saporem,
 ex quo prodiit, uua immaturæ inquam. Distat tamen
 acetum ab uua immaturæ succo uiribus, in eo quod
 acetum acrimoniam quandam ex putredinosa caliditate
 adeptum est. Uua autem immaturæ succus non
 habet acquisititiã caliditatem. & propterea neque
 aceti acridinem: Vnde etiam magis tenuium partium
 est acce-

est acetum quàm uuæ immaturæ succus, uelut sensus
 quoq; testatur. At uero acrimonia aceti frigiditatem
 aciditatis euincere non potest, uerū ad penetrandi cele
 ritatem ipsi inseruit. Quanto enim citius meatus pene
 trat calidū quàm frigidū, tanto promptius acris sapoe
 quàm acidus sensiliū corporum meatus pertransit, ut
 acris uelut præuius iter struat, frigidus uero nō ita lon
 ge post sequatur. Et propterea sanè sensus mixtus ac
 ægre explicabilis non permittit pronunciare, Acetum
 simpliciter frigidū esse: percipimus enim in ipso igneā
 quamdam acrimoniā. Verū frigiditas ex sequēti acis
 ditate destruit & extinguit euestigio acrimoniā, quae
 re etiam multo maior sensus frigiditatis quàm calidis
 tatis nobis contingit. Porrò quidam æstatis tempore
 poscam bibentes palām refrigerantur, & sine siti per
 manent. Quandoquidem uero sitis dupliciter fit: Altera
 ex humiditatis inopia: Altera caliditatis redundan
 tia. Eam quæ ex siccitate oboritur non sanat acetum.
 Eam uero quæ ex caliditate oborta est, sanat. Hume
 stare enim non potest acetū per se, sed non ingenero
 se perfrigerat. Igitur neq; sitim ex sicca intēperie, neq;
 ex calida & sicca obortam, acetū potatum unquam sa
 nare potest. Si uero concurrant aliquando simul hu
 miditas cū caliditate, eiusmodi sanè sitis optima me
 dela acetum erit: aliter sitientibus, tum in febris ar
 dentibus aliisq; omnibus adurentibus, tum in æstate
 ac calore uehementi, composita affectio est ex calidis
 tate ac siccitate, ut merito cōpositam medelam requi
 rant ex aceto & aqua: Acetum quidem ut non in stre
 nue refrigerans, & partium tenuitate facile penetrans,
 Aquam uero ut que supra id quod refrigerat & humi
 dissima omnium existat. Nihil enim humidius aqua.
 Cæterum in ardore præcordiorum potior aceto est
 uiz immaturæ succus forinsecus impositus, tum quod
 nullam habeat uiolentā & offendentem frigiditatem,

nota de
 acis

tum

tum quod neque permixtam mordacem caliditatem. Qui enim ita affecti sunt, lenimento inuiolento opus habent, quod forinsecus nullam mordacem acrimoniam inducat. Vuae itaque immaturæ succus, non solum acidus est, sed etiam acerbus. Nam ut dictum est, omnes ferè arborum fructus circa primam generationem gustu acerbi sunt. Non autem acidum solū frigidum est, sed etiam acerbum ac austerum. Et si quis aliquando gustauit mala cydonia, aut myrti baccas, aut mespila, is sanè manifeste nouit alium esse sensum ab acidis in lingua nostra productum, alium ab acerbis aut austeris. Acerba enim intus protrudere particulam uidentur, quam ex omni parte æqualiter contingunt, uelut experimentia constringentiaq; ac contrahentia. Austera uero in profundum subire uidentur, & asperū quemdam ac inæqualem sensum inducere, ita ut rescicando omnem sensilium partiū humiditatem expellant. Quare alia est affectionum proprietas, non satis clare explicabilis, & in acerbis, & in austeris saporibus. Sed non puto tamen hominem esse qui non ex iam relatis incertatus intelligat quid dicam. Omne igitur corpus acerbum, & ab aliis qualitatibus purum, omni experimento factō frigidum inueni. Omne autem dulce calidum est, & non immodice superexcellit caliditatem quæ in nobis existit. Sed quemadmodum calide aquæ contactu delectamur, & maxime ubi fuimus frigefacti, donec corporis partes à frigore cōgelatæ diffundantur. Excalfacit enim nos, & neq; dissoluens, neq; scindens partium continuitatem, iucundissima est, & utilissima. Sic etiā omne dulce edulsiū, calidū quidem omnino est, non tamen ad tantam caliditatē peruenit ut offendat, sed intra terminos diffundēdi, & æquandi demulcendiq; ac molliendi manet. Omnia enim alimēta his quæ aluntur natura conueniētia & tota substātia familiaria existunt. Statim autē oportet & moderate calida

a s esse

S E R M O

esse hæc, iuxta corporum quæ aluntur proportionem. Et propterea eduliorum ac medicamentorum non una species omnibus hominibus conuenit. Vnusquisque enim iuxta propriam substantiam simulque affectionem, ab utrisque tum utilitate, tum uoluptatem percipit. Verum quum hæc ita habeant, Edulium sanè minus dulce, minus calidum est, magis dulce, tanto calidius est, quanto dulcius. Si uero modum caliditatis excedat, neque dulce tale est, sed iam amarum apparet. uelut mel inueteratum, & quod didicius eorum est, & singula alia dulcia. Quæ enim temperamentis corporum quæ aluntur similia sunt, citra costuram & præparationem, iam dulcia apparent. Quæ uero dissimilia, omnia iniucunda sunt prius quam præparentur. Opus est autem calida castigare frigiditate, frigida uero calfacientium condimentorum mixtura, & igne. Eodem modo per humiditatem emendantur quæ terrea sunt & sicca, magis quam conuenit. Siccitate uero quæ plus humida & aquosa. Dulce igitur supra hoc quod calidum magis aut minus existit, necessario etiam humidum magis aut minus est. Quod uero uelut superassatum amarum euadit, simile calci & cineri, siccum & calidum necessario redditur. Et sanè ob id omnia amara extergere solent, scindereque; dissiccare uiscosos ac crassos humores, quemadmodum cinis & nitrum. Quod autem amarus sapor siccæ ac terrei temperamenti est, tum ex eo quod ægerrime omnium amara putrescunt, tum quod nequaquam uermes & alia animalia gignant, qualia uidelicet in radicibus & herbis & fructibus putrescentibus innasci solent, colligere datur. Nam in humidis corporibus maxime uermes & putredines gignimus. Porro exacte Amara, uoco autè sic quæ nulla alia sensibili qualitate participant, omnia ferme animalia, non homines modo, in cibis auerfantur. propterea quod omne animal humidum magis aut minus existat,

*ut in putrescentibus
in quibus mel
calidius & siccius
maltum
solidum*

existat, Amara autem sicca sint ad cineris ac calcis simi-
 litudinem. Quemadmodum igitur exacte quidē Dul-
 ce nutrit, exacte autem Amarū non alit: sic quod inter
 hæc medium est nutrit quidē, sed minus quam dulce.
 Propinquus autem amaro est sapor salus, nam & ter-
 rei utriq; sunt & calidi, differunt tamen inter se nō ob-
 scura differentia, quod amarus à caliditate & siccitate
 magis sit attenuatus & elaboratus ac quasi subactus.
 Sed & in salis generibus sic habet. Que. n. dura sunt &
 dēsiora & magis terrea, qualia ferē omnia fossilia exis-
 tunt, minus calida ac tenuium partium sunt. Quæ ue-
 ro friabilia ac laxa, magis tenuium partium & uiribus
 calidiora sunt, & aliqua ex ipsis subamara, mediū quo-
 dammodo obtinentia inter salem & spumam nitri. Et
 sanē quicquid salsum diutius calceceris, statim amarū
 euadet. Atq; sic etiam Asphaltitidis stagni aqua, quam
 mare mortuum appellant, in cauo & calido loco con-
 tenta, & à sole exarsata, amara redditur: & ob id etiam
 æstate magis quam hyeme amara existit, & si haustant
 eam in uase cauo ad solem exponas tempore æstiuo,
 cōfestim magis amara seipsa facta tibi apparebit. Qua-
 re in illa aqua neque animal innascitur, neque planta.
 Sed & quum flumina magna multumq; piscosa in ipsa
 sam influant, & præsertim id quod propē Hierichun-
 tem est, quod Iordanem appellant, nullus piscis oras
 fluminum super egreditur: & si quis captos stagno im-
 mittat, statim corrumpi ipsos uidebit: & propterea sta-
 gnum mortuum, siue mare mortuum appellat. Adeo
 exacte Amarum omnibus plantis, & animalibus ini-
 micum est, squallidumq; ac siccum natura, uelut fuli-
 go ex adustione factum. De amarorum igitur saporū
 uiribus satis dixisse uidemur, dissectorios & ex-
 terforios ac attenuatorios ipsos esse declarantes, atq;
 adeo calidos in tantum, ut nondum urant. Ad Acres-
 iam sermonem connectamus, eosq; primum calidos
 exacte

*ex. n. præter
 dulcia sunt
 sed minus*

*mare mo-
 rtuum*

exacte esse dicamus, deinde erosiuos & ustorios, cru-
 stamq; inducetes, & colliquatorios, forinsecus cuti im-
 positos: si uero intra corpus assumantur, qui tota sub-
 stantia quibusdā animalibus aduersantur, eos omnes
 putrefactorios esse, & infectorios illorum animalium,
 uelut cantharis & buprestis hominis. Qui uero secun-
 dum solius caliditatis excessum, siquidem crassiores
 sint & terrei, uelut Auripigmentum & Sandaracha, ac
 similia, eos exulceratorios internarum partium pro-
 nunciamus: si uero tenuium partium sint, qualia fami-
 liaria nobis semina existunt, daucus uidelicet & anis-
 sum, ac similia, urinam cientes & exudatorios, & sim-
 pliciter ac summam loquendo, sectorios ac discusso-
 rios. Conferunt etiam quidam reiectionibus ex thora-
 ce, & menstruorum fluxionibus. Ceterū acres sapores,
 non solum forti caliditate ab amaris differre uidetur:
 sed etiam in eo quod amari omnes non modo calidi
 sunt, sed etiam sicci ad cineris similitudinem. At uero
 in acris, quiq; nō sunt amari, multa aliquando per-
 mixta est humiditas, & propterea non pauca acria no-
 bis in ciborū usum ueniunt. Q uando uero iam & de
 saporibus, quę dici par erat relata sunt, reliquum utiq;
 fuerit & de uaporibus dicere. Pleriq; certe uapores si-
 militer ut sapores nos afficiunt. Nam acida omnia ip-
 sumq; etiam acetū, & olfactū, & gustū eodem modo
 excitant. Acria autem, uelut allium, & cepa, & consimi-
 lia, non minus olfactum quàm gustum stimulant & re-
 citant. Eodem modo, & in singulis aliis, similis ferme
 odoratus ac gustus sensus est, adeo ut quorundā cor-
 porū quę nunquam gustauimus, ueluti stercoreis, per
 suatum habeamus non scire qualitatem: & ob id neq;
 omnino talium rerum gustum attentamus, quod olfa-
 ctui ualde multum fidei habeamus. Quin & odorata
 edulia quę computrefacta molestum odorem nobis
 afferunt, statim abiicimus, ne tentato quidem gustu. Et
 fermē

*multa acria
 in ciborū*

Sermē in omnibus mutuo conspirant odoratus & gustus. Ad duas autem appellationes pleraq; odorabilia reducimus odorata aut foetida nominantes. Odorata quidem iuxta proportionem dulciū ad linguam, foetida uero non dulcium. Videtur porrò de corporibus non odoratis aut omnino parum quid uaporis defluere, aut multominus quàm pro molis symmetria, uelut in salis, & maxime acerbis. Crassarum enim partium & frigida est substantia acerbiorū, quare uerisimile est etiam quod defuit ab ipsis, modicum esse & crassum, & mole uelut terreum, ut neq; cerebrum sua respiratione petere possit. Quare nihil certi ex odore coniectare licet de ipsorum temperamento, uelut ex gustu. *no ex odor sed ex gustu*
 Nam in odora crassarū partium substantiam habent, *frigiditates* sed inde non manifestū est, quantum caliditatis aut frigiditatis possideant. Odorata autem tenuium partium aliquo modo sunt & calida, quantitas tamen tenuitatis aut caliditatis, non etiam ex odore indicatur, sed ex gustu. Quod uero nihil certi de temperamento indicent odorata, in causa est inaequalitas substantiae ipsorum. Et propterea in Rosa ex odore coniecturam facere non possumus de omnibus in ipsa qualitibus. *Rosa*
 In gustu uero omnes gustabilium corporum partes aequaliter linguae obueniunt, mouentq; singulae sensum iuxta suam ipsarum naturam: nimirū acerbum in ipsa, quod est terreum & crassarū partium ac frigidū; item amarum, quod tenuium partium est ac frigidum. Et tertium insuper Aquosum, necessario frigidum: ut non sit certum uelut dictū est, de simplicium pharmacorum uiribus omnibus ex odore coniectare. Amplius uero nihilo magis ex coloribus coniectare possumus, de iisdem. In singulis enim coloribus inueniuntur & calida, & frigida, & sicca, & humida. Possibile tamē est in singulis generibus aut seminū, aut radicū, aut succorum, etiam ex colore indicationem quandam sumere

mere temperamenti. Velut uerbi causa, cæpa & scilla
 & uinum, quanto fuerint albiora, tanto minus sunt cas-
 lida. subflaua uero & fulua, calidiora. Quin & triticum
 & cicera, & phaseoli, ac cicer. iridis quoque radix &
 asphodeli, & multorum aliorum, simile quiddam per-
 petiuntur. In singulis enim generibus in uniuersum que
 fulua & ruffa & flaua sunt, calidiora albis existunt. Qua-
 re si quid etiam inde de medicamentorum uiribus consi-
 derare licet, etiam hoc auctarium habes. Optimum quid-
 dem igitur ut dictum, & sepe demonstratum est, singu-
 lorum uires ab exacto experimento inuenire. neque
 enim in hoc falli potes. Priusquam tamen experimen-
 to uim cognoscas, gustus multum indicat, cui attesta-
 tur paululum etiam ipse odor. Horum autem omnium,
 quemadmodum etiam aliorum quorundam utilissimis
 morum, in summa cõpendium contraham, postquam
 sanè speciatim quantum possibile fuit, uniuersales uir-
 res & uniuscuiusque actiones explicui. Quandoquidem
 uerò medicamenta partim ex animalibus sunt, partim
 plantæ aut fructus, aut horum succi sue liquores exis-
 stunt, partim uero ex metallicis sumuntur. Præstabi-
 lius mihi uisum est de plantis primum disserere, non
 omnibus scilicet totius terrarum orbis, sed de quibus
 compertum per experientiam habemus, nam & plus-
 rimum ipsarum genus prouenit, facultateque potentis-
 simum habetur (atque id iuxta ordinem literarum græ-
 carum.) Deinde consequenter etiam de metallicis dis-
 cere, atque sic ad animalium partes peruenire.

Abrotonum.

Abrotonum calida & sicca ui præditum est, in ter-
 tio ordine & discessu à moderatis locatum, gustu mult-
 tum amaro, qui sapor indicatus est terræ substantiæ
 esse, & à largo calore attenuatus esse, ut non instrenue
 calfaciat & siccet. Quare coma huius herbæ una cum
 floribus in oleo coquitur, quo illito ante accessionem
 his

*explicui
 no est falsax*

his qui rigore per circuitum reperente apprehenduntur, minus rigebunt. Eiusdem decoctum potum, aut per clysterem infusum, lumbricos occidit amplius quam absinthium. Modica autem participat acerbitate Abrotonum, & ob id stomacho incommodum est. Species habet duas marem & foeminam.

Abrotonum ustum.

Abrotonum ustum calidum & siccum uiribus est, magis quam cucurbita sicca usta, & anethi radix: illa enim ulceribus humidis & sine inflammatione perfectis conueniunt, propterea maxime ulceribus praepurii pudendi apta uidentur. Abrotani autem usti cinis omnibus ulceribus mordax est, quare alopecii confert, oleo cicino, aut raphanino, aut sicyonio, aut lentiscino, aut ueteri dilutus.

Agnos, Vitex.

Huius arbuti folia, flores & semen tertio ordine calida & sicca sunt, & multum tenuium partium. Fructus in cibo assumitur, calfacitque manifeste, simulque capitis dolorem infert. Fricus minus caput tentat, sed modicum alimentum corpori sufficit, atque id siccans ac calfaciens, minime uero flatuosum. Et propterea etiam impetus uenereos inhihet. Unde non solum in cibo ac potu acceptus ad castimoniam conferre creditus est, sed etiam substratus. Et ad hepar ac splenem indurata, ac obturata, uiticis semen magis conuenit quam ruta.

Agrostis, Gramen.

Graminis radix moderate frigida est & sicca, & ob id cruenta uulnera glutinat, ipsa herba imposita cataplasmatis uice non fortiter frigefacit, uerum in medio humiditatis ac siccitatis consistit. Mordacitas & partium tenuitas in radice modica est, ut aliquando calculos conterere cognita sit, decoctum eius bibentibus. Semen uulgo nascentis debile est. Parnasiace autem uiridam ciet, & fluxiones uentris ac stomachi siccat. Estque

uis

S E R M O

uis ipsius siccatoria, tenuium partium, & subacerba.
Anchusæ quatuor.

Non eiusdem facultatis omnes Anchusæ existunt. Quæ enim Onoclea appellatur adstringentem simulq; subamaram abunde radicem habet, ut etiam corpora densare, & moderate attenuare, extergereq; ac abluere biliosos falsosq; humores possit: atque sic & ictericis & splenicis ac nephriticis utilis existit. Frigida facit etiam multum, unde cum polenta in cataplasmate imposta, erysipelatis medetur. Exterget autem non solum pota, sed etiam forinsecus imposta, & ob id uittilignes, & lepras sanat cum aceto. Folia huius herbæ debiliora radice sunt, non tamen siccandi, & adstringendi ui carent: unde & uëtris profluuium sanat cum uino pota. At uero Lycopos appellata similiter erysipelatis conducit & radicem habet magis adstringentem quàm onoclea. Onochilos autem quæ etiam Alcibiadium appellatur, uim habet magis medicatam, & morsis à uipera multum conducit in cataplasmatibus imposta appensaq; & in cibo sumpta. Quarta parua est & ferè sine nomine, consimilis Alcibiadio, uerum plus amara & magis medicata, & propterea ad lumbricos latos apta, acetabuli mensura cum hylisopo, & nasturtio pota.

Agaricum.

Agaricum uim habet caustoriam & discussoriam & dissectoriam crassorum humorum, & obturationes in uisceribus repurgat, & ob id arquat morbum sanat, in his qui ex hepatis obturatione eum morbum contraxerunt. Prodest & comitali morbo laborantibus, & rigoribus per circuitum repentibus qui ex crassis & uiscosis humoribus sunt oborti. Prodest & commorsis aut punctis à bestiis quarum frigidum uenenum existit, forinsecus ad locum affectum impostum, itemq; potum hexagii pondere, hoc est drachmæ unius

ma unius ex uino. Est purgatorium.

Ageraton.

Ageraton facultatis est discussoria, & leniter quosdam modo inflammationem arcentis.

Adianton.

Adiāton siccat, attenuat, discutit. Nam & alopecias densat, & strumas & abscessus discutit, & calculos frangit in potu sumptum, & reiectionibus crassorum ac uiscorum humorum ex pectore ac pulmone nō parum confert, & fluxiones alui sistit. Medii temperamenti inter caliditatem & frigiditatem existit.

Aizoon, Semperuiuum.

Semperuiuum utrunq; & paruum & magnum modice siccat, moderate item adstringit. Verum non moderate frigefacit: est enim tertii ordinis frigefacientium, & propterea ad erysipelata ac herpetas, & inflammationes ex fluxionibus conducit.

Ægilops.

Ægilops discutiendi uim habet. Itaque inflammationes induratas & ægilopas ac alopecias mirabiliter sanat.

Æra, Lolium.

Lolium calfacit & siccat efficaciter, ut propè ad æcrium uim accedat, & magis quàm iris, non est autem uelut illa tenuium partium, sed ab illa longè præuertitur, & propterea locauerit ipsam quis in principio tertii ordinis calfacientium, & in fine secundi siccantium.

Ægiros, Populus nigra.

Populi nigrae flores calida uel præditi sunt, in tertio discessus à temperatis ordine. In differentia autem siccandi & humectandi paululum à temperatis ad siccitatem populus secescit, & magis tenuium quàm crassarum partium existit. Folia ferè floribus similem uim habent, sed ad omnia debiliora & inefficaciora. Refig

A E T.

b n g

S E R M O

na etiam similem floribus uim possidet, & est adhuc alii
quāto calidior. Semē magis tenuiū partium & siccato
riū est, q̄ resina & flores, calidum autē nō adeo ualide.
Acacia.

Acacia tertiū ordinis siccantium est, & secundi frige
facientium, siquidem lora fuerit: illota enim primi est.
Nam quum non sit similarium partium, partes quas
dam dispersas habet tenues & calidas, quæ ab ipsa per
loturam decedunt.

Acalyphæ, siue Cnide, Vrticæ.

Vrticæ folia & semen multum discussoriæ facultatis
habent, citra uehementem calfactionem. Sanant ita
que panos & parotidas, & crallos ac uiscosos humores
ex pectore ac pulmone educunt. Habent autem &
fiatuosum quiddam, ut etiam impetum ad Venetem
excitent, & præsertim semen si cum passo bibatur. Ali
uum subducit moderate, uelut extergendo ac titillan
do, non purgando. Gangrænosa item & cancrosa, &
omnino quæ siccari opus est absque mordacitate con
uenienter sanat.

Acanthus, Melamphyllon, Pæderos.

Acanthus, quem alii Melamphyllum, alii Pederota
appellant, folia habet discussoria ui moderate prædita.
Radicem uero siccatoriam & tenuium partium.

Achanta leuce, Spina alba, Leucacantha.

Spina alba, quam aliqui Leucacantham uocant, radi
cem habet siccantem moderate & adstringentem. Qua
re & cœliacis & stomachicis prodest, & sanguinis reie
ctionem cohibet, & tumores laxos in cataplasmate im
posita coercet: item dentiū doloribus conducit, si quis
decocto eius colluat. Semen tenuium partium & calid
um est, unde in potu sumptum conuulsis medetur.

Acantha Ægyptia, Spina Ægyptia.

Spina ægyptia ex qua acacia præparatur, adstringē
ti ac siccandi uim habet, quare & fluxui muliebri pro
dest.

dest, & ulcera sedis insufflata ad cicatricem perducit.

Acorum.

Acori radix tertii ordinis calfacientium ac siccantium est, & tenuium partium compagem habet. Ciet itaque urinas, & splenes iuuat induratos. Succus eius deterget & depurgat crassitudinem corniformis oculorum tunicæ.

Aconitum, Pardalianches.

Aconitum, siue pardaliâches, simile quidem est seridi, syluestri, uerum putrefactoriam & uenenatam uim habet. Quare uitandum ne in cibo aut potu accipiat. Attamen ad erodendum ac putrefaciendum externas corporis partes, aut circa sedem utile est & ad hanc rem commodior est radix eius. Dicitur herbæ succus, pilorum exortum inhibere.

Aste, Sambucus, Ebulus, Chamæaste.

Sambucus magna & arborea, quæ aste appellatur itemq; humilis & herbacea, quæ Ebulus & Chamæaste, ambæ siccantis facultatis sunt, glutinatoriæq; ac moderate discussoriæ. Decoctum radices in potu hydropicis prodest.

Halimon siue halmyris.

Halimi fruticis germina quidam comedunt, & res condita asseruant. Vim habet lactis & seminis generatiam. In sapore salsum quid & adstringens habet, ex quo manifestum fit dissimilariū partium esse: plurius tamen eius substantiæ pars temperate calida, existit cum humiditate imperfecta ac incocta, leniterq; flatuosa. Radicis drach. i. ex aqua mulsa pota, conuulsa, rupta, ac tormina mitigat, & lac attrahit & auget.

Aloe.

Aloe tertii ordinis est, medicamentorum siccantium, primi autem intensi, aut secundi exoluti calfacientium. In gustu mediocriter adstringit, & fortiter amarescit. Subducit uentrem ex genere eorum medica-

b a men

S E R M O

mentorum existens, quæ stercorum eductiua appellatur. Est autem medicamentum stomacho commodū si quod aliud, & sinus glutinant. Sanat ulcera ægre cicatricem recipiētia, maxime circa sedem & pudēda propter uim siccandi citra mordacitatem: prodest etiā in inflammationibus earūdem partium aqua diluta, & uulnēra glutinat, iuxta eundem modum. Simili modo conuenit & ad inflammationes in ore, & naribus atque oculis, & omnino repellere ac discutere solet, simulq; extergit paululum, quantum sanē puris ulceribus citra offensionem commodum existit. Oculis propterea iungi humore madentibus, maxime puerorum præter opinionem medetur. Debet autem crassiore modo dilui, & oculorum angulis adhiberi.

Alysson.

Alysson aiunt esse Sideritim herbam appellatā, quæ iuxta uias nascitur ubiq; purpureum florem habens, & folia crassiora. Nomen inuenit ex eo, quod commotis à cane rabido mirabiliter succurrit. Vim habet moderatē siccantem & discussoriam. Habet etiam quiddam extersoriū, quo uutiligines & maculas faciei à sole prouocatas depurgat.

Alfine.

Alfine siue Auricula muris, herbula similem habet uim helxinæ frigefacientem ac humectantem. Est. n. substantia eius aquosa frigida, quare etiam citra adstrictionem frigefacit. Ideoq; ad feruentes inflammationes conducit, & ad mediocria erysipelata.

Amaracum.

Amaracum calfacit non ingenerose, siccatur autē non uehementer. Verum in caliditate est tertii ordinis, in siccando secundi.

Ambrosia.

Ambrosia pro cataplasmate imposita, uim habet adstringentem & repulsoariam.

Ammium, Ammi.

Amo

*Canis rabidi
cognoscit*

Ammii semen maxime in usum uenit, calfactoriq; & siccantis facultatis in tertio ordine. Est & tenuium partium, & sapore subamarum ac acre, atq; adeo urinam ciet, & discuttorium est.

Amarantum.

Amarantum uim habet attenuandi ac disseccandi. Quare menses ducit coma eius ex uino pota. Grumos etiam sanguinis liquare creditur, nō in uentre modo, sed & in uesica, si cum uino mulso bibatur. Omnes autē in uniuersum fluxiones resecat in potu accepta: uerum stomacho incommoda est.

Amurca.

Amurca secundi ordinis est calfacientium ac siccantium intensi. Atque hinc sanè corporum temperamento siccorum uicera sanat, reliquorū omniū exacerbato.

Ampeloprason, Porrum syluestre.

Ampeloprason uim inter allium & porrum mediā obtinet. Stomacho magis incommodat q̄ satium. uiscosos quoq; humores amplius eo dissecat, & organa obturata ab obstructione liberat. Quapropter etiā urinas & menses saepe mouit ubi uiscosorum & crassorū humorum culpa fuerunt suppressa.

Ampelos leuce.

Ampelos leuce, quæ & bryonia, itemq; psilothrum appellatur, & Latinis Vitis alba, germina habet quæ recens producta omnibus familiarem cibum exhibēt uerno tempore, tanquam edulium stomacho commodum propter uim adstringendi. Habent autem subamaram, & acrem leniter adstrictionem, quare etiam urinam ciet. Radix uero exterforia & siccatoria tenuiumq; partium facultate prædita est, & moderate calida: unde etiam lienes induratos eliquat, tum in potu accepta, tum forinsecus cum ficibus imposta. Itē scabiem & lepras sanat. Vitis porro nigra, per omnia ei consimilis est, sed debilior.

*uina alba**liquem enolit*

S E R M O

Amygdala.

Amygdala amara attenuatoriam uim palam præferunt, ut etiam maculas clares depurgent, & ad refectiones ex pectore ac pulmone uiscorum & crassorum humorum plurimum conferant. Sed & obstructione liberant ac depurgant hepar, splenem, column, ac rhenes. Laterum item dolorem sedat. Arbor quoque uniuersa similem uim habet, ut eius etiam radices costas, maculis solaribus in cataplasmatibus modum impo-
nentes, eas depurgent. At uero dulcia amygdala amarioris debiliora sunt.

Ammoniacum.

Ammoniacum mollientis intensæ facultatis est, ut etiam articularum callosas duritias dissoluat, & lienes induratos sanet, & strumas discutiat.

Amomum.

Amomum uiribus acoro simile est, præterquam quod siccus est acorum, magis autem concoctorium est amomum.

Anagallis.

Anagallis utraq; & quæ caruleum, & quæ puniceum florem habet, absterforiam uim abunde habet, & præterea subcalidi ac attractorii quippiam, quo etiam aculeos e corpore euellit, succus ipsarum caput per nares purgat, ob eandem causam, & in summa siccandi uim habent citra mordacitatem, unde & ulnæ glutinæ, & putrescentibus ulceribus auxiliantur.

Andrachne, Portulaca.

Portulaca in frigefaciendo tertii ordinis est, in humectando secundi. Modicam autem austeritatem complectitur, quapropter fluxiones repellit, maxime biliosas & calidas, earum qualitatem transmutans, alteras, & multum frigefaciens. Atque ea gratia etiã æstuosis febribus, ut si quid aliud comodat, super os uentris totaque præcordia imposita. Sed etsi præteratur, adiecto

OUO

buo crudo unâ cū uitello ac candido, amixtoq; modo rosaceo, aceti q; momēto, euestigio nō uulgarē lenitudinē inducit in ardētibus febribus, si corpus uniuersum inde illinatur, imō penitus extinguit, ut neq; amplius ulla exacerbatio contingat. Dētiū quoq; stuporū medela est. Succus eius similē uim habet, quare nō solum forinsecus impositus, sed etiā in potu sumptus perfrigerat. Quod ipsum contingit ēt, si quis totā herbam in cibo sumat. At uero propter uim sub astringendā, etiā dysentericis commodum edulium est, & fluxui muliebri & sanguinis reiectioni: uerum ad hęc omnia multo efficacior est ipsius herbæ succus.

Anemong.

Anemonæ oēs acris & exterforiæ attractoriæq; ac uenarum oscula aperientis facultatis sunt, unde radix quoq; commanā pituitam prouocat, & succus ex naribus purgat, & cicatrices in oculis attenuat. Quin & sordida ulcera Anemonæ purgant & lepras remouent, & appositę menses prolestant, & lac attrahunt, & augent.

Anethum.

Anethum calfacit in tantum ut aut secundū ordinis intēsi, aut tertii exoluti esse deprehendatur. Verū secundū ordinis principio est inter siccantia, aut primi sine. Si in oleo incoquatur, discussorium est, & dolores sedat, & somnum inuitat, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Vstum tertii ordinem calfacientium ac siccantium obtinet, & propterea ulceribus humidis inspersum prodest, & maxime in pudēdo. Nā in præputio etiā inueterata ad cicatricem perducit. Porro uisride humidius est ac minus calidum, utpote adhuc succulentum, quare magis concoctorium est ac somnificum quā siccum, minus autem discussorium.

Anthemis, Chamæmelum.

Anthemis, quæ & Chamæmelū appellatur, calfacit

b 4 ac

S E R M O

ac siccat in primo ordine . Est aut tenuium partium, & propterea discussoria & rarefactiua ac laxatoria ui prędita: siquidem igitur fuerit uiridis, in oleo ipsam incoquere oportet, non pręsente uidelicet oleo chamęme lino, in quo maceratus flos insolatus est . Si uero sicca fuerit, modico aceto pręmadefacta, deinde in oleo cocta, commoda fit his in quibus nondum defuit materia ad caput afferri. Nam eam quę iam adest, discutit, & alteram non attrahit, quę commoditas nulli alteri medicamento cōtigit. Nechepson Ægyptius ipsum Chamęmeli florem purum in summo uigore colligere iubet, & in mortario tundere, ac probę conterere, ac pastillos mediocres fingere, eosq; in umbra diligentissimę siccare ac reponere . Vfus autem tempore unum ex ipsis terere, oleo primario quod satis est affuso, indeq; uniuersum corpus à capite usque ad pedes illinere, in omnibus febricitantibus, ac ægrum stragulis coopertum fouere: sudor enim inquit mouebitur bonus in his qui euasuri sunt, & à febre liberabuntur. Nam in plurimis experimento hoc cognitum est, & in peregrinationibus maxime congruum existit, ob circumferendi facilitatem. Pręcipit etiam in potu pastillos exhibere febricitantibus fabę quantitate ex aqua calida.

Anisum.

Anisi semen maxime in usu est, acre & subamarum existens, ut propę accedat ad caliditatem ustriorum. Est enim in tertio ordine calfacientium ac siccantium: ob id & urinam ciet, & discussorium est, & inflationes circa uentrem sedat.

Aparine, Philantropos, Omphacocarpos.

Aparine quam alii philantropon, alii omphacocarpon uocant, moderate extergit ac siccat . Habet etiam quid tenuium partium.

Apios, Pirus.

Piri folia & ramuli austeri sunt, fructus dulce dinem quam

*notandum
de amom*

quandam aquosam habet, ex quibus manifestum fit tēperamentum inæquale iuxta partes existens. Quapropter in cibo quidem stomacho commodant, & sitim sedant: uerum in cataplasmatibus imposita pira, siccat & mediocriter frigefaciunt, ut uulnus per ipsa conglutinatū esse sciam.

Acrades, Pira syluestria.

Quæ uero syluestria pira nominatur magis adstringunt, & siccant, & ob id uulnera maiora glutinant, & in cataplasmatibus imposita fluxiones reprimunt, quemadmodum in malorum tractatu absolutissime tradetur.

Aristolochia.

Aristolochiæ radix ad medicinam commodissima est, amara & subacris existens. Rotunda ex his maxime omnium tenuium est partium, & ad omnia efficacior: iccirco ubi crassus humor fortiter attenuandus est, rotundæ usus expetitur, atque inde adeo dolores ex obturatione, aut crudorum crasitie obortos curat, & infixa extrahit, & putrefactionibus medetur, & sordida ulcera purgat, & dentes ac gingiuas illustrat. Auxiliatur etiam anhelatoribus & singultientibus comitiislibusq; morbis ac podagricis, ex aqua pota, ruptisq; ac conuulsis medicamentum, ut si quod aliud, commodum est. Ex reliquis duabus clematidis odoratior est, ut etiam unguentarii eam in ungenta assument: uerum ad medendum minus ualet. Lōga autem Aristolochia minus tenuium partium est q̄ rotunda, non tam inefficax, sed exterforiam ac calidam uim habet, & ob id ulcera incarnat, & ad uteri fetus commodior habetur.

Aracus.

Aracorum semen simile est cicerculis & usu & uiribus, uerum durius quàm cicerculæ & propterea etiam ægrius concoqui potest.

Arceuthos, Juniperus.

Juniperus calida est & sicca tertii ordinis in utroq; genere

S E R M O

genere. Fructus eius calidus quidem similiter est, sed in primo ordine siccatur.

Arnoglossum, Plantago.

Arnoglossum frigefacit ac siccatur in secundo ordine. Habet & austeri quippiam, quare fluxionibus & putrefactionibus ulceribusque malignis conuenit, atque ea gratia etiam ad dysenterias: nam sanguinis eruptionem compescit, & si quid perustum est frigefacit, & si minus glutinat. Est præterea etiam aliorum ulcerum rescentium ac ueterum curatrix. Citra mordacitatem enim siccatur, & frigiditatem possidet nondum stupefacientem. Semen eius itemque radix similem uim habent: uerum sicciorum & minus frigidam. Et semen quidem tenuissimum partium est, radices uero crassiorum. Ipsa autem folia siccata, tenuiorum partium uim, sed minus frigidam acquirunt. Propterea radicibus etiam ad dentium dolores utimur, tum commanducantes, tum decocto ipsarum colluentes. Cæterum ad hepatis ac rhenum obturamenta & radicibus, & foliis, & multo magis semine utimur.

Aron.

Aron radix primi ordinis calfacientium ac siccantium est. Habet & uim exterforiam, sed non adeo fortiter uelut dracontion. Radices etiam in cibo acceptæ humorum crassitiam moderate dissecant, ut etiam ad relictiones sputorum ex pectore commodent. Verum dracontion in hos usus præstabilius est. Alias præparatur ac editur eo quo dracontion modo seruefacta.

Artemisia.

Artemisiam ambæ calfaciunt in secundo ordine, siccant autem uel in primo ordine intenso, uel secundi principio. Sunt autem moderate quoque tenuium partium, quare ad rhenum lapides moderate conueniunt, & ad uteri fetus.

Asarum.

Asari

Asari radices in usu sunt, acori radicibus uiribus
 consimiles, uerum magis intensæ, quare ex his quæ
 de acoro diximus, etiam de asaro notionem sumere
 oportet.

Aspalathus.

Aspalathus ex dissimiliaribus uiribus constat, acri-
 bus & adstringentibus. Et acribus quidem partibus sui
 calfacit, austeris uero frigefacit, utrisq; siccat, & propte-
 rea ad putrefactiones & fluxiones utilis existit. Ad pu-
 trescetes in ore gingiuas in uino cocta utiliter colluit.

Asparagus, siue Asparagus iuxta

Athenienses.

Asparagus petreus siue Myacanthus, exterforiam
 uim habet, nec tamen ualide calfacit, nec frigefacit. Ico-
 circo rhenes & Iecur obstructione liberat, maxime ra-
 dices herbæ ac semen. Et sanè etiam dentium dolori-
 bus medetur siccando citra calfactionem.

Aster Atticus. Bubonium.

Aster Atticus quem alii Buboniū appellant, quod
 nō solum in cataplasmate impositus, sed etiam ad alli-
 gatus bubonas ac inguinum tumores sanare creditur.
 Habet etiam quid discussorium, ut mixtarum uirium
 fit, uelut rosa, sed bubonium non ita adstringit.

Astaphis, Vua passa, Caricæ.

Vua passa satiuæ concoctoriam simulq; adstringen-
 tem & moderate discussoriam uim habet: eadē enim
 est ratio uuarum passarum ad uuas, quæ est caricarum
 ad ficus. Et dulciores quidē calidiores sunt. Austerio-
 res uero frigidiores, & adhuc magis acerbæ. Stoma-
 chum itaq; roborant austeræ, & aluū adstringunt, atq;
 his amplius etiam acerbæ. Medium uero statum in-
 ter has dulces tenent, neque palam exoluentes stoma-
 chum, neq; aluū subducentes. Vim tamen contempe-
 randi humores semper habent dulces, itemq; mo-
 derate extergendi, unde paruos circa os uentriculi

mors

S E R M O

morsus obtundunt. Nam maiores morsus generosioribus morsibus opus habent. Præstant uuæ passæ pinis guisimæ & tenui cortice præditæ. Cæterum uuæ passæ minus q̄ caricæ aluum subducunt ac extergent: uerū stomacho commodiores q̄ caricæ existunt.

Astaphis agria.

Staphis agria ualde acrem uim habet, ut fortiter pituitam de capite trahat ac extergeat. Quare & ad scabiem confert. Et uistoria quadam ui participat.

Asphodelus.

Asphodeli radix in usu est, uelut ari, & asari, ac dracontii. Vim habet extersoriam ac discussoriam. Unde in uino albo uetere cocta, & uino calido meraco cyathimensura hausto, menses suppressos celerrime ciet. Vstæ cinis calidior, & siccātor, magisq; tenuiū partiū ac discussorius euadit, & ob id etiam alopecias sanat.

Atractylis, Cnicus syluestris.

Atractylis, siue Cnicus syluestris, uel Androsanton, ut alii uocant, ex spinosarum plantarum genere est, & siccantis ac moderate calidæ facultatis existit.

Atraphaxis, Atriplex.

Atriplex secundi ordinis est humectantium, primi frigefacientium, adstrictionis nihil habet, sed aquosa est uelut malua, & facile uentrem permeat. Hortensium genus humectius & frigidius syluestri est. Quapropter inflammationibus ac furunculis incipientibus & augmentibus hortenses, uigentibus & declinantibus syluestris commodiores sunt. Semen extersoriam uim habet, unde ad morbum regium ex iecoris obstructione obortum utile existit.

Absinthium.

Absinthium calidum est primo ordine, siccum tertio. Succus eius multo calidior q̄ herba est, participat & adstringendi ui non obscura, maxime Ponticum, quare extergit, roborat, siccatur, & propterea bilio

biliosos uentriculi humores ad infernam excretionē de
 ducit, & per urinas euacuat. Magis autem biliosum in
 tra uenas humorem per urinas expurgat. Iccirco ubi
 pituita in uentre continetur, nihil conducit. Sic etiam
 si eadem circa pectus aut pulmonem hereat. Adstric
 tia enim facultas in ipso fortior est q̄ amara. Quoniā
 uero acrimoniam quādam possidet, calidum amplius
 q̄ frigidum existit.

*claudat bile
 et non pituita*

Balanos myrepfica, Glans unguenta
 ria, Myrobalanum.

Glans unguentaria quæ myrepfica balanos, & my
 robalanon appellatur, exterforiam & incisoriam uim ha
 bet cum aliqua adstrictione, & propterea exterforiam
 ac adstringentem contrahentemq̄; ac coactoriam habet
 actionem, quapropter & ad uaros & lentigines, macu
 lasq̄; solares, prurimum, leprā, scabiē, achoras, & manan
 tia capitis ulcera, ulcerosāsq̄; papularum eruptiones,
 & omnia crassi succi uitia cōueniens est, maxime, cum
 aceto. Cicatrices et illustrat. Facit coq̄; ad hepar indu
 ratū in cataplasmate imposita, & lienē consumit, præ
 sertim si farina aliqua siccatoria ipsi cōmiscetur, uelut
 est loliacea ac eruina. At uero cortex ualde efficax est,
 ut eius usus ubi uehemēti adstrictione opus est requira
 tur. Si uero qs carnis eius drachmā unā bibat cū aqua
 mulsa, facile uomet. Sæpe & per inferna alium large
 subducit. Vnde si hepar aut splenem purgare uoluerit
 mus p̄ huius medicamenti usum, in posca ipsum exhi
 bemus. Stomacho. n. incommodat. Verum aceto gau
 det tum forinsecus impositum, tum per os acceptum.

Balanos siue Glans quercina.

De quercina glande in quercus tractatu commode
 dicemus.

Balsamum.

Balsamum calfacit & siccatur secundo ordine, est &
 tenuium partium. Liqueor eius adhuc magis tenuium
 pars

S E R M O

partium uim habet, non tamen adeo calidus est uelut quidam opinantur per partium subtilitatem decepti. Fructus eius consimilem iuxta genus facultatem obtinet, sed partium tenuitate ab illis præuertitur.

Balauſtium, Cytinus.

Balauſtium ſylueſtris mali punicæ flos eſt, uelut ſaſtiuæ Cytinus, guſtum autem fortiter adſtringit, & ſane ſiccantis ac frigefacientis facultatis eſt: quare ſi inter triginibus ac aliis ulceribus ipſum aridum tenuiſſime tritum inſperſeris, citiſſime uidebis ipſa cicatricem recipere citra mordacitatem. Iccirco non eſt medicus quiſpiam qui non hoc pharmaco & in his qui ſanguinem reieſtant, ac dyſſentericis, uentrisq; ac uteri fluxionibus utatur.

Batos, Rubus.

Rubi folia maxime tenera itemq; germina medioſcriter adſtringunt, ut commanſa oris ulcera cum aliatum quæ aphthæ appellantur, curent. Imò & uulnerrara glutinent. Fructus maturus moderatam quandam caliditatem habet. Immaturus frigidam terream ſubſtantiam poſſidet, & propterea acerbus & ualde ſiccatorius eſt. Siccatus autem reponi ſolet, & humido magis ſiccatorius euadit. Flos eandem uim quam fructus immaturus habet. Itaque ad dyſſenterias & uentris fluxiones ac debilitatem, & ſanguinis ſputum commodus eſt. Radix ſupra uim adſtringendi, etiam tenuium partium ſubſtantiam habet, quare rhenum lapides atterit.

Batrachium, Ranunculus.

Batrachiū quatuor ſpeciales differentias habet, oēs autē fortiter acrem uim poſſidēt, ut cum dolore exulcerēt. Quare ſi quis moderate utatur, ſcabies ac lepras excoriant, ungues item leproſos remouet, & ſtigmata ſiue notas incuſſas diſcutiūt, & uerrucas ac myrmeccias ex earū gēte diſctas, auferunt. Quin & alopecias pſunt

mo

*quarum loco
manus*

modico tempore imposta. Nam si diutius sinantur,
non solum excoriatur, sed etiam crustam cuti inurunt, atque
hæc quidem folia uiridia una cum cauliculis imposta
faciunt. Radix autem siccata sternutatorium est medi-
camentum quomodo omnia alia fortiter siccantia. Sed
& dentium dolores mitigat, simulque ipsos confringit.

Bdellium.

Bdellium Scythicum appellatum quod & nigrius &
resinosius est, molliorem abunde & efficacem uim ha-
bet. Alterum Arabicum quod etiam pellucidius est, ma-
gis siccatur quam mollietur. Vtuntur aliqui his, & maxime Ara-
bico, ad ramices gutturis ac hernias aquosas, broncho-
celas & hydrocelas Græci appellant, ieiunii hominis sa-
liua ad emplastri compagem redigentes. Arabicum
etiam calculos rhenum atterere uidetur, urinasque ciere
in potu acceptum. Sed & crudorum flatuum insultus,
& laterum dolores, ac rupta sanat.

Blitum.

Blitum olus est cibarium, temperamento humidum
ac frigidum in secundo ordine locatum.

Bulbus.

Bulbus comestus frigidioris & crassioris uiscosio-
risque humoris genitor est, nam & ægre concoquitur, &
inflatur ac uenerem stimulat. In cataplasmate impositus
glutinat & siccatur. At uero qui uomitorius Bulbus dici-
tur, multo calidius temperamento quam prædictus habet.

Buglossum.

Buglossum humidum & calidum temperamentum
habet, unde uino iniectum laticiam facere potatibus
uidetur. Conducit & tusientibus propter gutturis æ-
speritatem, in aqua mulla decoctum.

Buphthalmon.

Buphthalmon appellatum uidentur à floribus, qui
figuram oculi bouis similitudinem referunt. Nam col-
lore chamæmeli floribusque simillimi existunt. Multo
autem

S E R M O

autem maiores ipsis sunt, & acriores, & propterea magis discussorii sunt, usq; adeo ut etiam duritias sanent ad ceratum permixti.

Bunion, Arction, Pseudobunion.

Bunion quod quidam Arction appellant, calfactoꝝ rii generis in tantum est, ut urinam cieat, & menses ducat. Sed & Pseudobunion similiter ipsi calidum est.

Brathy, Herba Sabina.

Herba Sabina calefacit & siccit tertio ordine: est autem tenuium partiu, & propterea discussoria, & mensu ductrix si quid aliud, & per urinas sanguine trahit, & uiuentes foetus perimit, ac immortuos eiicit. Couenit putrefactis maxime malignis & inueteratis. Nam quæ diu durauere citra molestiam pharmaci uim tolerant. Quin & denigrata ac ualde sordida, cum melle expurgat, & carbunculos destruit. Quidam etiam, dum plum ipsius pro cinamomo coniiciunt.

Britannica.

Britannicæ folia adstringunt, & uulnera glutinant, suntq; similia foliis syluestris rumicis, præterq; quod nigriora & hirsutiora existunt. Succus foliorum similiter adstringit, quare quidam costum ipsum reponunt, ut pharmacum ad putredines oris efficacissimum.

Bromus, Avena.

Bromos paulo frigidiore temperamento præditus est, & adstrictionis nonnihil habet, ut etiam uetris pro fluuiis commodet.

Bryon Thalassion, Muscus marinus.

Muscus marinus adstringit, & frigefacit, unde in caputaplasmatis uicem impositus, ea quæ calida sunt manifeste perfrigerat, ac iuuat.

Bryon, Muscus arborum. Splanchnon, Hyphon.

Muscus arboru qui Bryon & Splanchnon ac Hyphon Græcis appellatur, adstringit & frigefacit moderate, ut prope ad temperata accedat. Quare & discutiendi

tiendi ac emolliendi facultatis particeps est, maxime
qui in cedrinis lignis reperitur.

Bryonia.

Dicitur est de Bryonia, quum de uite alba nobis
sermo esset.

Bubonium, siue Aster Atticus.

De Bubonio dicitur est in secundæ appellationis
elemento.

Gentiana.

Gentianæ radix efficax est, ubi opus est attenuare
& depurgare, extergereq; ac ab obstructionibus li-
berare.

Gigarta, Vinacea.

Vinacea sicca sunt in secundo ordine, frigida in pri-
mo. Acerba autem gustu sunt, proptereaq; fluxidis
uentris affectionibus plurimum profunt.

Cingidium.

Cingidiū ut gustu amaritudinis & adstrictionis par-
ticeps est, ita temperamento caliditatis & frigiditatis.
Iuxta utranq; autem qualitatem siccatoriū est, immo
etiam stomacho ualde commodum: ob adstrictionis
non modicæ participationē. Euadit autem multo ma-
gis stomacho commodū, feruefactum & ex aceto co-
mestum. Caliditatem itaq; non ualde manifestam ob-
tinet, uerum in secundo ordine siccatur.

Glaucium.

Glaucium adstringit cum quadam iucunditate, sed
& frige facit manifeste adeo ut erysipelata non adeo
fortia sanet.

Glæchon, Pulegium.

Pulegium calfacit & attenuat uehementer, unde hu-
moribus crassis ac uiscosis ex pectore ac pulmone res-
iectandis facilem uiam facit. Menles ciet cum uino al-
bō coctum, ita ut uinum ipsum meracum bibatur. For-
sinsecus cataplasmatibus modo impositum, tum ischia-

A E T.

c dicos,

S E R M O

dicos, tum alios perfrigeratos rubificat.

Gloeos, Sordes balnearum.

Sordes balnearum moderate emollit.

Glycyrrhizon, Radix dulcis.

Glycyrrhizi fruticis radicū succus maxime in usum
uenit, dulcis existens cū modica quadam adstrictione,
quapropter asperitates lenit non solū arteriæ, sed etiã
scabiolæ uesicæ. Quādoquidē uero omne dulce mō-
derate, etiã humido temperamento præditū est, pro-
cius sanè ratione, sitim quoq; eximit.

Glycyfide, Pæonia, Pentorobos, Ephialtia.

Glycyfiden etiã Pæoniam, & Pentorobon, &
Ephialtian nominant. Radix eius tenuium partium
& siccatoria ac mediocriter calida est: habet enim uim
adstringentem leniter, cum aliqua dulcedine. Quod
si quis eam diutius mandet, etiã acrimoniam sub-
amaram percipiet, iccirco sanè & menses mouet, ma-
gnitudine amygdali contusa cū aqua mulla pota. Ex-
purgat quoque secur obturatum, lienemq; ac rhenes.
Per adstrictionem autem fluxiones uentris sistit, in ui-
no quopiam austerorum generis cocta, & uino pota.
In summa resiccandi uim fortiter possidet, ut non im-
probauerim id quod à multis rationabiliter creditum
est, eam uidelicet etiã adalligatam puerorū morbū
comitialem sanare. Aliquando enim puerulo octime-
stri comitiali apprehenso, magnam radicis recentis
partem de collo suspendimus, iussione facta ut perpe-
tuo eam contineret appensam, & de cætero ex hoc fa-
cto puer perfecte sanus euasit, neque amplius appre-
hensus aut conuulsus est.

Gnaphalium.

Gnaphalium adstringentis moderate facultatis est,
& propterea dysentericis ipsum cum uino aliquo au-
stero potandum exhibent.

Gongylis, Rapum.

Rapi

Rapi semen ad rem ueneream stimulos addit, flatusi spiritus generatuum existens, sic & radix ægre concoctilis, & flatuosa, ac seminis gignitiua est, licet cum autem in corpus distribuit crassiores. Quare si quis in nimio eius usu perdetur, & maxime si ipsam non probe in uentriculo concoquat humorem crudum appellatum congregabit, si uero crudior in coctura maneat, ægre concoctilis & flatuosa & stomacho incommoda existit, quandoq; etiam morsus circa uentrem excitat, melior autem fit si bis coquatur: multa enim coctura opus habet. Porro ad uentris deiectionem neq; conducit, neq; officit.

Damasonium, Alisma.

Damasonium etiam Alisma appellatur. Eius radicem experti sumus coctam in aqua, & aqua pota, calculos in renibus consistentes ac coactos confringere.

Daucus, Pastinaca, Staphylinus.

Daucus quem & Staphylinum ac Pastinacam appellant, duorum generum est: Alter syluestri minus comestilis quam satiuus, uerum in omnibus uehementior. Satiuus autem in cibi usum aptus est, sed alias imbecillior existit: facultatem habent acrem & calfacentiam, & propterea etiam attenuatoriam. Radix itaque possidet etiam flatulentum quippiam; & ob id ueneris stimulatium. Semen satiuum quidem habet item aliquid in se uenerem stimulare, sed syluestris omnis flatu expers est, quare & urinam ciet, & menses mouet.

Daphne, Laurus.

Lauri arboris folia & fructus siccant & calfaciunt uehementer, & magis ipse fructus. Cortex radicis minus quidem acris & calidus est, magis uero amarus, & aliquid adstrictionis habens. Iccitico & lapides attrahit, & hepaticis conducit. Bibitur in uino odorato pondere obolorum trium.

S E R M O

Dictamnium, Pseudodictamnium.

Dictamnium magis tenuiū partium est quàm pulegium, in cæteris ipsi consimile. Quod uero Pseudodictamnium dicitur debilius est.

Dipsacos, Labrum Veneris.

Dipsaci radix secundi ordinis est siccantium. Habet etiam quid exterforium.

Dorycnion.

Dorycnium temperamento simile est papaueri & mandragoræ, & aliis eodem modo frigefacientibus: parum itaque ex eo sumptum soporem inducit, amplius occidit.

Dolichi, Lobi, Smilax hortensis, Phaseoli.

Qui nunc ab omnibus Lobi nominantur, apud omnes ueteres Dolichi & Phaseoli appellabantur, & ab aliquibus smilax hortensis, nutriunt quidem non minus quàm pisa, consimiliterq; status expertes sunt, uerum iucunditate & in alui deiectione illis cedunt. Appellatur autem Lobi, hoc est, siliquæ præ aliis præcipue, quoniam ex omni siliquarum genere quæ indumento intectæ sunt, hæ solæ unâ cum siliquis siue tegumentis suis ut plurimum comeduntur.

Dracontion.

Dracontion acrius est quàm Aron, & amarius, & magis calorificum ac tenuium partium. Habet autem quandam breuem adstringendi uim cum acrimonia & amaritudine permixtam, ut uel inde efficacissimum pharmacū existat. Nam radix uiscera & omnes crassos ac uiscosos humores expurgat, & malignorū ulcerum optimum medicamentum est. Depurgatq; ac extergit generose cum alia extersione indigentia, tum utiligines cum aceto: folia autem ulceribus & uulneribus recentibus conueniunt, quantoq; minus fuerint sicca, tanto magis glutinant. Quæ enim sicciora sunt, acriora quàm uulneribus conueniat existunt. Creditur etiam

etiam caseum à putredine asseruare forinsecus ipsi circumpositum . Semen autem radice fortius, cancris & polypos consumere creditur . Succus seminis oculorum albugines deterit.

Dryx, Quercus.

Vniuersæ quercus partes adstringentis qualitatibus particeps sunt : Amplius autem omnibus membranula quæ sub cortice trunci reperitur , & quæ sub cortice glandis super fructus carnem inducta est . Quare & ad fluxum muliebrem , sputaque sanguinis ac dysenterias & uëtris fluxiones diurnas, utilis esse creditur . Vtuntur autem ipsa decocta . Vehementius adhuc adstringit phagus & ilex . Cæterum folia ex omni quercus genere pro cataplasmate imposita, uulnera recentia glutinant, quemadmodum ego ruri expertus sum . Glandes quercinæ comestæ alimentum quidem abunde corpori suppeditant . Sed tardi transitus est id ipsum , & crassum ac ægre concoctile . Ex omni glandium genere optimæ sunt Castanæ , quæ & Lopima appellantur . Solæ enim ex syluestrium fructuum genere , memorabile alimentum corpori sufficiunt . Sunt tamen etiam ipsæ capiti graues , utpote dolorem eius inducentes , sed multo magis his supradictæ.

Ebisus, Althæa.

Ebisus malua syluestris , est discussoria , laxatoria , inflammationem arcens , mitigatoria , & concoctoria crudorum panorum ac tuberculorum . Radix eius itemque semen , reliqua similiter faciunt uelut herba . Verum facultatem magis tenuium partium , ampliusque siccatoriam & exterforiam ex se ostendunt , adeo ut etiam utiligines deterant , & semen calculos rhenum confringat . Decoctum radices & ad dysenteriam & alui profluuium , & sanguinis reiectionem utile est , ut quæ uim quandam adstringentem habet.

Ebenus.

c 3

Ebenus

Ebenus lignum est ex eorū numero quæ in succum resoluuntur, uim habet calfactoriam, exterforiam, ac tenuium partiū. Vnde & ea quæ pupillis tenebras ofundunt uitia, extergere creditur, & in alias oculares cōpositiones ammiscetur, quæ uidelicet ad ulcera uetera, & fluxiones ac pustulas conueniunt.

Elæa, Olea.

Oleæ germina tantum frigiditatis quantum adstrictionis habent, fructus exacte maturus moderate calidus est, immaturus adstringentior est & frigidior. Oliuæ drupæ pinguem succum habent, & modicum alimentum corpori præbent. Colymbades uero muriaë innatantes, adstringentem succum habent, & stomachum corroborant, appetentiamq; cibi excitant, & ad hoc commodissime sunt quæ cum aceto sunt asseruata. Ex his enim quæ ex æquo salubria sunt, id quod iucundius est facilius concoquitur.

Elæon, Oleum.

Oleum ex oleæ fructu expressum, quod etiam propriissime oleum appellatur, humectans & moderate calidum est. Tale est dulcissimum ex oliuæ maxime drupa factum, quale est sabinum. Est autem calidum moderate mediū temperamenti, & magis diffusorium quàm quod ex crudis oliuis expressum est, quod omotribes & omphacinum appellatur. Nam hoc tanto frigidius est quanto plus adstrictionis habet. Oleum autem uetus, si quidem ex dulci oliuæ factum uetustatem contraxit, calidius est & magis diffusorium. Si uero ex cruda, quousque sanè aliquid adstrictionis seruauerit, mixtæ facultatis existit. Vbi uero adstrictionem penitus abiecerit, alteri assimilatur. Lucernarium autem à medio ac temperato, dulci inquam, in tantum ad calidiorem qualitatem progreditur, quantum omphacinum ad frigidiorē. Vt mur omphacino, capite calidiore facto. Dulci, sicciore facto

facto & circumtenso . Lucernario , eodem frige facto . Manifestum est autem quod omphacinum aliquando etiam frigidum adhibere oportet , reliqua semper calida . Atque hic quidem usus ad caput est . Cæterum si uniuersum corpus præter naturam siccius reddatur , dulce oleum commodissime illinitur . Sed & si densatum sit , ex adstrictione , aut frigiditate , aut mordacitate , aut acribus pharmacis , aut humore , aut etiam pruritu , idem oleum omnium aptissimū est , maxime cum exercitationibus aut etiam post exercitia . At uero stomacho & iecori inflāmati maxime congruit omphacinum irrigatum , ob adstringendi facultatem . Reliquis partibus dulce magis prodest .

Oleum Cicinum .

Oleum Cicinon in Ægypto paratur , ex ricini arboris semine , quod croton appellatur , sicut arbor ipsa cicuto & expresso , & oleo ex aqua calida electo . Est autem tenuium partium ac discussorium , uelut oleum tætus . Exerit uirilignes maculas solares , lentigines , assiduo illitum . Consimile raphanino est , quo etiam uti licet , cicino aut uetere non præsentē .

Oleum seminis Lini .

Sed & ex lini semine oleum præparatur , quomodo prædictum est . Et usus eius iam est pro cicino . Nam cicinon non amplius affertur , sed hoc pro ipso afferunt .

Oleum Raphaninum .

Raphaninum oleum in reliquis simile cicino est , tæterum calidius .

Oleum populi nigrae .

Oleum ex nigra populo in æstate paratur , quum multa circa semen est resina . Sumunt itaque eius grana modiceq; confringunt , & ad pondere expensum inde trientem , olei dulcis sextarium immittunt , & ad dies quadraginta insolant , atque ita excolatum reponunt .

S E R M O

nunt. Est hoc oleum calfactorium tenuium partium,
mollitorium, cum odore iucundo.

Oleum Amygdalinum.

Amygdalinū oleum ex amygdalis amaris fit, estq;
tenuium partium, & calidius dulci uno gradu. Con-
uenit maxime auribus à crassis flatibus obturatis, &
ad auditus grauitatem, & sonitui ex frigiditate. Ver-
mes quoque aurium enecat. Experientia enim nos do-
cuit ipsum auribus maxime prodesse, reliquarum par-
tium comparatione.

Oleum nucum.

Nucis oleum similiter ut amygdalinū præparatur,
nucibus aut tuis & expressis, aut post contusionem in
aquâ feruētem coniectis. Cōmodū est in eosdē quoq;
usus: Insuperq; hoc priuatim habet, quod inauratibus
aut inurentibus cōducit. Siccatur enim & ad multū tem-
pus inaurationes ac inuersiones continet & adseruat.

Oleum Myrobalaninum.

Oleum ex myrobalanis uim habet depurgandi ma-
culas faciei, lentigines, uaros, & omnem nigredinem:
Sed & aluum purgat, prodest & aurium dolori, & ad
sonitus, cum adipe anserino instillatum: præparatur
ut amygdalinum, glande unguentaria molita.

Oleum Laurinum.

Laurinū ex bacca lauri fit, quo modo iam dictū est.
At uero mixtum hoc modo præparatur. Ad sexta-
rios quinque oliuarum maturarū, baccarum lauri pin-
guium & recentium sextarium unum adiicimus, atque
ita omnia simul conteruntur ac exprimuntur, uelut
oleum aliās ex oliuis solet. Calidū ualde est & mol-
litorium quod purum ex folis lauri baccis factum est,
quare uehementer perfrigeratis quadam corporis par-
te conducit. Multum quoq; siccatur, & propterea scabro-
sis, & asperæ cuti, impetiginibusq; asperis, in balneo
illitum medetur: fugiendum est autem in impetigine
inflamm

inflammata, aut scabie inflammata, & in temperaturis calidis ac biliosis. Humidis autem & pituitosis conuenit, & omnibus articulis à frigore infestatis. Est & ischiadicis ex coxendicibus laborantibus cōmodum. Occidit uermes & pediculos tum feros, tum mansuetos, itemq; lendes ac furfures capitis, & ophiales ac alopecias. Vfus est in balneo ieiunis, ita ut postea cū ouo ac melle & fœni græci farina detergeatur. Cauendum ne capiti calido adhibeatur.

Oleum Sesaminum.

Sesaminū oleum ex sesamo fit contrito & in aquam iniectō. Viribus nō longe ab est ab oleo dulci. Caliditatem enim moderatam habet, & saporē omnino leuiter adstringentem: aptū est cibus, nam & saporis iucundi est, & facile cōcoquitur, & aluum subducit: forinsecus ilitū uim obstructoriam meatuum habet, propter crassitudinem. Cæterū ad preparationem oleorū que odoris gratia fiunt, aptius est quàm oleum cōmune, propter durabilitatem, & quod non facile putrescat.

Oleum Lentiscinum.

Et hoc ex lentisci fructu præparatur eo quo in aliis dictum est modo. Paratur etiam uelut in laurino diximus, fructu lentisci oliuis permixto. Vtile est purum & immixtum ori ex fluxionibus infestatu, & gingiuis inflammatis, calidum in ore detentum, tum in balneo, tum citra balneum, repellit enim & roborat citra exasperationem. Mixtum autem magis mitigat, simulq; robur conseruat. Quare in iecoris ac stomachi fatus arigationes commode assumitur.

Oleum Oenanthinum.

Oenanthinum eadem efficacia est cū melino & rosaceo, præterquam quod aluum non mollit. Compositur hoc modo. Oenanten, hoc est uitis syluestris fructum florentem, accipe odoram & marcescere sine, ac in nouum uas una cum omphacino oleo mitte, & ad

c 5 dies

dies quadraginta quotidie agita, ac excolato utere.
Sit Oenanthes sextans, olei sextarius unus.

Oleum Melinum.

Melinū paratur ex malis cydoniis, fit etiam ex aliis malis, corium habentibus acerbius & odoratius, hoc modo. Adimitur pediculus ad exortum, & festuca ad fundum, & pars interior una cum feminis granis, dein de secantur mala una cum adherente cuticula. Nam in ipsa & odoris gratia, & adstringendi uis continentur sunt autem parua frusta, quorū quadrans in olei omphacini sextarium iniicitur, & insolata ad dies xl. reponuntur. Vis melini olei magis ad frigiditatem nutat, non tamen ualde, propter mali uinositatem. Adstringit autem multum, uelut lentiscinum. Magis uero stomacho familiare est, propterea quod ex duplici materia nutritiua componatur, olei uidelicet ac mali. Quare consequens est ipsum stomacho inflammato ac debili competere, irrigatum, & in epithematis impositum, ac potum. Commodius est rosaceo, propter magis familiaritatem. Nam stomacho robur addit, & in istos in uentriculo acres humores uehemētius propellit. Iniicitur etiam per sedem, quibus colum & crassa intestina ab acri bile uexantur. Cauendus est eius usus in affectionibus frigidis. In his enim magis conuenit, si absinthium habuerit simul incoctum.

Oleum Rosaceum.

Rosaceum oleum sic præparatur. Accipitur floris rosarum rubrarū exungūm, & per diem ac noctem siccatarum quadrans, olei omphacini sextarius unus. Rosi iniectis, os uasis occludere oportet, intrinsecus linteolo, forinsecus pellicula, propter imbres repentinos, & in solare ad dies xl. atque ita excolato reponere, uasis super tabulas locatis in domo temperata. Quidam alia quædam rosi adiiciunt. Verum optima est præparatio ex solis rosi & oleo constans. Alii non insolant,

insolant, sed uas in puteum aquæ frigidæ ad dies xl. suspendunt. Cōducit capiti calfacto ex sole, aut febris, aut alia quadā eiusmodi causa, humectat enim & mitigat, ac somniū inducit. Et in febris ex calfactis uisceribus, conuenit ceratū ex ipso paratum, lotum ex frigida aqua, in æstate sæpe alterata, ita ut ceratū hoc uisceribus imponatur: præparatur autem hoc modo. Accipiunt cera unciā una, rosacei quadrans. Cera liquefit cum modico rosaceo in duplici uase, & in aquam diffunditur, & manibus emollitur per aquā eluta, mox rursus, ac tertio liquatur, diffunditur aquaq; eluitur. Deinde reliquum rosacei additur, liquatur, tollitur, agitur, frigesit, & in mortariū inditur ac teritur, & aquæ quantum expedierit instillatur, mox sublatum medicamentū in frigidam subinde permutatam reponitur. Si uero pro aqua acetum instillaueris in mortario ad ceratum, optimū medicamentum efficies ad erysipelata, carbunculos, & herpetas. Habetur etiam hoc ceratum Sermone quinto capite nonagesimo primo. Quin & potum optimū rosaceum cū aqua calida aut frigida, magnam utilitatē de se præbet his quibus stomachus ex acri bile, aut lubricis, aut ascaridibus infestatur. Verum ad lumbricos maxime puerorū, melius facit saepe permixtū & potum, ita ut sapa ex uino costura ad tertias redactō sit preparata. Celerrime enim ipsos expellit. Infunditur etiā colo uexato ex prædictis causis. Cauendus usus eius est his, qui non multā caliditatem habent, & quorū corpus superfluis extremētis redūdāt.

Oleum Chamæmelinum.

Chamæmelinum oleum sic præparatur. Olei dulcis sextarius Italicus unus, florum Chamæmeli diem unum præsiccatorum sextans, in uas mittuntur, cuius osculum raro linteolo integitur, quo perspirationem habeat oleum, & sic per dies xl. insolantur. Etenim si nō perfletur ac transpiret chamæmelinū oleum, odo-

in sapa

rem

S E R M O

rem garo similem acquirit. Post insolationem seruare ipsum oportet excolatum, uase locato in tabulis in domo temperata. Vtus eius est ad caput mediocriter densatum ac dolens ex febribus non ualde ardentibus. Ra^o refacit enim meatus, & uapores discutit, ac acrimo^o nias contemperat, & in summa magis mitigatoriu^o est quam rosaceum, in febribus non ualde calidis.

Oleum Anethinum.

Anethinum ex anethi coma fit adhuc uirente, prius quam semen solidu^o reddatur & acre, inutile enim ad usum hunc fit floribus abiectis. Resecare autem mollia tantu^o germina, & uncia^o unius pondere expensa, ad sextarium Italicum unu^o olei dulcis iniicere oportet, & osculum uasis probe obturare, & diebus quadraginta insolare. Calidius hoc est quam chamæmelinum. Itaq^{ue} fatigatis in hyeme comode adhibetur, mollit enim & humectat. Utendum est eo & in febrientibus leniter à pituita, & omnino egrotantibus ex causis frigidis, maxime circa tendines ac musculos, conuenit.

Oleum Liliorum, Liliaceum, Susinum, Lirinon.

Liliaceum siue Susinum, aut Lirinon oleum, fit ex albis lili^o foliis ex unguibus: & solum iniectis, citra ipsorum croceum filamentum, ad sextarium Italicum olei dulcissimi, pondere sextantis. Siccare autè etiam hæc oportet in umbra per diem ac noctem. Deinde uasi iniicere, & diligenter obturata insolare per triduu^o. Deinde excolare, & alium sextantem folioru^o immittere, prioribus uidelicet uelut inutilibus eiectis. Tertio enim alterationibus folia iniicere expedit, quare ubi rursus per triduum insolaueris, rursusq^{ue} excolaueris, tertium sextantem liliorum immitteres, similiterq^{ue} per triduum insolabis, & sic excolatum in umbra repones. Si quis enim mox à principio sexuncem foliorum immittat, putrefacta oleum foetidum reddent.

Cōmō

Cōmodum est affectionibus mulieribus . Solut enim duritias , & morsus ex acrimonia obtundit , & robur utero addit . In Suis testimonium præbent ipsi , quod prægnantibus facilem partum faciat . Sed & aliis illis tum , lassitudines eximit fatigatis , & mollientibus medicamentis adiectum mollitorium est . Et in summa tepesfactoriū est , & mitigatorium ac rarefactorium , odoratumq; , ac facilem partum procurat .

Oleum Telinum , siue ex fœno græco .

Oleum Telinum ex fœno græco uim habet mollificandi . Cōmodum est ad furfuris , & achoris ulcuscula capitis manantia , depurgat & maculas solares , & faciem dealbat ac extergit & innouat : prodest & ad uteri duritias ac abscessus , & ægre parientibus opitulatur : facit & ad sedis intestinorumq; inflammationes , Infusum soluit tenesmos , facit & ad perniones . Præparatur hoc modo . Fœni græci libræ quinque , olei sextarii octo , cyperi libræ duæ , calami odorati libra una , macerantur hæc in oleo ad dies septem ter quotidie agitata , deinde expressa ac excolata reponuntur .

Oleum Narcissinum .

Ex albis Narcissi floribus fit oleum Narcissinum , noctem ac diem præsuccatis , ita ut sextans ex ipsis in sextarium unum Italicum olei dulcis coniiciatur , & uas diligenter obturatum ad dies quatuor insoleatur . Oportet autem & horas alterare quemadmodum in lilio diximus , & reddetur oleum magis odoratum , præsertim si moderate insoleatur . Nam si diutius insoleatur ris Narcissinum , aut etiam liliaceum , uel uiolatum , aut aliud quoddam eorū quæ non fortem & permanentem odorem habent , inodoratum euadet . Vim habet Narcissinum calidiorem anethino . Quare ad eandem conducit in reliquo corpore , capite excepto . Acris enim est Narcissini fragantia .

Oleum Violatum ,

Viola

Violatum oleum preparatur ex purpureis violæ floribus, itemq; ex albis, quadrante ex ipsis in olei sextarium Italicum dulcissimi coniecto, ac tertium alterato, ueluti in lilio prædictū est. Vis eius paulo candidior est quam rosacei. Quare si quis ætate fatigatus & insolatus rosaceo careat, uiolaceo uti potest, maxime ex purpureis floribus preparato, ita ut in balneo ex eo illinatur. Nam supra hoc quod lassitudinem edetur, etiam squallorem ac situm animi, odore suo in mansuetudinem ac uoluptatem transmutat, & somnum imperturbatum inducit.

Iasimoleum.

Oleum apud Persas Iasme appellatum preparatur hoc modo. Candidorū nimirum uiolæ florum sextante in Italicū sextarium unū olei sesamini iniecto, ac alterato, quemadmodum in lilio dictū est. Vfus eius in epulationibus apud Persas odoris gratia receptus est. Cōducit uniuerso corpori à balneis, in corporibus calore ac laxitate indigentibus. Grauiorem autem odorem habet, ut multi non libenter ipsum tolerant.

Oleum Myrteum.

Fit & hoc foliis myrti uiridibus pondere sextantis, in olei omphacini sextariū Italicum unū iniectis, addita uini odorati adstringentis quarta sextarii parte. Coquantur hæc ad lentam prunam, donec folia aresiant ac confringantur, & uinū consumatur. Deinde oleum purum excolatur, & uitreo uase excipitur, ac reponitur. Adstringit & frigefacit hoc oleum, amplius quam lentiscinum ac melinū, & propterea irrigationibus stomachi & hepatis non cōpetit, sed neq; alia uiscera benignè tractat. Experientia plurima usum eius reperit in ceratis ac emplastris, per quæ densare ac repellendo adstringere oportet. Cōmodat allabentibus fluxionibus, & humectis ulceribus cicatricem inducit. Cohibet pilos capitis mulierum, & est odoratum.

ulorv

Oleum

Oleum Mastichinum.

Mastichinum oleum fit, mastiches uncia una, in oleo ualde acerbi sextarii unū immissa. Coquitur aut in duplici uase. Calidū est moderate, & dēfandi ac obstruendi meatus ui præditū, si quidē partibus moderate firmari adstringēdiq; ac calfieri indigētibus adhibeatur.

Oleum Styracinum.

Styracinum præparatur sic. Olei dulcis optimi sextarius unus, styracis pinguis sextans, coquantur in duplici uase, donec styrax uim suam in oleum deponat. Paulo calidius hoc est quàm anethinum. Verum ualde mollitorium, & propterea corpora indurata præclare attenuat, & emollit.

Oleum Sicyonium.

Sicyoniū oleum sic præparatur. Olei dulcis sextarii decē, fœnigræci sextarius unus, libanotidis quadrans, polii quadrans, sampſuchi quadrans, tædarū triens, aristolochiæ libra una, meliloti semissis, cucumeris syluestris radicis libræ dug, aquæ quod satis est. Coquantur hæc uelut oportet, & excolata in usum uertuntur.

Oleum Metopium.

In Ægypto præparatur oleum Metopium appellatum, propter galbani lignum, fit ex oleo omphacisno & amygdalis amaris, cardamomo, iunco rotundo odorato, melle, uino, calamo odorato, carpobalsamo, galbano, & resina. Est calfactorium. Venarum oscula aperit, attrahit, & purgat ulcera: facit ad musculos ac neruos concisos: facit ad hernias aquosas, & in summa uim mollitoriam habet.

Oleum Mendesium.

Mendesium oleum maxime emollit & corpora laxat, & pus facit. Componitur ex oleo myrobalanino, & myrrha, castiaq; ac resina. Quidam spissandi gratia etiam cinamomum inspergunt.

Oleum Megaleum.

Quod

S E R M O

Quod Megaleum oleum appellatur, quondā præparabatur, nunc autem in usu non est, præparatur si- militer ut amaracinum, nisi quod resinam recipit: & ad eadem efficax est.

Oleum Amaracinum.

Amaracinum oleum sic præparatur, herbæ fabinæ, ligni balsami, calami aromatici, floris iunci odorati, nardi celticæ, costi, singulorum lib. v. amomi, casie, carpo balsami singulorum lib. iiii. mirrhæ lib. i. Vini odorati sextarios quinque. Coquito uelut Nardinū. Vis eius calfactoria sicut Nardini, nō autem adeo corroborat, uerum magis tenuium partium est magisq; mitigatorium ac lene, propterea quod opobalsamum non recipit. Mulieribus in uteri sinum iniectum menses ducit. Estq; omnino calidum, emollit, ac aperit ora uenarū. Cōmodat fistulis, & ramici aquoso post chirurgiam: facit ad crustas & ulcera asserata: facit ad urinæ difficultatem circumlitū sedi: facit ad uteri inflammationes ac duritias, & hæmorrhoidum oscula aperit.

Oleum Cyprinum.

Cyprinum oleum recipit olei sextariis. xv. cyperi, helenii, iridis, singulorum libram unam, sampuchi, hyssopi utriusq; quadrantem, seminis uiticis quadrantem, saluię quadrantem, floris cypri siue ligustri libram unam. Et hoc duabus costuris coquitur. Nam reliquæ omnes species uino odorato rigatæ pridie, postea oleo infardæ coquuntur ad horas sex, sequenti die oleum excolatur, & affusa aqua pura tertia olei parte, flos cypri iniicitur, una cum tenerioribus ramulis non cōtufis, si uero succus sit, contufis, atq; ita coquitur hora una. Calfacit cyprinum nō instrenue, estq; tenuium partiū, & ad uteros amplius perfrigeratos ualde com- modum. Nam crassos in ipsis humores attenuat. Cæ- terum ubi copia fuerit herbarum uiridium, cyprinum sic præparatur. Nimirum ex olei sextariis. xy. caperi, helenii,

Helenii, iridis, singulorum semisse, sampfuchi, hyssopi, saluæ, singulorum sextante. uiticis foliorum uiridium sextante. citri foliorum uiridium quincunce. Chamalibani uiridis triente. lauri foliorum uiridium quincunce. cypri florum dextante, opobalsami semisse.

Oleum Irinum.

Irinum oleum recipit iridis, aspalathi, cyperi, helenii, singulorum lib. quinque. opopanacis semissem, quidam uero quadrantem, anchusæ sextantem. Olei sextarios xxx. aquæ sextarios xv. Contunduntur omnia crassius, & macerantur biduo, deinde coquantur horis sex, deinde iniicitur opopanax uino præmaceratus ac tritus. Aliquando ad prædicta additur stercis iunci odorati semissis, casia quadrans, ligni balsami, nardi celticæ utriusque semissis. Vis huius castastoria est, sed non acris, propterea perfrigeratis partibus commodat roborandiq; ac molliendi uim quandam possidet.

Oleum Nardinum Cyzicenum.

Nardinum Cyzicenum quod in Alexandria præparauit ualde commodum est, & recipit olei acerbi sextar. xii. italicos, aspalathi, cyperi, iridis Illyricæ, Seminis, Cardamomi, aristolochiæ, casia lignæ, singulorum sexcūcem, helenii, ligni balsami, floris iunci odorati, casia, costi, singulorum semissem. amomi, folii malabathri, spicæ nardi, styracis, carpobalsami, singulorum quadrantem. opobalsami quadrantem. herbæ sabinæ unciam unam. Preparatur hoc modo. Aspalathus, cyperus, helenium, xylobalsamum, iridem, aristolochiam, decorticato & crassius contundito, ac triduo, aqua calida materato. Deinde affuso oleo continuo assidue agitando, & aquam paulatim instillando, prout prior consumitur, & ubi tres aut plures coxeris horas contestam costam pernoctare finito. Sequenti die extractis his quæ costæ sunt, & aqua ab oleo

A E T.

d separa

S E R M O

separata, rursus coquito alia aqua pura, ac modico uino affuso, & ubi ebullierint primum cardamomū adiu cito, deinde florem iunci odorati, & casiam ligneam contusa, coquitoq; ad horas duas, ac rursus pernoctare finito. Tertia die similiter extractis his, & alia aqua rursus addita coquito, & quum efferbuerint, casiam, coctum, & reliqua singula seorsim contusa ac trita seorsim inspergita, postremum autem spicā nardi, & foliū mālabathri, & styracē, in tenuissimas partes cōminutū, & ubi eliquatus fuerit, statim ab igne tollito, & opobalsamū addito, diligenterq; agitato, & operculo imposito ac probe uelatum ad biduum finito, atq; ita concula excipito. Porro Secundarium sic præparatur. His quæ ex tertia coctura superfuerint olei sextar. vi. adiicito & duabus horis ebullire finito, deinde casia tenuissime trita sextantem, nardi celticæ sextantem, herbæ sabine drach. iiii. styracis unciam unam, opobalsami sextantē addito. Nardinum uim habet calfactoriam, roboratoriam, ac mitigatoriam. Quare stomacho perfrigerato & inualido, item uentriculo atq; iecori eodem modo affectis commodissimum est. Infunditur per sedem quoq; in intestinis perfrigeratis. Item in uteros mulierum. Vfus est omnino præstantis & eximii.

Præcoctura Nardini.

Vini ueteris lib. xv. foliorum dendrolibani lib. i. rasdi lib. iiii. calamocrini lib. iiii. brullocypero lib. iiii. Hæc omnia in præcocturam mitte, ferueant horis xii. & ubi euacuata fuerint in uas purum, & cacabus per spōngiam deterfus, rursus infundis uini lib. xv. & illud oleū desuper.

Nardini præparatio alia.

Nardinum quod in Ecclesia præparatur. Tachis libram, cinamomi libram, caryophyllorum libram, anomi libram, florum iunci odorati libram, calami aromatici libram, ligni aloes libram, nucū myristicarū libram.

libram, cachrii librā, xātochariorū, hoc est, nucū flauarū librā, maceris librā, galāgæ librā, balsami librā, carpobalsami librā, xylobalsami librā, myrobalani librā, folii indici librā, casīæ librā, ligni cariophylli libram, piperis longi librā, piperis albi librā, piperis cōmunis librā, laferis chaldaici libram, nardi celticæ libram, thymiamatis librā, myrrhe troglodyticæ librā, costi librā, musci libram, ambræ librā, gōphiti librā, ladani librā, terebinthinæ libram, uini odorati quod satis est.

Nardini alia præparatio.

In præcoctura uini ueteris lib. xv. foliorum dendroliani librā. i. foliorū myrti lib. i. rasdi lib. iiii. calamocri ni lib. iiii. brullocyperii lib. iiii. Hæc omnia in præcocturam mitte ut ebulliant horis xii. & ubi euacuata fuerint in uas purum, & cacabus per spongiam deterfus rursus infundis uini lib. xv. & oleū illud desuper. Sit autem intrita siue intrimentum, cinamomi lib. iiii. galāgæ femissis, caryophyllorum triens, spicæ quadrans, nucū flauarum quadrans, ladani puri quadrans, terebinthinæ uncia xviii. xyloaloes sextans, costi triens, laferis Bucellarii libræ quatuor, Thymiamatis regii quadrās. Hæc contusa & cribrata ac cum oleo præcocturæ unita coquito iuxta experimentum, ut neque comburantur, neque rursus defectuosa coctura fiat.

Alia Nardini præparatio, Ioæ Vngentarii.

Olei sextar. xii. aspalathi lib. iiii. xylobalsami lib. ii. costi quadrantem. casīæ lignæ trientem. carpobalsami semissem, amomi trientem, styracis calamitæ sextantem, opobalsami sextantem.

Alia præparatio Nardini Ioæ

Vngentarii.

Costi sextantem. foliorum indicorum trientem. casīæ semissem. myrrhæ semissem. ligni caryophylli semissem. carpobalsami trientem. spicæ nardi trientem. calami aromatici unciam unam. iridis sextantē. styracis pinguis

S E R M O

pinguis dodrantem. croci drach. iiii. olei sextarios vi.
Oleum Salcas.

Olei Salcæ præparatio quam in Alexandria para-
ui: optima est, & recipit, Aspalathi semissem. xylobal-
sami dodrantē. cyperi trientem. helenii, iridis utriusq;
semissem. calami aromatici uncias xviii. floris iunci o-
dorati sextantem & unciam dimidium. styracis pinguis
sextatē. nuces Indicas duas. folii uncias xviii. spicæ nar-
di unciam unā. caryophilli, arnabo, utriusq; sesquantiā.
amomi quadrantem. cassiæ sextantē. costi unciam unā.
myrrhæ unciam unā. hypni, xylocasię utriusq; quadratē.
Olei sextar. x. Coquitur modo relato in nardino. ita ut
in prima coctura iniiciatur xylobalsamum, iris, cypē-
rus, heleniū, xylocasia decorticata & crassius contusa,
& aqua ad biduum aut triduum macerata. In secunda
autem coctura iniicitur calamus, flos iunci odorati,
hypnon. prærigata uino ueteri odorato. In tertia reli-
qua: fit & secundarium hoc modo. His quæ à tertia co-
ctura superfuerunt adijciuntur olei sextari sex, & quan-
tum satis est coquantur. Deinde iniicitur myrrhæ sta-
tæ bonæ albæ quadrans, siromatis, hoc est, aquæ o-
pobalsami semisfis. mastiches semisfis. styracis boni
uncia una. Utuntur oleo salcæ mulieres caput ex eo
ungentes. Est autem relata præparatio longe optima.

Foliati siue malabathrini præparatio optima.

Foliatum oleum recipit aspalathi uncias xviii. ligni
balsami lib. ii. cyperi lib. v. helenii lib. v. foliorum ma-
labathri trientem. amomi semissem. xylocasię trien-
tem. mirrhæ trientem. costi dodrantem. styracis pri-
marii lib. i. cassami siue carpobalsami semissem. cala-
mi aromatici lib. v. spicæ nardi sextantem. caryophyl-
li trientem. siromatis quæ est aquosa fex ac residua
opobalsami semissem. arnabo semissem. cardamomi
semissem. iridis libram unam. Olei sextarios xx. Vini
odorati quod satis est. Coquitur uelut Nardinum.

Vnguenta

Vnguenta odorata quibus commodent.

Vnguenta odorata frigidioribus capitibus magis cōueniunt, quàm moderate calidis, atque illis hyeme. Nam calidioribus non sunt apta. Si uero quis odoris gratia talibus uti uelit, rosacei pariem modum ammisicebit. sic. n. par pari ammixtum non amplius nociuum est. Q uandoquidem uero multæ mulieres tam calida capita habent, ut nullum calidum oleum perferre queant, his consultum est solo omphacino uti, quandoq; uero etiam rosaceo. Quædam uero ex ipsis omnino non utuntur oleo, propterea quod capita ipsarum cito humescunt, & distillationibus obnoxia fiunt, quas sane ad unguentorum illitionem cogere non oportet. Nam hæc siccatione capitum opus habent, per commodos puluisculorum aridorum inspersiones, non humectatione per illitionem oleorum.

Olei Suffumigabilis præparatio.

Oleum quod suffumigabile appellatur sic præparatur. Vnguium aromaticorum magnorum quincuncem. thuris masculi, styracis primarii, bdellii puri, costi, singulorum quincuncem. olei boni dulcis sextar. v. hypni quod satis est. Costum in crassas partes secato, similiterq; styracem ac bdelliū, deinde simul permixta in uas nouum testaceum ansis carens immittito, & osculum eius hypno integito, ac forinsecus ad hypnum aspalathi ligna, aut alicuius alterius odoratorum generis surculos addito ac obturato, ut nihil ex uase excidere queat. Deinde aliud testaceum uas ansis carens, & longi colli osculum habens accipito, ita ut osculo eius congruat quod prædictas species in se continet, & in ipsum olei dulcis sextarios v. mittito, & effossa terra uas quod oleum habet usque ad collum obruito, ut ne ignescat. mox alterum uas in caput resupinatum osculo eius quod oleum continet adaptabis, forinsecusq; totum circumcirca luto oblines, similiterq; oscula utriusque coaptata, & sicari fines. sequenti

d 3 quenti

S E R M O

quēti die carbones multos circumpones, integesq; ex
 ipsis undequaq; totum uas, ignemq; accendens ac uen-
 tilabis. Ignem autem accensum marcescere ac extin-
 gui finito, ut paulatim cādefactæ per osculum uasis spe-
 cies oleum suppositū ipsis suffumigent, qua gratia sus-
 fumigabile appellatur. Deinde postera die aperito
 oleūq; tollito ac seruato in uitreo uase, ac utitor. Hoc
 utuntur mulieres quibus menses retinentur, illinentes
 ex eo pectinem & lumbos. Conuenit etiam his quæ
 nō pro ratione in partu purgātur similiter illitū. Vtile
 est etiam perfrigeratum pectus habētibus, & tenasimis
 infestantibus prodest, calidum lana conuoluta exce-
 ptum, & pectini ac lumbis impositum.

De ungentis reliquis.

Ex his iam facile est etiam de aliis oleis iudicare, q̄
 Vngentorū quoq; cognominationē habent. Etenim
 iuxta naturam eorum quæ iniiciuntur, oleum alterabi-
 tur, quorū singulorum uim in hoc sermone deinceps
 condisces. Cæterū de reliquis remittentibus ac laxantū
 bus unguentis, in sermone de medicamentorū cōposi-
 tione, post auxilia articularia dicetur, uelut est gleucis-
 num & consimilia. Elaphoboscon.

Elaphoboscon calidam & tenuium partū uim ha-
 bet, ideoq; secundo ordine siccat. Cōuenit ad uenena-
 tarum bestiarum plagas, & in potu, & in cibo.

Elenium siue Helenium.

Helenii radix maxime in usu est. Dicitur potest calida
 & sicca, non tamen exacte uelut piper, sed cum humi-
 ditate superflua, & propterea in listis ac eclegmata, ad
 crassos & uiscosos humores ex pectore ac pulmone
 educendos, commode miscetur.

Elelisphacos, Saluia.

Saluia calfactoriam uim euidenter habet. & leniter
 subadstringentem. Quidam narrant suffitam super
 prunas, menses immodice fluidos mulieribus sistere,
 itemq;

itemq; muliebre fluxum. Agrippa autem inquit, falsam
nam herbam sacram leænæ prægnantes uorant. Nam
uitalem conceptum continet. Quare si succi eius hemi
nam unâ cū modico sale mulier bibat, quarta a puer
perii purgamentis die, & uiro condormiat, infallibiliter
ter concipiet. Aiunt quū in Copto Ægypti pestis grassaretur,
eos qui superfuerūt in ea regione coegisse mulieres &
uxores suas, ad huius succi potentem adeo usum, & ad
plurimam sobolem peruenisse. Orpheus autem inquit. Sanguinem
spuentibus succi saluæ cyathos duos cum mellis uncia una
dato ieiunis in potu. & statim sistetur. Verum phthificis ac
tabidis ait, catapocia præpara hoc modo: Spicæ nardi ʒ.ii.
seminis saluæ, tosti tusti ac cribrati drach. xiiii. piperis
drach. xii. ex cipe succo saluæ, & redige in catapotia,
ac exhibe drachmam unam mane ieiunis, itemq; in uesperam,
& aquam puram insuper bibendam.

*metode
saluia*

Elleborus Veratrum.

Veratrum album & nigrum extersoria ac calidæ facultatis sunt, quapropter & ad uiligines & impetiginas
psorasq; ac lepras conueniunt. Et sanè uirgam etiā nigri
in fistulam immissa callosam, in duobus aut tribus diebus
callum consumit. Ponantur autem in tertio ordine calfacientium
ac siccantium, purgat nigrum humorem atre bilis, magisq;
per uentrem inferne. Album uero per eundem superne. crassos
ac uiscosos humores per uomitum expurgans, mouet autem &
uentrem inferne.

Elxine, Murhalium, Parthenium, Perdicium.

Hanc aliqui parthenium, alii perdicium, alii murhalium
sive herbam muralem appellant, uis eius est extersoria,
& leniter adstringens cum subfrigida humiditate. unde
omnes inflammationes sanat in principio ac augmento usque
ad uigorem, & maxime calidas. Sed & furunculis incipientibus
imponitur. Et succus

d 4 ipius

S E R M O

ipſius cum roſaceo ad aurium dolores modicè inflammatos conuenit. Quidam ſuccum gargarizant ad tonſillas inflammatas. Quidam medici etiam in tuſſi inueterata exhibuerunt, propter manifeſtam uim extergendi. facit & ad alopecias ac impetigines ipſa herba per ſe aſſiduè affriſta. Aperit & hæmorrhoidas ſedis, & fiſtulas ſanat, & ſinus occludit, cum modico ſale trita & cataplaſmatis modo impoſita.

Elymos, Panicum, Meline.

Panicum græcis ely mos & meline uocatur. Eſt autè ſimile milio forma ac facultate, parum nutrit & ſiccatur, & ſanè uentris fluxiones fiſtit, quemadmodum etiam milium, ſi uero forinſecus in cataplaſmate imponatur, ſiccatur & perſtiterat.

Empetrum ſiue Epipetrum, Praſoides.

Empetron ſolis purgationibus commodum eſſe uideatur, pituitam ac bilem ducens. Saporè habet ſalfum, ut etiam ad alia eo quis uti poſſit, ad quæ uidelicet ſalſæ ſubſtantię uſus eſt. Appellatur etiam praſoides.

Epithimum.

Epithimum per omnia fortioſiorem thymo facultatè habet, ſiccans ac calfaciens in tertio ordine ſine diſtantiã a temperatis. purgat humorem atræ bilis.

Erebinthus, Cicer.

Cicer legumen eſt ſtatuoſum, probè nutriens, uentri commodum, urinã ducens, lac & ſemen generans, menſesq; ducens. Deoſtum ipſius etiam calculos in renibus atterit, maxime nigri. Alterum ciceris genus orobiazum appellatum, uim habet attractoriam, diſcuſſoriam, ſectoriamq; ac exteſoriam. Quare & lienem & iecur & rhenes expurgat, ſcabiẽmq; ac impetiginẽ exterit. Item parotidas ac teſtes induratos diſcutit, maligna quoq; ulcera ſanat cum melle.

Erylos, Serpyllum, Zygis.

Serpyllũ calfactoriã uim uſq; adeo habet, ut menses & uris

& urinas moueat: Est autē & gustu satis acre. Duæ eius spēs sunt. Altera hortensis sampſuchū odore referens: Altera syluestris q̄ & zygis appellatur, nō serpens, sed ramulos erectos, tenues, sarmentosos habēs, folia ferē me similia rutæ. subangusta & longiora ac duriora, flores gustu acres, odoris iucundi: Radix autē inutilis est. Nascit in petris, efficacior & calidior q̄ hortensis, itēq; ad usum medicum accommodatior. Menses. n. & urinas ciet pota. Prodest & ad tormina, cōuulsa rupta, hepatis inflāmationes, & ad reptilia ac serpentes, tum in potu accepta, tum cataplasmatibus modo imposita. Mitigat & capitis dolorē cū aceto cocta, capite ex ea irrigato, rosaceo ammixto: Maxime autem in lethargicis ac phreniticis inueteratis cōgruit. Sedat & sanguinis spūtum, drachmæ unius pondere cum aceto pota.

Erysimon. Irio.

Erysimi semē uelut sapore nasturtio simile est, sic ē facultate ipsū adsimilatur, feruens & calfactorium existens. Quando uero usus eius in eclegmate expetitur, præstat ipsum aqua maceratum torrere. Commodat in eclegmatis ad crassorum ac uiscosorum humorum in pectore ac pulmone eductionem ac per sputum expurgationē. Iuuat parotidas induratas, & duritias ueteres mammarum ac testium. Dioscorides ait in cataplasmate cum aqua aut melle impositum, etiam oculis cancris mederi.

Erythrodanum, Rubia tinctorum.

Erythrodani radix rufa qua tinctores utuntur, acerbata est & subamari saporis, unde & iecur & splenem purgat, & urinas crassas ac multas, aliquando etiam cruētas euacuat. itēq; mēses propellit. Moderatē quoq; expulset ea quæ extersione opus habēt. Itaq; uirilignes albas exterit illita cum aceto. Quidam & in potu exhibent ipsam ischiadicis ac resolutis ex aqua mulsa.

Euzomon, Eruca.

d 5 Eruca

S E R M O

Eruca olus palam calfacit, sed & semē generare creditur, & impetus ad uenerem excitare. Capitis autem dolore inducit, atq; hoc magis si quis ipsam solā edat. Quapropter cum lactuce foliis ipsum edere oportet.

Eupatorium.

Eupatorium tenuium partium uim habet, extensoriamq; ac sectoriā, cistā manifestam caliditatē. Quare turationes iecoris expurgat. Est etiam modicæ adstrictionis particeps, per quam hepatis firmitatem addit.

Euphorbium.

Euphorbium ustoriam & tenuium partium uim habet, similiter ut alii succi.

Zea.

Zea media quodammodo est inter triticum & hordeum, ut ex illis cognobilis fiat.

Zingiberi.

Radix zingiberis fortiter quidem calfacit, sed non primo statim occurſu uelut piper, propterea quod crassiorum partium uim, aquosamq; ac excrementitiam substantiam possidet, ob quam etiam facile a te redinibus perforatur.

Zythus.

Zythus acrior est quam hordeum ex quo fit, & mali succi, nimirum ex putrefactione factus. Est autem & flatuosus.

Zyma fermentum.

Fermentum tenuium partium est moderate calidū, & propterea citra molestiam ac mordacitatem, ex alio extrahit simulq; discutit. Compositum est autem ex contrariis facultatibus, aciditate frigida, & caliditate putredinosa, insuperq; salis & farinae, iuxta utriusque naturam.

Edyosmon, Menta, Minthe.

Mentam Græci hedyosmon, aliqui minthem odoratam appellant, uim habet calidam ut propè attingat tertium ordinem, uerum ex hortensi cultu humiditas

for labore
italicis
spetum au
hac chim
fir alicia

ris superflua particeps est, quapropter & ad uenerem
moderate stimulat, & ob hoc temperamentū ēt cum po
lenta in cataplasmata uenit. Cæterum ob amaritudinē
lumbricos necat, & decoctum eius per triduum conse
quēter potum, colicis ualde prodest. Acerbitas porro
ipsius recens sanguinis sputum cohibet, si cum posca
bibatur. Tenuiū partium ut si qua alia herba existit,

Edysarum, Securidaca, Pelecinus.

Hedysarū ēt pelecinus dicitur, itēq; securidaca, & in
uenitur fuluum aut pallidū colore semen ancipiti acie
ad similitudinē securis. Amarum autē & subacerbū ap
paret, unde in potu stomacho commodum est. Expur
gat uiscerū obturationes, id quod & totius fruticis ra
muli faciunt.

Emerocalles.

Hemerocalles radicem habet similem lilii radici fi
gura ac uiribus quare similiter ut illa ambustis pdest.
Nam discussoriam leniter uim habet, simulq; repulso
rium quiddam possidet.

Erigeron, Senecio.

Senecio uim habet mixtam, frigidam, simulq; mo
derate discussoriam. Et propterea medicamentis sedis
commode miscetur, cohibet & sanguinis sputum suc
cus potus, & lumbricos occidit, & hæpaticis prodest,
& inflammatis efficax cataplasma est.

Eryngium.

Eryngium caliditate aut parum quid a temperatis
aut omnino nihil abscedit, siccitatis autem tenuiū par
tium non modicæ particeps est. Radix eius aqua ferro
uefacta & ipsa aqua in potu sumpta, colicos sanat, cū
aqua malsa feruefacta, calculosos, urinæ stillicidium,
eiusq; emittēdæ difficultatē, & nephreticos curat. Bi
bēdū est autē hoc eius decoctū p dies xvi. ieiunis, itēq;
ad noctem dormituris. Si uero laues simul cū ipsa in
coxeris, & potandum dederis, melius res procedat. Af
firmavit mihi quispiā se ex assiduo eius usu, calculos
per

per lotium eicere desiisse, quum antea frequentissime
eo uitio diuexaretur.

Thapsia.

Thapsia acris & fortiter calfactoria una cum humi-
ditate facultatis est. Itaque ex alto uolenter attrahit, &
attractum discutit. Verum longiore tempore opus suum
perficit, propterea quod superflua humiditate largiter
redunder, ob quam etiam facile corrumpitur.

Thermus satiuus, Lupinus.

Lupinus edulcatus per cocturam, in cibo acceptus
ægrè concoquitur, & alimētum corpori præbet crassi
succo, & crudos humores generat. Aluum autem neque
ducit, neque sistit. At uero ut pharmacum, edulcatus qui-
dem, uim obducendi meatus habet. Qui uero insitam
a natura amaritudinem habet, exterforius & discusso-
rius existit. Occidit lumbricos cum melle delinctus, aut
cum posca potus. Sed & decoctum ipsius lumbricos
expellere solet potum, & per clysterem infusum. Farina
quoque eius forinsecus cum bubulo felle umbilico
imposita idem præstat. Et sanè decocti fomentum for-
ris admotum uiriliginibus prodest, & capitis ulcuscu-
lis manantibus, eruptionibus papularum, scabiei, gan-
granis ulceribus malignis, partim extergendo, partim
discutiendo, & circa mordacitatem siccando. Expurgat
etiam iecur & lienem cum ruta & pipere, iucunditatis
gratia adiectis. Extrahit, & menses, & foetus cum myr-
rrha ac melle appositus. Farina etiam lupinorum discul-
foria est. Non enim liuida tantum, sed & strumas & tuber-
cula dura sanat, sed tunc in aceto, aut aceto mulso, aut
posca eam coquere oportet, iuxta ægrorum uidelicet
temperamenta, & affectus differentiam oportuno li-
quore inuento. Discutit & liuida farina ipsa, reliquaque
omnia quæ prius in decocto relata sunt. Quidam &
ischiadici in cataplasmatibus imponunt.

Thermus syluestris, Lupinus erraticus.

Sylues

*distillat
melle*
*malibria
mima
ad pipere
speciatu*

Syluestris Lupinus amarior & fortior est ad omnia fa-
tuo: alias in genere eandem uim possidens.

Thlaspi.

Thlaspios semē uim acrem adeo possidet, ut etiam
internos abscessus potum rumpat, & menses ducat, &
fetus perimat. Per sedem immissum coxēdicum mor-
bis prodest cruenta euacuando, & alias quoque pur-
gatoriam uim habet superne ac inferne humorum bi-
liosorum, acetabuli mensura potum.

Tridax, Lactuca.

Lactuca humidū ac frigidū olus est: nō tamen exte-
ne, sed iuxta, fontanarum aquarum frigiditatē, quapro-
pter ad inflāmationes cōuenit, & ad parua ac leuia ery-
sipelata. Edulium est sitim sedans, & somnum concili-
ans, maxime feruefacta cū posca diluta sola comesta.
Sed neque inconcoctilis est uelut alia olera, neq; excre-
tionem per aluū inhibet, neq; promouet, & propterea
neq; mali succi sanguinē generat, non tamen perfecte
boni succi. Semē potū seminis effluxū cohibet, unde & *Yachin est*
his quibus p somnū id effluit datur. Cæterū syluestris *agm. lacte*
lactucę succus cū muliebri lacte illitus, argemata & inu- *seruena*
stiones, q̄ oculorū ulcera sunt, itēq; caliginē depurgat. *ag. fr. d. d.*

Thymus.

Thymus incidit ac calfacit manifeste, ut tertii ordi-
nis sit calfacientium, & propterea urinas ac menses du- *uormia idē*
cit, ac fetus detrahit, & uiscera purgat potu, adiuuat *prop. p. l. d.*
peſtoris ac pulmonis excretiones. Atque hæc quidem *cap. de ag.*
Galenus Verum experimento sequentia constant. Ars *cap. ruffo*
thriticis thymi ficci minutissime triti drach. iiii. cum a- *id. p. p. l. d.*
ceti mulsi hemina dimidia dato ieiunis: purgat enim *g. u. d. d.*
bilem, & acres serofos humores, & quę circa uescā he- *rel. h. d.*
rent. Ventre autē eleuato, quū intumescere iam incipit,
drach. i. cū aquæ mulsæ hemina exhibeto ieiunis. Ad
lumborum ac coxendicum dolorē laterisq; ac peſto-
ris, & præcordiorū eleuationes ac inflationes, drach.
iii. cum

S E R M O

iii. cum aceti mulsi diluti hemina una dato ieiunis. Si
 militer & melancholicis & mente perturbatis, & timo
 re percussis drach. iii. dato cum aceti mulsi diluti he
 mina una. Lippientibus & in uehementi oculorum do
 lore similiter dabis ieiunis & ante cœnam. In podag
 grecis dolorib. ita auctis ut moueri non possint ægri, si
 militer dato cum uino diluto. In testibus eleuatis simi
 liter drach. iii. ieiunus dato cum hemina uini una. Ves
 rum tamen a nigro thymo elleboro appellato penitus
 abstinentum est. Corruptoriam enim uim habet, & bi
 lē generat. Vtere autem eo qui florem purpureum ha
 bet ex natura, & album quid amplius complectitur.

Tymbra, Satureia.

Satureia hortensia consimilem thymo uim habent,
 sed sunt multo debiliora.

Intybi.

Intybi lactucis consimilem uim habent, sed tamen
 iucunditate multum inferiores existunt: item ad reli
 qua omnia de lactucis relata minus efficaces sunt.

Ἰσχυρὸς, Viscum.

Viscum ex plurima aerea & aquea substantia calida,
 minima autem, terrea constituitur. Itaque plus acrimo
 niæ, in se habet, quam amaritudinis. Quapropter humores
 ex alto fortiter trahit, non tenues solum, sed etiā cras
 siores, eosque diffundit ac discutit. Est autem ex medica
 mentis non statim calfacientibus post primam imposi
 tionem, sed quæ tempore indigent, uelut etiā thapsia.

Ion, Viola.

Violæ folia aquosam & subfrigidam substantiam
 prædominantem possident, propterea & per se & cum
 polenta in cataplasmate imposta, inflammationes cal
 idas mitigant. Imponuntur & in ardore oris uentris,
 itemque oculorum.

Ippuris, Equisetum.

Hippuris adstringentē cum amaritudine qualitatē
 habet,

habet, & p̄pterea siccatoriam fortiter simulq; citra mordacitatem. V ulnera igitur maxima in cataplasmate imposita glutinat, et si nerui dissecti sint, itemq; herniã intestinorũ. Sed & sanguinis sputũ, & fluxũ muliebrẽ, maxime rufum, insuperq; ad dysenterias aliasq; uentris fluxiones, generosũ pharmacũ existit herba ipsa cũ aqua, aut uino pota. Q uidam de ea produnt, uescicã etiam aliquando ac tenuium intestinorum uulnera curasse. Succus eius sanguinis è naribus eruptiones iuuat, & fœda uentris uitia, cum uino aliquo austero potus, aut in febrilentibus cum aqua.

Isatis, Clastum.

*Isatis satiu*a qua tinctorum utuntur, fortiter siccantis facultatis est, nondum mordentis, amarẽq; simul ac adstringentis. Q uapropter magna uulnera durorũ corporum glutinat, etiam si in musculorum capitibus existat. Sanguinis eruptionibus utilẽ cataplasma præbet, & tumores laxos mirabiliter discutit, simul ac cõtrahit, & aduersus omnia maligna ulcera efficaciter resistit, si ue cõputrescãt, siue erodantur. Q uod si pro ægri natura ac uiribus fortior appareat, ad folia ipsius trita aut panem, aut ordeaceam farinam, siue triticeam, aut etiã polentam ammiscere oportet, iuxta prædominantem in unoquoque dispositionem ac affectionem.

Isatis syluestris.

Syluestris Isatis acre quid habet manifestum iam in gustu & actione, & propterea magis siccatoria q̄ satiuã existens, aduersus humidam putrescentiam fortius reluctatur. Verum ad alia prædicta deterior est: immo dicẽ enim & cum mordacitate hæc siccatur, irritatq; & inflammationes excitat: Cæterum fortitudinis facultatis suæ gratia, etiam splenicis utilis existit, quibus satiuã non profuit.

Itea, Salix.

Salicis foliis uti quis potest ad uulnere cruciã glutis

S E R M O

glutinationem, immo & flore ipsius quo omnes Medici ferè utuntur ad emplastri siccat̃is compositionē. Est enim uis ipsorum siccat̃oria circa mordacitatem: habent autem & adstrictionis aliquid. Quidam succū ex ipsis exprimunt, eumq; pro pharmaco habent mordacitatis expertæ ac siccat̃e, ad multa utili. Cortex quoque arboris consimilem floribus ac foliis uim habet, præterquam quod sicciore temperamento præditus est, quemadmodum omnes ferè cortices. Quidam hūc exurunt, & cinere utuntur ad ea quæ forti resiccatione indigēt. Itaq; clauos ac callos, insuperq; uerrucas mycicias appellatas, eo eximunt aceto acri subact̃o. Alii qui tempore floris corticem incidunt, succumq; quendam inde colligunt, quo utuntur ad uitia quæ pupillis tenebras; obducunt: est enim medicamentum exteriosum ac tenuium partium. Quare etiam ad alia multa eius usus assumi queat, quum tali facultate præset.

Calaminthæ.

Calaminthæ tenuium partium substantiã habet, estq; calida & sicca tertio ord̃ne: sicca per se ex aqua multa pota manifeste calfacit, & sudores ciet ac discutit, & siccat totum corpus quapropter aliqui ipsa usi sunt & ad rigores per circuitū repetentes. cocta in oleo, & illi to inde toto corpore cum frictione strenua, intra corpus uero assumunt uelut dictum est. Quin & coxendicis cataplasma est in ischiadicis generoso omnino auxilio: trahit enim ex alto ad superficiem, & totum articulum calefacit, & cutem manifeste adurit. Insuper & pota apposita menses efficaciter prouocat. Bonum est & in elephantiasi medicamentum non solum ob id quod tenues humores discutiat, sed & quod crassos attenuet & fortiter dissecet, qui sanè hoc morbi genus generant. Sic & cicatrices nigras illustrat, & supurgillata discutit. Præstat autem in talibus coctam in uino cataplasmat̃is uice imponere, uiridem magis quam arefactam:

refactam siccata enim fortior euadit & promptius in-
urit. Est & cataplasma in moribus animalium uirus
eiaculantium. At uero ob amaritudinem & ascaridas
& lumbricos succus eius perimit tum potus, tum per
sedem infusus, imo & uermes qui in auribus itemq;
ulceribus nasci solent. Prodest & anhelosis & ictericis
extergendo ac expurgando iecoris obturationes. Cæ-
terum ad omnia prædicta efficacior est montana. Or-
pheus ait succum eius cum pari rosaceo & cerussa tri-
tum ad strigmentitiam crassitudinem ac illitum, am-
bitis mederi, & quod omnem opinionem superat, neq;
cicatricem apparere, & locum pilos producere. Si uero
cum cimolia terra & aloe, partibus portionib. acceptis
succus teratur, indeq; frons ac tempora illinatur, capi-
tis dolores euestigio sanantur.

Calamus aromaticus.

Calamus aromaticus modicam adstrictionē & q̄ mi-
nimam accrimoniā possidet, maxima autem pars eius
substantiæ terræ ac aeræ est, moderatæ caliditatis ac fri-
giditatis. Vnde & urinā moderate ciet, & cōpositioni-
bus stomachicis ac hepaticis q̄ foris ipsis imponuntur
ammiscetur, & in uteri fetus utiliter assumitur q̄ inflā-
tionibus, aut mensiū irritationis gratia adhibentur.
Ponatur itaq; secundo ordine calfacientium ac siccant-
tium, magis tamen siccantium, quàm calfacientium.

Calamus Phragmites, Arundo Sepiaria.

Calami phregmitæ radix exterforiam uim non mo-
dicam habet, minime acrem, folia tamen uiridia mo-
derate perfrigerant, itemq; non modicam exterforiam
uim possident. Cortex eius usus tenuium partium ac
discussoriam uim abunde acquirit, et exterforium quid
habet, ut calfaciat ac siccet tertio ordine, plus tamē sic-
cans quàm calfaciens.

Cannabis.

Cannabis semen ægre cōcoquitur, dolorem capitis
A E T. e inducit

S E R M O

inducit, & malum succum gignit. Si uero torreatur & sic caput tentat, multum calfaciendo, & uaporem calidum ac medicatum ad ipsum delegando. Ex eo uero quod sicco temperamento præditum est & flatus expers, genitale semen extinguit.

Capnion, Fumus terræ.

Herba fumararia acrem simulq; amaram habet qualitatē, neq; omnino expers est acerbæ. Quapropter urinam multā biliōsam promouet, & iecoris obturationes ac debilitates sanat. Succus eius uisum exacuit delachrymationem faciēs. Ipsa herba arida trita aque multæ insperfa ac pota, uentrem mollit. Vino autem diluto similiter insperfa, stomachum corroborat. Dato cōfideret & decoctum ipsius quomodocūq; febrientibus.

Capparis.

Capparis radice cortex prædominantem habet amarā qualitatem, secundo loco acrem, & deinceps acerbam, ex quo palam fit ex diuersis ac pugnantibus uiribus ipsum compositum esse. Etenim extergere & expurgare ac incidere potest ob amaritudinem: calfacere autem & discutere ac attenuare per acrimoniam, contrahere uero ac constringere & cogere per acerbitatem, & propterea lienes induratos si quod aliud medicamentum curat, tum forinsecus cataplasmatibus conuenientibus ammixtus, tum intra corpus acceptus, siue coquatur in aceto ex aceto mulso ac similibus, siue aridus tritus iisdem insperfus: euacuat enim a parte uiscosos ac crassos humores sic acceptus, non per urinas solum, sed etiam per uentrem. Sæpenumero uero & cruenta egerunt hi in quibus liē opem sensit, & coxendicum dolores minuuntur. Quin & mentes ciet, & pituitam à capite per os detrahit, & malignis ulceribus insperfus minutissime tritus commodum pharmacum est, utpote extergere ipsa ualens & fortiter resiccare. Sed & dentium doloribus prodest

dest cum uino coctus aut aceto. Strumas quoque & tumores duros discutit, si aptis ad hæc medicamentis permisceatur. Folia porrò & caulis itemq; semen siue fructus, consimilem cortici uim habent, nisi quod debiliora existunt. Et sanè ego memini me aliquando foliis solis strumofam duritiem intra paucos dies discussisse. Ammiscetur autem ipsis aliquid quod uehementiam facultatis ipsorum obtundat. Nihil uero miri est si etiam aurium uermes succus enecat ob amaritudinem. At uero fructus in muria compositus, deinde lotus ac maceratus, donec omnem salis uim deponat, medicamentum est ad excitandum appetitiam prostratam, extergendumq; ac subducendum uentris pituitam, & aë expurgandum obturationes lienis ac iecoris. Utendum est autem eo cum commodo liquore, aceti mulsi, aut aceti oleo permixti, præ omnibus aliis cibus.

Cardamum, Nasturtium.

Nasturtii semen ustoriam uim habet uelut sinapi, & propterea ischiadicos, & capitis dolores, & quicquid rubefactione opus habet id ipsum calfacit, quemadmodum sinapi. Ammiscetur commode & medicamentis ad anhelosos destinatis, nimirum ut medicamentum crassos humores dissiccare potens. Herba ipsa similem semini uim possidet: uerum imbecillior est. Quare comesta ualde calfacit. Capitis autem dolorè eadem inducit.

Cardamomum.

Cardamomum calidam facultatem abunde possidet, ut etiam exulceret in cataplasmate impositum, minus tamen q̄ nasturtium. Habet & amaritudinis quiddam in se, ob quam etiam lumbricos enecat, & scabiem fortiter extarit cum aceto.

Caroum.

Caroi semen siccatur & calfacit tertio ordine: acrem

e z autem

S E R M O

autem qualitatem moderate possidet, & propterea flatus leuat discutitq; & urinam ciet, non modo semē, sed tota planta.

Casia.

Casia calfacit ac siccat tertio ordine, estq; multum tenuium partium: in gustu autem plurimum acrimoniae habet, paruamq; quandam adstrictionem. Quare propter haec omnia siccat simulq; discutit corporis superfluitates, & propterea robur organis addit. Comodat & addit suppressos menses, ubi praecopia simulq; crassitudine superfluitatum, sufficienter euacuari prohibentur.

Carya, Nux arbor, Nux iuglans siue Regia,
Nux parua, Pontica, Auellana.

Nux arbor habet quidem tum in germinibus, tum in foliis aliquid adstringens, uerum insigniter & copiose in ipso nucis suae cortice, & recenti, & arido. Vtuntur itaq; ipso etiam tinctorum. Nos autem eundem exprimentes, succumq; similiter ut mororum ac rubi, mororum cum melle coquentes, stomaticum praeparamus oris uitis commodum medicamentum, quo etiam ad alia omnia utimur, ad quae praedicti succi commode existunt. Ceterum ipsius nucis nucleus qui in cibi usum uenit, oleosus est & tenuium partium, particeps est autem & adstringentis qualitatis, sed modice & quae temporis progressu euanescit, tota ipsius substantia in pinguem succum transiente, qui oleo ueteri similis apparet, & propterea omnino tandem edere non potest. At uero uiridis adhuc & recens nucleus, neque adstringentem qualitatem manifeste possidet, neque oleosam. Vnde ad alui excretionem commodior est quam siccus, & maxime si cum garo, quemadmodum aliqui faciunt, accipiatur. Sed & siccarum nucum in aqua maceratarum, uelut quaedam facere solent, consimilis uis est ut uiridium. Concoquitur tamen melius nucis fructus, & stomacho commodior

modior est, si cum caricis edatur. Aiunt si quis caricis cum nucibus ac ruta præ reliquis cibus comedat, eum non magnopere à lethalibus medicamentis lædi posse. Porro ex inueterata nuce oleum quoque exprimi potest, quod abunde discussorium existit, ut quidam etiam gangrænas & carbunculos ac ægilopas curent. At uero putamen eius aridum ustum, tenuium partium siccatoriumque; & lene pharmacum euadit. Cæterum nux parua, quæ & Pontica, & Auellana appellatur, frigidior est & austerior, utpote magis terrea existens. In cæteris regiæ, siue iuglandi similis est. Capitis autem dolorem in cibo sumpta inducit.

Castania.

De Castania eiusque fructu dictum est in querci tractatione.

Cenchros, Milium.

Miliū frigefacit primo ordine, siccatur aut tertio exolutum, aut secundo intento. Est & modice tenuium partium. Vnde comestum instar edulii, omnium ferme dulcorum frumentacei generis minimi nutrimenti est, sed & aluum exiccat. Verum forinsecus impositum in maris lupiis siue sacculis, fomentum est aptissimum his qui leni resiccatione opus habent.

Cedrus, Cedria, Septica.

Cedri species duæ sunt, utraque tertio calcatur ac siccatur. Cedria uero quæ ex ipsis fit, etiam quartum iam ordinem attingit. Est autem primi ordinis erodentium, septica græci appellant, multum calida ac tenuium partium existens, teneras sanè carens prompte simulque citra dolorem corrodit caliditas ipsius, per caliditatem quæ in corporibus est aucta, uerum in duris corporibus longiori tempore & uix tandem efficaciam suam ostendit. Vnde mortuorum corpora in corrupta conseruat, humiditates ipsorum superfluas depascens, solida autem corpora non attingens, propterea quod non tam fortè uim habet, uelut alia erosiuæ

e 3 appella

S E R M O

appellata. Nihil uero miri est si eiusmodi ui pollet, quæ etiam pediculos, & lendes, & aurium uermes, & ascaridas in recto intestino enecare potest. Fœtus insuper apposita uiuos quidem necat, mortuos autem eiicit, quemadmodum etiam ipsum semen genitale, in coitu pudendo oblita, & propterea sic usurpata medicamentum conceptum impediens est nulli alteri posthabendum. Sed & dentium foraminibus instillata dolores quidem minuit, ipsos autem dentes confringit. Attenuat & oculorum cicatrices, & hebetem uisum ob crassitudinem humorum sanat. Quod uero pinguisimum est ex ipsa & exacte oleosum, quod super extensis lanis dum coquitur colligitur, tenuiorum quidem partium est quam tota cedria, uerum minus acre ac mordax, quanquam non minus, sed magis etiam quam cedria efficax sit. Vnde & hoc idiotæ utuntur ad uulnera ouium in tonsura per forcipes illata, item ad scabiem, & ad ricinos. Cedri porrò baccæ, & fructus cedrides græcis appellati, moderatiorem uim habent, ut etiam in cibi usum ueniant. Si quis tamen plures ex ipsis ingerat, & caput dolet, & excalescit, & oris uentris mossum percipit.

Centaurea magna.

Centaureæ magnæ radix ex contrariis uiribus composita est. Itaque in gustu acris simulq; adstringens apparet, cum quadam dulcedine. In actione uero acrimonia caliditatis opera exercet, mensas promouens, & fœtus mortuos detrahens, & uiuentes corrumpens, simulq; eiiciens. Adstrictio autem frigiditatis crassioris ac terræ opera designat, tum uulnera glutinando, tum sanguinem spuentes iuuando. Dare autem oportet ex ea drachm. ii. febrientibus cum aqua, febre carentibus cum uino. At uero iuxta omnium qualitatum actione & ruptis, & conuulsis, & spirandi difficultatibus, & in ueteratæ tussi conuenit: non enim euacuare solum in his

his oportet quod præter naturam est, sed roborare etiam ac firmare expurgata. Succus ad eadem ad quæ radix ualet. Quidam etiam eo prolycio utuntur, nō non præfente.

Centaurea parua.

Centaureæ parux radix omnino inefficax est, ramuli uero & magis folia, & ipsorum flores in usum ueniunt. Dominatum in ipsis qualitas amara, parum quid adfrictionis possidens, & propterea fortiter siccatorium est pharmacum absque mordacitate. Magna itaque & recentia uulnera glutinat herba ipsa uiridi in cataplasmate imposita. Vetera uero & ægre cicatricem recipientia, ad cicatricem perducit simili modo adhibita. Quin & sicca glutinatoriis ac siccatoriis compositionibus miscetur, quæ sinus ac fistulas curare solent. Sed & ueteres duritias mollire creditur, & maligna ulcera sanare. Miscetur & eis quæ fluidas affectiones sanant. Decoctum herbæ quidam ischiadicis infundunt per sedem, uelut quod biliosum & crassum humorem ducat. Nam & purgat, & sanè ubi uehementer operationem suam exercebit, cruenta euacuat, & magis prodest. Succus eius consimilem uim habet, hoc est, siccatoriam & exterioriam, & tum alia prædicta probe efficere solet, tum cum melle oculis sublinitur, & appositus menses ac foetus educit. Quidam ipsum bibendum dant in affectis neruis, uelut euacuantem ac contra molestiam siccantem infarctam. Cæterum & ad hepatis obturationes bonum pharmacum est. Bonum & lieni indurato, forinsecus impositus, neque minus si quis biberè uelit. Herba ipsa exsuccanda est circa summum uigorem, & flore prægnans. Datur succi cochlearium unum cum aqua calida, & sale modico, ac pauculo aceto, & purgat generose humorem atræ bilis. Coma eius contusa & cum melle costo, aut sapa in collyria formata, fistulas circumscribit, &

S E R M O

nota
callos eximit, collyrii in fistulas immisiss. Corymbi eius tusi ac cribrati cochlearii mensura ischiadicis dantur ieiunis cum aqua calida, ad triduum aut plures etiam dies. Eius certe pharmaci efficacia magno miraculo saepe fuit. Et ad polypodas in naribus excrecentes idem medicamentum siccum inspergitur.

Cerasus.

Physicaria
Cerasus fructum fert moderate adstringentem cum dulcedine: matura itaque cerasa & dulcia magis per intestina subeunt, minus uero stomacho commodant, immatura & austeriora uice uersa. Gummi arboris uis non potum calculosis prodesse quidam tradiderunt.

Ceratoniam, Siliqua.

Siliqua arbor siccatoriam & adstrictoriam uim habet, quemadmodum etiam fructus eius, ceratia Graecis, nobis siliquae appellatae. particeps est autem & alicuius dulcedinis. Siliquae aliquam cum cerasis similitudinem habent. Virides enim & humidae aluum magis subducunt: Siccæ magis sistunt.

Cestron, Betonica, Psycotrophon.

in herbis uires
Betonica Cestron & Psycotrophon appellatum, uim habet sectoriam uelut gustus indicat: amara enim & acris herba existit: uelut etiam particularis actio ostendit. Nam & renum calculos confringit, & pulmonem ac pectus & iecur purgat ac extergit, & menses mouet, & comitiali morbo prodest, & ruptis ac conuulsis medetur. Acidum item ructum sedat, & ischiadicis conducit pota.

Cicis, Gala, Omphacitis.

Calla quae omphacitis uocatur, abunde acerbum pharmacum est, substantiae terrae frigidae plurimae particeps, ob quam & siccatur, & fluxiones repellit, & cogit ac adstringit laxas ac invalidas partes. omnibus etiam fluidis affectionibus resistit. Ponatur autem in tertio ordine siccantium, in secundo uero frigefacientium.

Alte

Altera galla flaua laxa ac magna siccatur quidem, sed tã
to minus, quanto minus acerbae qualitatis particeps
est. Cocta itaque per se ac trita, & in cataplasmate adhi
bita inflammationum sedis ac prolapsus eiusdem infir
gnae auxilium est. Coquere autem oportet si moderata
adstrictione opus est in aqua, si uehementi in uino, max
ime austero. Gallae uim suppressendi sanguinis hab
ent, & manifestum satis est quod caliditatem & acris
moniam ex ustura acquirunt, & magis tenuium partiũ
quã non ustae euadunt, itemq; siccatoriae amplius.
Oportet autem candefactas super prunas, aceto aut ui
no extinguere.

Cera.

Cera in medio quodammodo est calfacientium, frĩ
geficientium, humectantium, ac siccantium, habet &
crassarum partium quid & meatus obturatorium, quã
propter non solum siccatur, sed & per accidens humecta
re uidetur perspirationes prohibendo. Vnde & mate
ria est aliorum pharmacorum. Ipsa autem per se ex
concoctorium debiliũ numero fuerit, quã forinse
cus imponuntur. Habet enim parum ex discufforia ac
calida facultate, cuius quã plurimã mel ipsum parti
ceps existit.

Ciborium.

Viridem fabarum Ægyptiarum fructum ciborium
appellant. Quare in fabarum tractatione, etiam de hoc
considerandum est.

Cinara.

Cinara mali succi edulium est, maxime ubi durior
euaserit. Nã & biliosum humorem in sese tũc uberio
rem colligit, & totam substantiam lignosiore[m] habet.
Quare ex hac quidem humor atrae bilis generatur. Ex
facco uero ipsius tenuis & amaræ bilis humor pducit
tur. Præstat igitur præcoctã ipsam in cibo absumere.

Cicis arboris fructus, Ricinus, Croton.

e s Cicis

S E R M O

Cicis arboris fructus, quem aliqui crotonem ac ricium appellant, quiq; purgandi uim habet, exterforia ac disculforia facultate præditus est folia eius imbecilliora sunt. Oleum quod ex fructu fit, calidius & magis tenuium partium est quàm commune, & propterea etiam disculforium.

Cithos siue Cistharus.

Cithos frutex adeo adstrictorius est, ut & folia ipsius in cataplasmate imposita uulnera glutinet. Flores efficaciores sunt, ut cum uino poti dysenterias, & uentris imbecillitatem, ac fluxiones, & humiditates sanet, in cataplasmate autem impositi putrefactis ulceribus conducunt, propter generosam siccandi uim fere in secundo ordine. Ipsius fruticis frigiditas tepidæ quoque qualitatis particeps est. Cæterum quæ hypocythis appellatur, multo magis q̄ folia adstringit, estq; efficacius pharmacum ad omnes fluidas affectiones, uelut sanguinis reiectionem, fluxum muliebrem, cæliacas & dysentericas affectiones. Sed & corroborare partes solet, & à plurima humiditate exolutis firmitatem addit, atq; sic sanet & stomachicis & hepaticis conducit. Firmat enim ac roborat non infrennue, epithematis aut antidotis aptis ammixa.

Cithus siue Ladanum.

Cithus hic in calidioribus regionibus nascitur, non genere alius ab his qui in aliis locis nascitur, sed à regione præcipuam quandam propriam disculforiam qualitatem adeptus est deposita frigiditate. In reliquis igitur consimilis est præcedenti. Verum ex ipso fit ladanum medicamentum calidum primo ordine iam completo, ut etiam secundum attingat, particeps est autem & adstrictionis cuiusdam modicæ, & tenuium partium substantiam habet, & propterea moderate emollit, & similiter discutit itemq; concoquit. Itaq; non mirum est uteri affectibus hoc præcipue conuenire, propterea quod

quod aliquid adstringens habet, per quod etiam defluos capillos retinet. Nam & vitiatos humores iuxta pilorum radices attenuat ac consumit, & meatus quibus impati erant adstringendi ui cogit & constringit.

Cissos, Hedera.

Ex contrariis facultatibus hedera componitur: habet enim quid substantiæ adstrictoriæ, quam frigidam ac terream dicimus. Habet & quid acris, quam calidam esse gustus testatur, sed & aquosæ substantiæ tepidæ uiridis particeps est. Viridia itaque folia cum uino cocta, etiam magna uulnera glutinant, & maligna ulcera sanant. Ulcerationes quoque ex igne cicatrice includunt. Cum autem aceto cocta folia splenicis opitulantur. Flores eius fortiores quodammodo sunt, ut cum cetero triti ambusta curent. Succus ipsius per nares purgat, & antiquas aurium, fluxiones sanat, & ulcera ueteratum aurium, tum narium ad cicatricem perducit. Si uero acrior appareat, rosaceo aut oleo dulci temperatur. Lachryma ederæ pediculos necat, & pilis nudat, in tantum calida uim habet, ut etiam leniter urat. Prodest etiam lachryma calculosis in potu.

Cnicus.

Cnici semine ad purgationes tantum utimur. Est autem tertii ordinis calfacientium, si quis forinsecus ad motu ipso uti uelit.

Coccus enidius, Granum cnidium.

Cnidius coccus purgatoriam uim habet, estque facultatis acris & ustoriæ.

Coccus tinctorius, Granum

tinctorium.

Coccus tinctorius adstringentem simulque amarum qualitatem habet, & per utranque leniter siccatur, & ob id ad magna uulnera conducit, & ad fauciatos neruos, cum aceto aut aceto mulso tritus.

Coccymelea, Prunus.

Pruni

S E R M O

Pruni fructus recens magis aluum subducit, sicca-
tus minus. Sunt autem damascena pruna magis adstrin-
gentia, Hispane dulciora, & propterea magis aluum
ducunt. In foliis autem manifesta quædam adstrictio
apparet, unde decocta utiliter gargarisuntur in inflam-
mationibus gurgulionis ac tonsillarum. Cæterum syl-
uestrium prunorum fructus adstrictorius est & uentre
sistit. Et in Asia sanè hæc planta prunus nominatur. Cū
mi omnis pruni cum uino potum lapides frāgere qui-
dam produnt, uerum cum aceto impetigines puerorū
exerit.

Colocasion, siue Manzianion.

Colocasionis radice similis uis est rapis accepis, uisco-
sum autē corpus ipsius est. Vnde exterforiæ facultatis
particeps est, & uentri in cibo sumpta commodat.

Colocynthe, Cucurbita.

Cucurbita humidi & frigidi tēperamenti est, utroq;
secundo ordine. Vnde & ramentorum eius succus au-
ribus inflammatis & dolētibus cōuenit cum rosaceo.
Sic & tota in cataplasmate imposita, calidas inflamma-
tiones mediocriter refrigerat. In cibo accepta nimia hu-
mectatione corpus implet, & sitim eximit, & alimentū
humidum ac frigidum, & propterea etiam modicum
corpori præbet. Concoquitur autem non male, ubi nō
prius fuerit corrupta, id quod accidit ipsi propter ma-
lam præparationem, & ubi uitiosus humor in uentre
moretur, quemadmodum reliqua quoq; humida edu-
lia. Gaudet origani conditura propter aquosam in ip-
sa qualitatem. Omnia enim huius generis acris, aut
acidis, aut austeris, aut salis saporibus miscere oportet
si modo neq; insuauiter sumi debeant, neq; sumentes
nauseabundos efficere.

Comarus, Arbutus, Memæcydon.

Arbuti fructus memæcydon appellatur, estq; sto-
macho

macho incommodus, & capitis dolorē inducit, arbor ipsa simul cum fructu acerbam qualitatem possidet.

Commi, Gummi.

Gummi uim habet siccatoriam, meatus obducit, & asperitates sanat.

Conia stacte, Lixiuum.

Quod uelut ablutio est materierum ad cinerem redactarum, conia stacte Græcis, nobis lixiuum uocatur. Ex omnibus autem maxime exterforium est & sic candi ui præditum, quod ex cinere ficulneo & tithymalis fit, ut ferè uim erosuam sortiatur. Verum ob substantiam tenuium partium circa dolorem urit.

Conyza,

Conyza & maior & minor consimilis temperamēti ac facultatis existunt, gustui acris & amaræ apparentes. Calfaciunt & siccant euidenter, ut utriusque qualitatis tertio ordine locentur. Decoctæ itaq; in oleo, rigo ribus per circuitum repetentibus salutarē medelā præbent. Quidam flores ipsarum una cum foliis terentes cū uino bibendos exhibent, ad menses ciendos ac foetus eiiciendos. Est & tertium conyzae genus, in humefloribus locis pueniens, magis foetidū & imbecillius.

Corianum, Coriandrum.

Corianon item corioo appellatur, & ex contrariis facultatibus compositum est, multum habens substantiæ amaræ, quæ tenuium partium est & terrea, nec parum aqueæ humiditatis tepida ui præditæ. Habet & parum quid adfrictionis, ex quibus omnibus multifariam efficax est facere ea quæ Dioscorides prodidit, uerum non ob solam frigiditatem.

Colla, Glutinum,

Glutinum quod ex similagine aut polline ad libros conficiunt, facultatem habet meatus obducentem & concoctoriam. At uero de taurino glutine ac similiū in sermone de animalibus agetur.

Corono

S E R M O

Coronopodium, Pes cornicis.
Coronopodii radix in cibo accepta coeliacis opitulari creditur.

Costus.

Costus modicæ amaritudinis, plurimæ uero acrimoniæ ac calidæ qualitatis particeps est, ut etiam exulceret. Vnde ex ipso cum oleo perfricant corpus ante accessionem in rigoribus per circuitum redeuntibus. Alii idem & in resolutis ac ischiadicis faciunt, & omnino in his quibus aut partem aliquam calfacere uolumus, aut humorum aliquem ex alto ad cutem attrahere. usus eius competit. Ob eandem causam & urinam ciet, & menses ducit, & ruptis ac conuulsis, & laterum doloribus confert. Verum ob amaritudinem, etiam lassum lumbricum necare creditur, & ad solares maculas ipso utuntur: cum aqua aut melle. Inest præterea ipsius temperamento statuosa quædam humiditas, ob quam & uenerem stimulat cum uino mulso potus.

Coryledon, Umbilicus ueneris.

Coryledon mixtam uim habet, humidam, & frigidam, & quandam obscure sub adstringentem, & modice amaram. Vnde frigefacit, & repellit, & extergit, & discutit. Inflammationes itaque erysipelatas, & erysipelata inflammata sanat, & in stomachi ardore commodum cataplasma existit. Creduntur folia cum radice comesta lapides atterere, & urinam ciere.

Crambe, Brasfica.

Brasfica comestilis siccatoriâ uim habet, & in cibo accepta, & forinsecus imposita, non tamen manifeste acrem, sed ut uulnera glutinet, & maligna ulcera sanat, & inflammationes curet iam induratas ac ægre solubiles, eiusdemq; generis erysipelata. Sed & epinyctidas ac herpetas sanat. Habet & quid exterorium, per quod etiam lepras exterit. Succus itaque ipsius quid purgatorium habet, corpus autem eius alui

alui excretionem cohibet, eaq; gratia in quibus hume-
 stum uentrem siccare uolumus, moderate ipsam coqui-
 mus, & priore aqua diffusa, statim in alteram calidam
 preparatam immittimus ac feruefacimus. Non oportet
 enim neque aerem, neque frigidam aquam continen-
 gere quod bis coquitur. Neque enim exacte flaccidū
 fit, etiam si diutissime coquas. Itaque in aliam calidam
 immixtam coquimus donec flaccida fiat. Nam si uen-
 tris subducendi gratia sumitur, non ualde discoquitur.
 Siccata igitur brassica quemadmodum lenticula, & pro-
 pterea uisum hebetat, & atræ bilis humorem gene-
 rat. At uero asparagus brassicæ minus siccatur, & magis
 urinam ciet. Semen autem potum lumbricos enecat,
 & maculas solares ac lentigines, & quæcunque alia
 moderata extersione opus habentia exterit. Cauliculi
 eius uis cinerem efficiunt fortiter siccantem, ut & uis-
 riæ facultatis particeps sit. Quapropter eo cum uete-
 ri adipe ammixto, quidam ad ueteres laterum dolores,
 & sicubi eiusmodi alius dolor infestet, utuntur. Forti-
 ter enim disculforium medicamentum efficitur. Brassi-
 ca porro syluestris siccior & calidior multo est quam
 satiuæ, quemadmodum omnia alia ferme syluestria
 satiuæ fortitudine præstant. Vnde neque citra offens-
 sionem intra corpus sumuntur. Discutit autem & ex-
 tergit uehementius quam satiuæ. Cæterum marina brassi-
 ca ultra hoc quod uentrem emollit, sub falsum nimum
 ac sub amarum saporem habens, commoda quo-
 que fuerit ad externos corporis usus, ad quos sanè
 eiusmodi qualitates conueniunt.

Chrethmon.

Chrethmon falsum quodam modo in gustu est,
 una cum modica amaritudine, propterea & uis ipsius
 exterforia simulq; siccatoria existit. Vtraq; tamen facul-
 tate amaris cedit.

Crithæ, Ordeum.

Ordeum

*Microphyllum
 aqua edicit*

S E R M O

Ordeum primi ordinis est siccantium ac frige facientium habet, & modicum quid exterforium, & paulo magis siccatur quam fabarum farina à cortice depurgata. In reliquis omnibus forinsecis usu consimilia existunt. Verum in cibo acceptum ordeum, hoc amplius fabis habet, quod in coctura flatuositatem deponit, fabarum autem quomocumque coquatur flatuositas permanet. Crassioris enim substantiae faba est quam ordeum, & propterea etiam magis quam ordeum nutrit. Ordeum uero succum generat tenuem, & exterforium quid habentem. Nihil igitur calfacit corpus quomocumque tandem praeparatur. Verum humectat & siccatur diuersimode praeparatum. Etenim polenta ex ordeo tosta facta, manifeste apparet siccari. Pitana uero humectat, quum uelut conuenit praeparatur. Panes autem ordeacei omnes minus nutriunt quam triticei, & magis uentrem subeunt quam illi. Ceterum polenta ex ordeo tosta facta magis quam ordeum siccatur, & modicum alimentum corpori sufficit quomocumque coquatur. Eadem ex uino Amineo austero pota aluum siccatur. At uero maza (uocant autem sic polentam ordeaceam liquore aliquo subactam, uelut sapa, aut melle, aut alio quopiam) quae etiam cruda comeditur, quomocumque praeparatur, minus quam panes ordeacei concoquitur, & uentrem magis flatu implet, & si diutius in ipso moretur, turbationem efficit. Quum enim ordeum ex natura non parum furfuris habeat, torrefactum ordeum ipsum furfuraceum & siccus, & magis difficulter confringi potens habet, imo, & id quod utile ex ipso in corporis alimentum cedit, siccus euadit. Quicquid igitur furfuraceum & durum in ipso est, quemadmodum forinsecus apparet quod aqua non dissoluatur, eodem modo neque in uentre dissoluitur maceratum, sed permanet incoctum uelut est acceptum. Quum igitur neque concoquatur, neque in uenas distribuatur, per uentrem

uentrem secedit, & præsertim quum extergendi uim ex ordeo habeat: magis autem secedit inferne sapius subacta ac trita. Si uero & mel assumpserit, adhuc citius subit. Porro quod crinnon Græci uocant, crassiorq; farina tum tritici, tum zea existit magis alit quàm polenta, sed ægrius concoquitur. Vocatur ex ea sorbitio puls, & quæ ex zea fit uentrem lenius alit quanto sistit magisq; si torreatur.

Crinon, Lilium.

Lilii flos temperamentū mixtum habet, ex substantia quadam tenuium partiū terrea, ex qua etiam in gustu amaritudinem offert, & quadam aquosa temperata, unde, & oleum ex ipso lenis tum disculforiæ, tum mollientis facultatis existit, & ad uteri duritias aptum. Radix etiam ac folia per se trita, siccant, & extergunt, ac moderate discutunt. Est enim radix primi ordinis exterfluorum, qua gratia, & ambustis conducit. Radicem itaq; assatam, deinde rosaceo tritam ambustis imponunt, usq; ad cicatricis inductionem. Nam & alias omnia ulcera optime cicatrice includit. Sed & uterum emollit, & menses promouet. Folia quoq; præcocta usq; ad cicatricem inductam imponunt, non ambustis foliū, sed etiam ulceribus. Reponimus aliquando & foliorum succum codū cum aceto & melle ad liquidioris mellis compagem, ita ut succi partes quinque sumantur, mellis autem & aceti utriusq; pars una, fitq; cōmodum pharmacū ad omnia uehementi resiccatione indigentia citra mordacitatē, uelut sunt uulnera magna, & maximè quæ circa capitis musculos fiunt, item uicere inueterata, fluidaq; ac ægre recipientia cicatricem.

Crocodilion.

Crocodilii semen acre est, & aromaticum, urinam ciens, & menses ducens, ut & calidæ facultatis sit disculforiæq; ac ficatoriæ. Succus caulis & seminis con similem uim habet, & nephreticis prodest. Radix ex

A E T.

f puitiones

S E R M O

puitiones è pectore fortiter adiuuat. Estq; minus acris
quàm semen : uerum non minus amara. Sanguinem
quoque per nares ducit.

Crocus.

Crocus habet quidem aliquid modice adstrictoriũ,
quòd terreum frigidum esse ostensum est. Dominatur
autè in ipso calfactoria uis ac qualitas, ut ex tota sub-
stantia sua secunda ordinis sit calfacientium, primi sic-
cantium, & propterea etiam concoctorium quid ha-
bet, quod modica illa adstrictione adiuuatur.

Crommyon, Ceba.

Ceba quarti ordinis est calfacientium, substantia ip-
sius magis crassarum partium existit. Vnde & hæmor-
rhoidas aperit apposita, & cū aceto illita in sole uiti-
ligines exterit, & alopecii affricta citius quàm alcyo-
nium pilos prouocat, comesta calfacit corpus acrimo-
nia sua, & crassos ac uiscosos humores attenuat. Inflat
autem uentrem propter crassarũ partium substantiam.

Cyamus Faba.

Faba frigefaciendo ac calefaciendo mediũ tempe-
ramentum propinquissime accedit, caro eius modicæ
cuiusdam exterioris facultatis particeps est, quemad-
modum cortex adstrictoris. Quapropter aliqui medi-
ci fabam integram cum corio suo in posca decoctam,
dysentericis & cœliaciis ac uomentibus exhibent. Est
autem edulii ratione, si quod aliud, egre concoctile &
flatuosum, etiam si quàm diutissime coquatur, & quo-
modocunq; præparetur, ad excreationes tamen pecto-
ris ac pulmonis comodum: Et uiridis quidem faba co-
mesta, magis aluum subit, uerum minus quàm arida
ingesta nutrit. Torrefactæ tamen fabæ flatuosum des-
ponunt, sed ægrius cõcoquantur, & tardius cõmeant,
& crassum succum generant. Pharmaci autem loco fa-
ba forinsecus imposita, citra molestiam siccatur. Et sanè
ad podagricos sæpe ea usi sumus cocta ex aqua, dein-
de adipe

de adipe suillo ammixto. Ad neruos uero contusos & ad ulcera, farinam eius imposuimus aceto mulso, aut uino mulso costam rosaceo etiam addito, si inflammatio adesset: polenta uero addita, ad inflammatos iam ex plaga. Est & testium ac mammarum utile cataplasma: Solet enim has partes inflammatas modice perfrigerare, maxime ubi lacte in ipsis in casei speciem coagulato ubera fuerint inflammata. Nam lac ab eius modi cataplasmate extinguitur. Quemadmodum etiam puerorum pubes, farina fabacea cataplasmatibus modo infecta, diutissime impubis permanet.

Cyclaminus.

Cyclaminus uariam uim habet. Nam & extergit, & dissecat, & uenarum oscula operit, & attrahit, & discutit: Succus enim ipsius hemorrhoidas aperit, & aluum irritat uiolenter, appositus. Sic & tubercula, & strumas, & alias duritias discutit, compositionibus discutioribus ammixtus: conuenit & suffusis oculis cum melle sublitus, & praeterea per nares purgat. A deo autem fortius praeditus est, ut etiam imo uentri illitus, aluum subducatur, & foetus corrumpat, sed & in pessi forma appositus similiter foetum perimit. Tota radix succo imbecillior est. Est tamen etiam ipsa uehemens: Nam & posita & apposita menses ciet, & isticis confert, non uisus solus solum uidelicet iecur expurgans, sed bile in toto corpore per sudores euacuans. Quare ab eius potu adiuuare omnibus modis oportet sudorum excretionem corpore contexto ac uberius calfacto. Copiam eius drachmas tres, aut summum quatuor excedere non oportet, ex passo, aut aqua mulsa. Exterget & cutem quapropter maculas solares, & alopecias ac similia sanat: prodest & indurato lieni tum recens, tum sicca in cataplasmate imposita. Quidam aridam radicem etiam anhelatoribus exhibent. Eadem arida tusa & per tenuissimum cribrum excreta, una cum caryophyllis, ita

f 2 ut ras

S E R M O

nota ut radice sit unica una Caryophyllorum grana xxi. naribus insufflata, crassos, & viscosos humores à capite purgat: unde antiquos capitis dolores sanat, & morbo comitiali magnopere opitulatur.

Cyminum.

Cymini semine præcipue utimur. Est autem facultatis calfactoriæ, urinam ciet, & flatu dissipat, tertii ordinis calfacientium existens.

Cyparissus, Cupressus.

Cupressi folia & germina pilulæq; recentes ac teneræ, magna vulnere in duris corporibus glutinant, ex quo manifestum est quod siccatoriam vim habent, absq; manifesta acrimonia ac caliditate. Plurimam autem habet amaritudinem, & multo ampliorem acerbiteram uniuersa planta. Tantum uero est in ipsa caliditatis, quantum satis est ad deducendam acerbiteram in altum, citra calfacientionis aut mordacitatis, inductionem: quapropter humiditates in profundo, in humidis putredinosisque affectionibus consistentes, citra molestiam simulq; secure depascitur, altera non amplius attracta. Atq; sic herniosus confert in cataplasmate imposita. Siccat enim & robur addit corporibus ex humiditate laxis, mergente se nimirum in altum ut adstringendi, quum deducatur per ammixtam ipsi moderatam caliditatem. Vtuntur ipsa quidam & ad carbunculos ac herpetas polenta ammixta.

Cyperus, Iuncus quadratus.

Cypero radices maxime in usum ueniunt calfacientes ac siccantes citra mordacitatem: Vnde & ulcera ob nimiam humiditatem ægre recipientia cicatricem, mirabiliter sanant. Habent enim quid adstrictorium, & propterea oris ulcerationibus commodant. Habent & vim quandam sectoriam, qua & calculosi profunt, & urinas ac menses ciet.

Cypros, Ligustrum.

Ligustri arboris folia & uirgulta ac flores in usum ueniunt,

ueniunt, mixtæ facultatis ac temperamenti existentia. Habent enim quid discussorium ex aquosa substantia moderate calida: Habent & quid adstrictoriū, ex terrea frigida. Vnde decoctum fotu ambustis prodest. Commodat & ignitis inflammationibus ac carbunculis, citra molestiam ac mordacitatem siccans. Sed & cōmanducata ulceribus oris sponte productis, & maxime ignitas aphthas referentibus conducunt. Folia siccata in umbra tusaq; ac cribrata, mox in aqua ad calidum cinerem cocta, modico rhoe culinario insperso, & aceti momento, bonum cataplasma præbent in podagricis ac chiragricis, in ipsis maximis inflammationibus impositam. Nam & inflammationes sedat, & fluxiones repellit, & quod iam in locis continetur discutit per meatus occultos, quemadmodū per sudorem. Lædit tamen hoc cataplasma colorem, & maxime unguis. Quapropter prælinere locos oportet, si quid rosaceo cerato. Ipsum autem cataplasma integendum est ricini foliis, aut carpassi, si adsint.

Cytisum.

Cytisi folia discussoria sunt facultatis ammixta tepida aquosa quemadmodum folia maluæ.

Conion, Cicuta.

Quod cicuta extrenue frigidam uim habeat, omnes norunt, & propterea ex summa illa frigefactione etiam enecat ac occidit.

Coni fructus, Nux pinea, Cocalus Strobilus.

Coni fructus, quem & Cocalum, & Strobilum, ac pineam nucem appellant, integer quidem uiridis, amaritudinem quandam & acrimoniam cum humiditate habet, & propterea pectore suppuratis cōmodus est, itemq; aliis quibuscunque ex pectore ac pulmone facilius creatus ac per tulsim relectio expetitur. Nucleus eius qui in cibi usum uenit, alimentum præbet ægre concoctile, ualidū, ac multi succi, propter oleosam

f 3 tatem.

S E R M O

tatem . Verum medicamenti loco asperitates leuigat,
maxime ubi aqua maceratus omnem suam acrimo-
niam deposuerit.

Cancani radix.

Cancani radix uim habet moderate ficcatoriam ci-
tra mordacitatem , substantiam autem crassarum par-
tium meatus obducentem. Vnde uino macerata uelut
tragacantha, & delincta, arteriæ asperitates sanat. Nihil
minus si quis ipsam manduces, succus præter fluens
arteriæ prodest, similiter ut glycyrrhizes succus.

Caucalis.

Caucalim aliqui daucum syluestrem uocant. Est au-
tem similis ipsi & gustu, & uiribus, calfacit enim uelut
ille, & siccatur, & urinam ciet, & muria condita reponitur.

Carpesium.

Carpesium simile est ei quod phu appellatur, & gu-
stu & uiribus, uerum amplius tenuium partium existit:
quapropter & magis quam illud extergit uiscerum ob-
turationes, & urinas mouet, & rhenes expurgat calcu-
losos . Non tamen in tantum tenuium partium est ut
pro cinamomo in usum assumi possit, si cinamomum
haberi nequeat, quemadmodum Quintus fecit. Præter
stat quidem igitur Ponticum Laërtico, non tamen etiam
hoc ipsum uiribus cinamomo par est, sed etiam ab opti-
ma casta non modico interuallo relinquitur. Vtriusque
appellatio à quibusdam Pamphiliæ montibus est, in
quibus plurimum prouenit .

Lathyri, Cicerulæ.

Cicerulæ consimilem ochris & phaselis substan-
tiam habent, itemque similem succum, sed compa-
ge crassiores, & propterea aliquo modo magis hæ-
re quam illi alunt.

Lathyris.

Lathyridem tithymalli speciem esse quidam aiunt,
Semen eius purgatoriam uim habet.

Lapsana

Lapsana.

Lapsana in cibo accepta mali succi, est in cataplasma
te imposita exterforium quid ac discussorium habet.

Lapatum, Rumex, Oxylapathum.

Lapathum moderate discussoriam uim habet, & fa
nè caliditatis particeps est. Rhenū calculos radix eius
confringit, & scabiem ac corporis asperitates sanat ex
aceto cocta & affricta. At uero Oxylapathum mixtam
uim possidet: Habet enim repulsoriam unā cum dis
scussoria facultatem. Semen ipsorum manifeste adstrin
git, unde, & dysenterias & alui profluuia sanat præser
tim oxylapathi. Cæterum Hippolapathum in paludib
bus nascitur, eadem ui præditum, uerum imbecilliore.
Syluestris porro lapathi radix, quam mylen appellant, *describitur*
ex aceto cocta siue uino dentes corroborat, eorumq; *conterit*
dolores sedat, si eo decocto calido colluantur.

Limonium, siue Cynoglossum.

Limonii semen austerum existens cum uino exhi
bet cœliaciis, & dysentericis, & hemoptoicis: condu
cit & ad fluxum muliebrem.

Lichen siue muscus petrarum.

Lichen petrarum exterforia simulq; frigefacientis
moderate facultatis est, & siccantis iuxta utranque fa
cultatem. Sanat impetiginem cognominem sibi apud
Græcos morbum.

Leontopodium siue Leontopetalon.

Leontopodii radice maxime utimur, discussoria &
calfactoria ac siccatoria, in tertio ordine.

Lepidium.

Lepidium quarti ordinis est calfacientium.

Leucoion.

Leucioi uniuersus frutex exterforiam & tenuium
partium uim habet, maxime tamen flores præsertim
ficciores. Quare & cicatrices oculorum crassas atq;
tenuant, & decoctum ipsorum menses ac secundas

f 4 promouet

S E R M O

promouet, & foetus immortuos expellit. Nam & uirum perimit foetum in potu acceptum. Quod si quis uehementiã facultatis ipsius multæ aquæ mixtura aut aliquo alio eiusmodi liquore mitiget, habebit & ad inflammationes cõmodum medicamentũ. Sic & decoctum ipsius si non meracum fuerit, fomento uteri inflammationes sanat, & maxime diurnitate induratas. Idem cũ cerato ulcera ægre cicatricem recipientia curat. Semen iisdem uiribus prædictum cõmodissimum est potum duarum drachmarum pondere aut appositum cum melle, ad ciendos menses, & foetus uiuos quidem corrumpit mortuos autem eiicit. Radices cũ aceto in cataplasmate impositæ, lienes induratos sanant, itemq; induratas inflammationes.

Leuce, populus alba.

Populus alba arbor temperamentum mixtum habet, ex substantia aquosa tepida, & terrea attenuata. Vnde & exterforiam uim habet. Custu autem subamara existit.

Libanotus, Thus.

Thus calfacit ordine secundo, siccatur primo. Habet & quid astringentium, quod in albo uix percipere est. Cortex ipsius uim adstringendi manifeste habet, ob quam etiam præclare siccatur, ut secundi ordinis siccantium completi existat. Est & crassarum partium & minime acrimonię particeps. Ob has igitur qualitates ac uires, usus eius frequens est medicis, in hæmoptoicis ac stomachicis, profluuiisq; alui, coeliacisq; ac dysentericis, non solũ his quæ extrinsecus imponuntur, sed & quæ intra corpus sumuntur ipsum ammiscentibus. Fit ex eo & fuligo hoc modo. Granum thuris singulatum forcipe apprehensum & à lucerna accensum, in uas fictile cauum nouũ imposito, deinde cõneum operculum concuum probe detersum superposito, superpositis tamen ad utrunq; operculi labrum lapillis quatuor

tuor digitorum altitudinis, ut locus sit alterum supponendi granum, prius quam penitus extinguatur, donec sufficiens fuligo fuerit collecta. Cæterum externa operculi ænei pars assidue per spongiam ex aqua frigida extergeatur, ita enim omnis fuligo adhærebit, operculo nimirum non ualde concalfacto. Derasa itaque priore fuligine per pinnam. idem facias, quousque liberit. Sed & exusti Thuris cinerem priuatim colliges. Melior est autem fuligo. Vim habet mitigatoriam inflammationum in oculis sedat fluxiones, repurgat ulcera, replet concaua, sistit carcinomata. Eodem modo parantur fuligines & ex myrrha, & ex styrace. Conueniunt ad eadem omnes. Quin & aliarum lachrymarum fuliginem eodem modo colligere licebit.

Libanotides.

Libanotides omnes similem uim habent mollitoriam ac discussoriam. Succus autem & radices & herbarum melle ammixto, hebetudinibus oculorum medentur ex humorum crassitudine abortis. Sunt enim libanotides participes exterforiarum ac incisoriarum facultatis.

Lignis, fuligo.

Omnis fuligo siccatur, quapropter & substantiam terream habet, & reliquias ignis à materia exusta, sed has tamen tempore modico. Tota autem natura ipsius siccatoria est, terrea & tenuium partium. Partiales eius differentiae sunt iuxta materiam exustam, prout ea ipsa calidior aut frigidior aut mordacitatis expertis existit. Thuris porro fuligine utuntur ocularibus compositionibus ammixta maxime his quae ulceribus conferunt. Nam & haec expurgat ipsaque carne explet. Terebinthinæ quoque ac myrrhae fuligo similiter ut thuris nihil offendit. Verum styracis his fortior est, atque adhuc magis quae ex parte liquida fit, quam superat adhuc cedriæ fuligo. Utuntur autem & acrioribus, & in palpebris glabris, & angulis oculorum corrosis, oculisque humectis absque inflammationibus.

S E R M O

Ligusticum.

Ligustici radix & semen ex calfacientiũ ordine sunt in tantũ ut & menses moueant, & urinas propellant, flatusq; discutiant.

Lini semen.

Semen lini comestũ flatuosum est, etiamsi sit torrefactum, ita recrementosa humiditate plenu est. Est autem calidũ in primo ordine, humiditatis ac frigiditatis in medio consistens. Stomacho incõmodat & egre concoquitur: particeps est tamen facultatis ciendi urinarum, & torrefactum ventrem aliquatenus fistit.

Lobi.

De lobis scriptum à nobis est quum de dolichis ageremus.

Linozostis, Mercurialis.

Mercuriali utuntur omnes ad uentris purgationes, ueruntamen si quis eius usum in cataplasmatibus experiri uelit, reperiet eam multum discussoriam. Et semen huius nondũ siccatum experientia docet, tubercula & eminentias in corpore uulgo Carphia dicta, dissipare, si quis ipsa diligentius semine eo confricet.

Lonchitis.

Lonchitidis triangulare semen hastæ simile habentis, radix urinã ciet. Eius uero quæ scolopendrio similis est, folia uiridia uulneribus glutinandis conducunt, sicca eadem ex aceto pota, lienes induratos sanant.

Lycium, Pyxanthos.

Lycium siue pyxanthos spinosa est planta, ex qua quod Lycium appellant fit, quo ad sugillata utimur, & ad sedis ac oris inflammationes ac ulcerationes, herpetosq; ac putrefactiones, & ulcera maligna, & in terstrigines ac paronychias qui sunt unguium abcessus. Habet enim uim siccandi ex secundo ordine aliàs ex diuersi generis substantiis compositũ: Altera tenuium partium, ac discussoria & calida. Altera terrea frigida, ex qua

PRIMVS.

ex qua & moderatam adstrictionem habet. Quapropter & ad diuersos effectus hoc medicamēto utuntur, ut exterforio quidē, adstricorio uero, coeliacis & dysentericis ac fluxui muliebri exhibentes. Cæterum indicum Lycium ad omnia commodius existit.

Lysimachium.

Lysimachium prædominantem habet qualitatem adstricoriam, per quam & uulnera glutinat, & eruptiones sanguinis nariū cōpescit inspersa, sed & aliās sanguinis eruptiones supprimit tum ipsa, tum succus ipsius adhuc amplius. Quare & potus & infusus dysenterias ac sanguinis reiectionem, & fluxum muliebrem sanat.

Lotus, Trifolium.

Lotus satiuus, quem aliqui trifolium uocant, moderate extergendi uim habet itemq; siccandi, uerum in coniugatione caliditatis ac frigiditatis temperatus est. At uero syluestris lotus in Aphrica plurimus prouenit. Semen eius secundi ordinis est calfacientium. Habet & quid exterforium. Semen autem Ægyptiū etiam ad panificium accipitur.

Lotus arbor.

Lotus arbor adstricorie qualitatis non multæ particeps est. Est autem tenuium partium ac siccatoria. Ramentum itaq; lignorum eius, & ad fluxum muliebrem, & dysenterias, ac coeliacas affectiones conducit. Coquitur aliquando in aqua, aliquando in uino, pro ut usus postulat: & non solum infunditur, sed etiam bibitur. Atqui & defluos pilos cohibet moderate adstringendo ac siccando.

Macer.

Macer cortex est qui ex India affertur, adstringens cum modica acrimonia, quapropter & siccatur: Est tenuium partium, propter odorem: & propterea coeliacis

S E R M O

liacis ac dysentericis compositionibus ammiscetur, in tertio ordine siccantium locatus. Iuxta caloris & frigiditatis differentiam nihil insigniter præstans.

Malabathri folium.

Foliū Malabathri specie nardi consimile uim habet.

Malache, malua.

Malua syluestris leniter discussoria, & paululum mollitorie facultatis particeps est. Satiua pro eo quod aquosa humiditate participat, etiam uiribus debilior existit. Subit autem uentrem non solum ob humiditatem, sed & ob uiscositatem, maxime ubi cum oleo & garo accipitur, uino modico cibi tempore irrorato. Semen ipsorum tanto fortius est, quanto siccus. Quin & Dendromalache appellata huius generis est, sed magis quam prædictæ discussoria. Nominatur autem & Althæa.

Mandragoras.

Mandragoras prædominantem frigidam uim habet, ut tertii sit perfrigerantium ordinis: particeps est tamen & modicæ caliditatis ac humiditatis in malis suis. Vnde & soporatoriam uim hæc possident. Radicis cortex fortissimus existens, non solum frigefacit, sed etiam siccatur. Reliquum internum debile existit.

Marathrum, fœniculum.

Fœniculum fortiter calfacit, ut ex tertio ordine ceteri possit. Siccatur ordine primo: & propterea etiam lac generat, & suffusis oculis iuxta eandem rationem opitulatur. Ciet & urinas & menses ducit.

Mastiche.

Mastiche alba & chia, ex contrariis quodammodo facultatibus composita est, adstringente & molliente. Quapropter & stomachi, & uentris, & intestinorum ac hepatis inflammationibus conuenit, secundo ordine calfaciens ac siccahs. Nigra mastiche quæ Ægyptia appellatur, magis exsiccat quam illa, & minus adstringit,

git,

git, unde & commodior est quodammodo ad ea que
fortiore discussione opus habent.

Melanthium, Nigella.

Melanthium calfacit ac siccatur tertio ordine, apparet & in eo partium tenuitas. Sic itaque & distillationes, sanat calidum linteolo illigatum naribus admotum, ut assidue odor eius nares percellat. Sed & potum flatu uel maxime discutit. Occidit & lumbricos, non modo comestum, sed etiam foris uentri impositum, ob amaritudinem. Lepras, & clauos ac uerrucas myrmecias, hoc est, fornicarias dicitur abolet, & menses promouet ob crassitudinem & uiscositatem humorum superpressos, prodest & alopecii usum, & cum oleo tritum, ac illitum. Sic etiam recta ceruice spirantibus. Et in summa ubi dissecare & extergere ac siccare calfacereque opus est, commodissimum medicamentum existit.

Melilotum.

Melilotum mixtas uires habet. Nam & adstringit, sed & discutit & concoquit. Amplius enim de calida substantia quam de frigida in se complectitur.

Mel.

Mel calfacit ac siccatur secundo ordine. Est autem simplicis quammaxime tum facultatis, tum temperamenti: exterforia uidelicet appellatur. Estque maxime tenuium partium, praesertim quod prouenit ubi thymus plurimus nascitur. Quum autem tenuium partium sit, necessarium etiam quid acre possidet, per quod uentre ad excretionem impellit. Diximus autem quod exterget, haec itaque exterforia uis si ipsi adimatur: magis ad urinam ciendam commodum reddetur, itemque ad alimenti distributionem ac nutritionem ac commodatius. Adimi autem optime potest, aqua plurima ammixta, & cocto melle, donec spumare desierit, ita ut spuma assidue auferatur. Aqua uero mulsa non cocta uentre subit antequam concoquatur. Itaque senibus & frigidis

S E R M O

dis corporis temperaturis mel cōmodum est. Verum in ætate uigente constitutis ac calidis, in bilem transit ante concoctionem. Mel porro coctum per se, minus acre ac mordax euadit, unde, & magis nutrit, & ad sinus glutinandos commodissimum existit.

Melissophyllum.

Melissophyllū marrubio uiribus simile est, sed multo tamen ipso inferius, & ob id neque usus eius ualde expetitur: Quum enim ubiq; marrubium abundet, superuacaneum est melissophyllo uti. Si tamen nō addit marrubium: pro ipso succedere potest in eisdē usus, ut tamen efficacix eius mancæ memores simus.

Mecon, Papauer, Thylacitis, Rhœas.

Papauer omne perfrigerantem uim habet: Sed horrens, thylacitidis græcis appellatæ, semen moderate somniferum est. Verū Rhœadis semen fortius frigefacit: Quare citra læsionē eo quis non utitur. Syluestris autem semen nigrum existens, medicatū iam est multum frigefaciens, maxime Thebani. Sed & succus fortiter perfrigerat, usq; ad stuporem & mortificationem. Est enim quarti & extremi ordinis perfrigerantium.

Mecon ceratitiss, Papauer cornutum, Paralium.

Papauer cornutum græcis etiam paralium uocatur quoniam serè circa mare nascitur. Vim habet setiferam & extersoriã. Quare radix eius cocta in aqua ad dimidias, hepaticis affectionibus prodest, folia, & flores sordida ualde & maligna ulcera iuuant. Sed ab ipsorum usu recedendum est, ubi ulcera fuerint depurata. Nam usque adeo extergere solent, ut & depurata carne aliquid eliquent ac consummât, & ob id etiam crustas ulcerum tollunt.

Mespilum.

Mespili arboris fructus acerbus est, & uentrem plurimum supprimit.

Melea

Melea persice, Malus persica.

Malus persica & foliis & ramis amaram qualitatem prædominantem habet, quare & lumbricos occidunt trito umbilico imposta, & alias discussorium medicamentum existunt. Fructus eius persicum appellatum, humidioris, & frigidioris est temperamenti. Caro eius comesta facile corrumpitur, & omnino uitiosa est. Quare non oportet ipsa uelut aliqui faciunt, à reliquo cibo ingerere. Corruptuntur enim & uentri innatant. Porro uniuersalis huius regulæ perpetuo memorem esse oportet: Quod quæcunq; mali succi sunt, humida autem & lubrica, & quæ facile aluo secedere possunt, ea prius quam alia comedere oportet. Sic enim & ipsa cito subeunt, illisq; uiam præstruunt. Quæ uero postrema sumuntur, etiam alia simul corruptunt.

Melea Armeniacæ, Malus Armeniaca.

Armeniaca mali fructum præcocia appellant. Est autem humidus ac frigidus hic fructus secundo ordine, ubi sanè fuerit maturus, à persico in hoc differt, ipsoq; præstat, quod non similiter in uentre corruptitur, neq; acescit. Multis uero & iucundior apparet, & propterea stomacho accommodatior.

Malus medica, siue citrea.

Mali medicæ fructus ab omnibus citrium appellatur. Id in semine acidam qualitatem & uim siccatoriam prædominantem habet, ut tertii ordinis sit siccantium ac perfrigerantium. At uero in cortice habet quidem siccatoriam uim in secundo ordine, non tamen frigidam qualitatem, propter aromaticitatem. Caro ipsius crassi succi est, & frigida, ob duritiem: semen autem pernitus edi non potest, neq; quod acidum esse diximus, neq; eius nucleus qui re uera semen existit, amarâ qualitatem, & discussoriam ac siccatoriam uim in secundo ordine habens. Sed & folia siccandi ac discutiendi facultatem habent.

Mala

S E R M O

Mala omnia.

Cæterum in aliis malis magna est differentia. Quæ
 tuncq; enim adstringunt, frigidū ac terreum succū ha-
 bent: Quæ uero acida apparent, frigidū quidē, sed tes-
 niuum partiū habent. mediæ autem temperaturæ sunt
 dulcia, ad caliditatē repentia. Austerorū igitur malo-
 rum usus est, quum aut ob intemperiem calidā aut hu-
 miditatem multam, uenter debilis est. Acerborū uero,
 ubi eadem multū fuerint aucta: nam adstringētia quan-
 tum in ipsis est, supprimunt infernas excretiones. Aci-
 da autem cient. Quum igitur suspicio fuerit crassum
 humorem in uentre collectū esse, non ualde frigidum,
 hæc exhibebis. Nam & hunc dissecant & inferne sub-
 ducunt, & propterea excrementa humectant. Vbi uero
 purum repperint uentriculum, ipsum amplius sup-
 primunt.

Meon.

Mei radices in usu sunt in tertio ordine calfaciens
 tes. Siccant in secundo, humiditatem retrimenticiam
 in sese complexę. Vrinæ itaq; cient, & menses prouo-
 cant potu: Amplius acceptæ capitis dolorem indu-
 cunt, & propter humiditatem status.

Morus, Mora, Sycamina, Sycomora.

Mori arboris fructus, Sycamina & Sycomora fre-
 quenter à plerisque græcis uocantur: si quidem igitur
 matura & ante reliquum cibum, in uentriculum pu-
 rum ingerantur, celerrime per intestina secedunt: &
 aliis cibus uiam præstruunt. Verum post cibum accep-
 ptæ, aut uitiatum humorem in uentre reperientia ce-
 lerrime corrumpuntur, & peregrinam quandam, quæ
 dici commode non possit corruptionem inducunt, si-
 militer ut cucurbitæ & pepones, ubi non fuerint con-
 cocti. Tempus usus moris est itidem ut peponibus &
 cucumeribus, ubi siccum & calidum fuerit uentriculi
 corpus, & ex necessitate etiam hepatis. Tunc enim
 solummodo omnibus huiusmodi utiliter quis utetur,
 & ubi

& ubi quis longo itinere aut multo ardore fuerit defatigatus. Tunc enim profunt squallorem corporis rigantia, & moderate perfrigerantia. Mora immatura sole siccata diligenter ac reposita, commodum adstrictorium medicamentum exhibent, ut etiam dysenterias sanent, & affectiones coeliacas, & alias fluidas. Tunduntur autem & obsoniis miscentur, quemadmodum Rhois fructus. Bibuntur etiam cum aqua & uino. Cæterum cortex radicis arboris purgatoriam uim habet cum quadam amaritudine. Quare & latum lumbricum occidi feruefactus cum uino, eoque calido meraco potocyathi mensura, & diu suppressos menses prouocat.

Mycetes, fungi.

Fungi frigidum ac humidum abunde edulium sunt unde & prope ad uenenatricem uim accedunt, & sanè quidam ex ipsis occidunt.

Myos otis, Auricula muris.

Muris auricula siccata ordine secundo, nullam manifestam qualitatem habens. Succus eius cyathi mensura cum zytho potus, lumbricum latum efficaciter expellit.

Myrica, Tamarix.

Myrica incisoriam & extersoriam uim abunde possidet, citra manifestam siccationem habet, & quid adstrictorium, & ob has facultates lienibus induratis conducit, radicibus aut ramulis aut foliis cum aceto aut uino coctis. fructus & cortex non modicæ adstrictionis particeps sunt, simulque extergent, & tenuium partium existunt. Vtæ myricæ cinis siccandi uim acquirit.

Myrsine, Myrtus.

Ex contrariis hæc planta composita est substantiis prædominatur tamen in ipsa terreum frigidum. Habet & quid tenuium partium calidum. unde fortiter siccatur, & omnes partes ipsius restringendi uim habent, tum

A E T.

g forinse

S E R M O

forinfecus corpori imposita, tum intra assumptæ.

Moly, Ruta syluestris, Harmala, Befasa.

Moly aliqui rutam syluestrem uocant, aliqui harmala. Syri Befasa. Vis eius tenuium partium & calida est tertio ordine. Vnde & secat & discutit crassos & uiscosos humores & urinam promouet. Qui ruri habitant utuntur eo in diuturno capitis dolore, aqua coquentes, & caput inde rigantes. Similiter & ad reliquas corporis partes perfrigeratas.

Nardostachy, Nardi spica.

Nardi spica primo ordine calfacit, siccatur secundo completo. Composita est ex substantia multum adstringente, & acri calida non multa, & quadam modica sub amara. Quare & ad iecur & ad stomachum merito conducit, pota & forinfecus imposita. Urinas ciet quoque, & stomachi morsus sanat, & fluxiones uentris ac intestinorum resiccatur, item capitis & pectoris. fortior est indica, nigrior quam Syriaca existens.

Nardus Celtica.

Celtica nardus consimilem in genere uim cum prædictis habet, sed ad omnia debilior est, præterquam ad urinas ciendas. Est enim calidior illis, sed minus adstringit.

Narthez, Ferula.

Ferulæ semē attenuat & calfacit. Interna eius pars, medulla appellata, adstringentis cuiusdā qualitatis particeps est, ob quam hæmoptoicis & cœliacis prodest.

Napy, Sinapi.

Sinapi calfacit ac siccatur quarto ordine. Optimum est Ægyptium aut Syriacum, & quod mole minus est, & minus cruento coloratum.

Narcissus.

Narcissi radix siccatoriam in tantum uim habet, ut uulnera magna glutinet, etiam si tendines sint concissi. Habet & quid exterforium ac attractorium.

Nerium,

Nerium, Rododaphne.

Nerium aut Rhododaphne frutex ex omnibus notus, qui si forinsecus corpori in cataplasmate imponatur, discussoriam uim habet: Si uero intra corpus sumatur, perniciosus & uenenatus non solum hominibus, sed & plurimis pecoribus existit.

Nymphæa.

Nymphææ radix & semen uim habent siccatoriam leuem: Itaq; & uentis fluxiones, & seminis per somnū effluxum, aut si etiam aliàs immodice feratur, sistunt. Profunt & dysentericis. Ceterū Nymphæa quæ albā radicem habet, uehementioris facultatis est, ut & muliebrem fluxum sanet. Bibitur & ipsa & quæ nigram radicem habet, in uino nigro austero. Possident & quæ exterioræ facultatis, unde & uirilignes sanant aqua rigatæ, & alopecias cum liquida pice, præstat ad hæc quæ nigram radicem habet, ad reliqua quæ albam.

Xanthium, Lappa, Phasganion, Philanthropos, Choëradolethron.

Xanthium, quidem phasganium, quidam philanthropon, alii choëradolethron appellant. Semen eius discussoriam uim habet. Decoctum corticis radice potum lienes consumit, & dentes motos firmat eiusdem decoctum ex uino collutum.

Xiphion, Gladiolus.

Gladioli radix præsertim superior, uim attractoriâ, discussoriam, atq; adeo siccatoriam habet.

Oenos, Vinum.

Vinum ex secundo ordine est calfacientium. Antiquum ualde, ex tertio, quemadmodum nouum mustum, ex primo. Eadem proportio est siccitatis ad caliditatem. Quandoquidem uero plurimas in uino differentias reperimus, distinguendum est de ipsis quàm breuissimis id fieri potest. Rufa itaq; & crassa ex omnibus ad sanguinem generandum commodissima

g 2 sunt,

S E R M O

sunt, ut quæ parua egeant in sanguinem transmutatio-
ne. Deinceps nigra simulq; dulcia ac crassa. Deinde co-
lore quidem rufa aut nigra, compage uero crassa & ha-
bentia simul astringentem qualitatem. His minus ua-
lent albe, simulq; crassa, ac acerba, ad nutritionem: Mi-
nime uero omnium alunt colore alba, compage tenuis-
sima, & quodammodo aquæ similia. Concoquuntur au-
tem in uentriculo & magis distribuuntur dulcia quàm
austera, utpote calidiore uiprædita, sed & uentrem ma-
gis subducunt. Cæterum ualde crassa, & tardius conco-
quantur, & tardius in corpus distribuuntur, ubi autem
uentriculum robustum nastia fuerint, ut probe conco-
quantur, amplius nutrimentum corpori præbent. Ma-
nifestum est autem quod & aluum sistunt, & urigen-
tiam incommoda existunt, in quibusdam crassum suc-
cum generantia. Quædam ex ipsis etiam iecur & lienē
ac rhenes obturant, atque inde aliqui in aquam inter-
cutem incidunt, aliqui è calculo laborant ex nimio ip-
sorum usu, & præsertim senes. Optimum uinum est, &
sanis, & ex morbo se recolligentibus commodissimū,
quod colore rufum, compage tenue, & leniter subad-
stringens existit.

Oxos, Acetum,

Acetum mixtas substantias frigidam & calidam, uo-
luntati tenuium partium habet, prædominatur tamen
in ipso frigida substantia, quemadmodum in principi-
pio huius libri prædiximus. Est autem medicamentū
abunde siccatorium, ut tertii ordinis sit completi, ubi
sanè forte extiterit.

Opos, Laser, Succus Cyrenaicus.

Laser siue succus Cyrenaicus, omnibus aliis cali-
dior & magis tenuium partium existit, & ob id etiam
magis discussorius. Verum tamen & alij calidi sunt ac
statuosi, hoc est Medicus & Syriacus, quem Laser ap-
pellant.

Origanum.

Origanum.

Origani herbæ tres sunt species, omnes incisoriæ & attenuatoriæ, siccantisq; ac calfacientis facultatis in tertio ordine. Tragoriganus autem aliquid adstrictorium assumpsit.

Oxyſchœnos, Iuncus acutus.

De iunco acuto dicitur in schœni, hoc est, iunci mentione.

Orobus, Eruum.

Eruum siccatur secundo ordine intenso, calfacit primo. Quantum autem amaritudinis particeps est, tantum siccatur, & extergit, & obstructione liberat. Amplius sumptum sanguinem per urinam expellit.

Orobanche.

Orobanche frigidi ac sicci temperamenti in primo ordine est.

Oryza.

Oryza habet quid adstrictorium, quapropter uentrem supprimit. Et est edulium ægre concoctile.

Orchis cynos, Testiculus canis.

Orchis herba, quæ cynos orchis, hoc est canis testiculus dicitur, duplicem radicem bulbosam habet, humidam & calidam, quapropter etiã sapore dulcis est, & maior quidem radix ob multam humiditatem, ad uenerem stimulat pota. Minor uero ad siccitatem reoprensus impetus uenericos compescit.

Orchis altera.

Orchis altera, quam serapiada uocant, sicciorẽ priorẽ uim habet: quare ad uenerem non similiter commoda est. Laxos autem tumores in cataplasmate discutit, & ulcera sordida purgat, & herpetas sanat. sicca uero putrefactis & malignis ulceribus medetur. Nam & subadstringens quid habet, per quod aluum supprimit cum uino pota.

Osyris.

Osyridis herbæ ex qua scopæ fiunt, amara est qualitas.

S E R M O

Verum uis obturatione liberans. unde & malignas circa iecur obstructions resoluat.

Pancration.

Pancratii radix & sapore & uiribus Scillæ similis est: Quare aliqui etiam utuntur ipsa, scilla non præsentem. uerum multo debilior existit.

Paliurus.

Paliuri folia & radix adstringentem non obscure uim possident, quapropter & fluidum uentrem sistunt. Discussoriam autem in tantum habent, ut & tubercula curent, quæ sanè non ualde inflammata ac calida existunt. fructus incisoriarum facultatis eiusque est particeps, ut uescitæ calculos & confringat, & expurget, & reiectionibus ex pectore ac pulmone auxilietur.

Panax Hercules, Opopanax.

Panaces Hercules est, ex quo Opopanax appellatus sit. qui succus calidus est & discussorius in tertio ordine, siccus in secundo. Cortex radicis siccatur & calcatur, sed minus quam succus, extergit tamen, & propterea ad ossa denudata, & ulcera maligna conducit. Extergit. n. & siccatur, & carne replet citra mordacitatem. Semen calidum existens menses ducit.

Pentaphyllon, Quinquefolium, Mercurii herba.

Quinquefolium, quæ mercurii herba dicitur, radicem habet siccantem in tertio ordine, minime uero acrem. quapropter multi usus est & tenuibus partibus præditum.

Peplion.

Peplii semen in usu est: Ducit bilem unam cum pituita. flatu quoque discutit uelut Hippocrates scribit.

Pepon.

Pepon maturus substantiæ tenuioris est: Immaturus crassioris, absterfiora autem & incisoria facultate participat. Unde & urinam cient, & corpus illustrius reddunt, præsertim si quis semen siccet, deinde tuso & cribrato per simegmate utatur, ad maculas solares, & faciei lentis

lentigines, ac vitiligines in superficie hærentes. Domi-
natur in ipsis humida & frigida temperatura, suntq; se-
cundi ordinis in utraq; semen & radix sicca secundi or-
dinis initio consistunt. Vis extersoria amplior est in ra-
dice quàm carne. Caro comesta unà cum extersione
& urinas ciet, & inferne secedit magis q̄ cucurbitæ: at
uero semen magis exeret, ut etiam calculosis rheni-
bus conducatur. Cæterum vitiosum succum in corpore
gignit pepo, magisq; si non probe concoquatur. Tunc
enim colericos quibus & superne & inferne bilis pro-
rumpit, efficere solet. Nam & prius quàm corrumpa-
tur ad uomitum aptus est, si amplius edatur, & si quis
non ab eius esu boni succi edulium ingerat, omnino
uomet.

Piper.

Piper recens pullulans, longum est. quapropter &
humidius existit. Quod uero uelut fructus immaturus
est, album piper est, acrius nigro existens. Nigrum enim
uelut superassatum iam & superreficcatur est. Vtrum-
que autem fortiter calcacit ac siccat.

Peristereon, Verbenaca, Vene-
ris herba, Sacra herba.

Verbenaca, quam peristereona, & ueneris herbam,
ac sacram herbam appellant, capitis dolorem egre-
gie tollit, inquit Archigenes. coronæ modo imposita,
trita quoque cum aceto & rosaceo illita, & cocta cum
oleo, indeq; rigato capite, omnem ueterem capitis
dolorem sanat, & defluos capillos cohibet. Deco-
ctum radicis calidum ore retentum, dentium dolorem
sedat, & motos dentes firmat, & ori ulcera sanat. Cæ-
terum ad colicos radicem crassius tusam ex aqua ad-
dimidias coquito, & ad dies quinque potui dato. Con-
stat hoc experimento. At uero calculosis & incipienti
Elephantiasi, decoctum similiter dato ex aqua multa.
Vtere similiter & ad comitalem morbum, & ad febres

g 4 quod

notanda
verbenaca

S E R M O

quotidianas ac quartanas. Verum ad podagricos & Ischiadicos in uino decoctam exhibebis. Radice ex fuccata fistulæ optime colluantur, maxime mori succo & melle ammixto. Eadem radix usta itemq; sicca inspersa, fistulas sanat. Quin & melle cocto excepta, fistulæ collyrii modo inditur, & præter opinionem opitularatur.

Persea.

Perseæ folia adstringentis facultatis moderate participia sunt, ut & partibus è quibus sanguis erumpit, commode imponi possint. Eadem arida trita. pruritus sedant affricta.

Perdicias.

Perdicias relata est in quinto elemento, ubi Elxinè ipsam appellauimus.

Pæonia.

Pæonia relata est in tertio elemento, ubi glycyfidè ipsam appellauimus.

Petroselinum.

Petroselini semen maxime in usu est. Herba ipsa imbecillior existit. Semen calidum est & siccum tertio ordine, & incidendi ui præditum. Itaq; menses ciet & urinas ubertim, in superq; status discutit.

Peucedanum.

Peucedani radice maxime utuntur, liquoreq; ac succo eius. Omnia eandem uim habent, fortior est autem succus multum calfaciens ac discutiens. Vnde & neruorum affectionibus conuenit, & morbis pulmonis ac pectoris, ex crassitudine aut uiscositate humorū obortis, tū intra corpus sumptus, tū odoratu. Quomodo & sienes induratos sanat. Radicis usus ad eadem competit, sed & osiū squamas celerrime disparat, & sicca malignis ulceribus inspersa optime medetur, purgat. n. & incarnat, & usq; ad cicatricem perducit, calfaciens quidem ordine secundo, sicca autem tertii initio,

Pet

Peganum Ruta.

Ruta syluestris quarti ordinis est calfacientium ac
 siccantium, satiuua tertii. Estq; non solum acris, sed & a-
 mara, unde & uim secandi ac discutiendi crassos & uis-
 cosos humores habet, & per urinas euacuat. Et sanè
 tenuium quoq; partium est, & flatus discutit, & ob id
 inflationibus cōducit, & uenereos impetus supprimit,
 ac præclare siccant. nam inter medicamenta fortiter sic-
 cantia censetur. R. usus hæc uerba prodit: Syluestris ru-
 tæ uis ignea est, & ulceratoria, maxime uesicæ. Q. uas
 propter etiam qui podagricum pharmacum bibūt, ex
 ruta syluestri constans male affectam uesicam acquis-
 runt. quicunq; tamen hoc medicamētum sustinuerint,
 manifestam opem ferūt. Nam ad arthriticos præcipue
 commodum est. Q. uod si de satiuua ruta quid ammis-
 scueris, securius erit, quanquam & ipsa satiuua uesicæ in-
 cōmodet, sed minus q̄ syluestris. Vt imur syluestri in q̄
 bus perfrigeratum quid refouere uoluimus. prodest &
 hydropi flatuoso, & ei qui subtercus appellatur. pdest
 & morsis à uisera aut mure araneo, & magis si præ-
 gnans unus araneus momorderit, & præsertim anima-
 lia subiugalia. Est & forte medicamentum ad papauis
 ris succum potum, & ad aconitū cum uino. Satiua ruta
 rigores per circuitum repetentes mitigat pota ante ac-
 cessiones mitigat & colicos dolores potū & infusum,
 itemq; uteri strangulatus. Visum acuit in cibo sumpta,
 & p̄pterea pictores assidue eā degustantes, acutius cer-
 nunt. Quin & melle mixtus succus ipsius, medicamen-
 tū euadit uisum exacuens. Auxiliatur & urinæ difficul-
 tati cocta ex oleo, indeq; uesica fota, neq; est aliud me-
 dicamentū q̄ huic hac parte prætuleris. Cæterum in
 lumborū dolore & spirandi difficultate, data ex aqua
 mulsa cōfestim opitulatur. In lethargicis pota & infu-
 sa per clysterem, ualde commodat. Sed & tritam cū ro-
 faceo & aceto rapiti ipsorum illinere oportet. Soluit

g s & cor

S E R M O

& coxendicum dolores pota, & in cataplasmate imposita, & infusa per sedem. In cataplasmate imposita podagricis genua inflata habentibus, cito auxiliatur, & dolores mox lenit. Cruetas etiam carbuncolorum cito disparat, in cataplasmate imposita cum melle aut uuis passis.

Pix.

Pix arida siccatur & calcatur secundo ordine, plus autem siccatur quam calcatur. Liquida contra plus calcatur quam siccatur. Habet & quid tenuium partium, quo & anhelosis, & suppuratis pectore opitulatur: Satis est delinxisse cyathi unius mensuram melle ammixto. Habet utraq; & exterforium quiddam, & concoctorium, ac discussoarium. Quare & scabros ungues extrahunt ad dita cerra, & impetigines exterunt. Concoquunt & duros ac crudos tumores omnes cataplasmatibus ammixta. Ad omnia hæc præstat liquida. Sicca ad hæc deterior est, sed ad uulnera glutinanda accommodatior. Fuligo ex liquida pice sic paratur. In lucernam nouam funiculo instructam ellychnio, liquidam picem mittes, incensamque ac fœtili uase opertam, uelut in thure dictum est, fines. & priore consumpto liquore, alium infundes, donec fuliginem sufficientem collegeris. Vtus est ad palpebras ornandas, & ubi pilos producere oportet, & ad oculos imbecillos ac lachrymosos & ulcerosos.

Pistacia.

Pistacii fructus substantiam tenuium partium habet, quæ & subamarum quiddam & aromaticum in se com-
plectitur. Quapropter obturata expedit & expurgat, præsertim circa iecur, imò & pectus & pulmonem.

Pityides, Nux pinea, Nux picea.

Pityides appellantur fructus pinorum, quidam etiam picearum sic appellant. Sunt autem mixtae facultatis, nimium & adstringentis, & acrimoniam quandam cum amaritudine possidentes. Unde & reiectionibus ex pectore

Core ac pulmone conferunt.

Pini cortex.

Pini cortex prædominantem uim adstrictoriam habet, in tantum ut intertrigines inspersus optime sanet, & ambusta ac cicatricem perducatur, & aluum fluidam supprimat si potetur. Sed & piceæ cortex huic similis uim glutinandi uulnera habent. Fuligo porrò ex his ad palpebrarum defluuia, & humectos ac erosos oculorum angulos, itemq; lachrymosos utilis est.

Platanus.

Platanus humidior ac frigidior substantia non multum a moderatis abscedit. Vnde & folia uiridia trita in cataplasmate imposita, inflammationibus quæ adhuc generantur non obscure opitulatur. Cortex eius & pilulæ sicciorem uim habent. Quare cortex quod dem aceto coctus, ad dentium dolores adhibetur. Pilulæ uero cum adipe, ad ulcera ambustorum. Quidam corticem exurunt, & medicamentum exterforium efficiunt, quod cum aqua quidem sanat lepras. Ipso autem cinere per se insperso, ulcera uetera & ob nimiam humiditatem sordida curantur.

Polygonum.

Polygonum habet quidem & adstrictorium quiddam. Dominatur autem in ipso aquosa frigiditas, ut secundi ordinis sit completi, aut tertii incipientis inter frigefacientia. Vnde & stomacho exusto prodest, foris in cataplasmate imposito, quemadmodum & calidis inflammationibus. Fluxionis enim repellit. Quare & herpeti commodum pharmacum est, & ulcerum omnium, maxime inflammatorum & fluidorum, item quæ in auribus sunt, nam pus resiccat. Siftit & fluxum muliebrem, & dysenterias, ac sanguinis retentionem. Ad omnia uero masculinum ualidius est & præstantius.

Poleo

S E R M O

Polemonium, Philetæron, Chilodynamon.

Polemonium alii philetæron, alii chilodynamon uocant, tenuium partium & siccatoriam uim habet.

Quare quidam radicem ipsius cum uino ischiadicis, & dysentericis, & ad induratâ lienē bibendam præbēt.

Polium.

Polium amarum est & mediocriter acre, itaq; omnia uiscera obturatione liberat, & menses ac urinas ciet, & uiride quidem glutinat uulnera, siccum autem maligna ulcera sanat. Præsertim minus polium, quo & ad antidotos utimur. Nam & amarius est, & acrius quàm maius, ut tertii ordinis sit siccantium, secundi completi calfacientium.

Potamogeton.

Potamogeton adstringit & frigefacit, similiter ut polypodium. Verum crassarum partium substantiâ quàm polygonum habet.

Polypodium.

Polypodium dulcem simulq; austeram qualitatem prædominantem habet, ut uim habeat multum siccantem citra mordacitatem.

Prasion, Marrubium.

Marrubium calfacit secundo ordine completo, siccatur tertio completo. Tecur & lienem obturatione liberat, pectusq; ac pulmonem expurgat & menses prouocat, & ictericos per nares purgat. Facit & ad aurium dolores iam inueteratos. In cataplasmate impositum extergit & discutit.

Prasum, Porrum.

Porri acrem uim possident uelut cepæ, & iuxta proportionem calfaciunt corpus, & crassos in ipso humore attenuant, & uiscosos lesant. Ciet & urinam, & sanguinem expurgant. Optimus ulus est ipsorum bis coctorum. Nam sic comesta acrimoniam exuunt, & succi uitium non amplius habent. Abstinendum est

*whic et
epithodites
idem*

est autem a frequenti usu omnium acrium, & præsertim si is qui accipiat natura biliosior existet. Solis. n. his q̄ pituitosum humorē, aut crudum, aut crassum aut viscosum coaceruarunt, hæc edulia commodo existunt.

Propolis.

Propolis exterioriam uim non ualidam habet, at tractoriam autem satis ualentem. Est enim substantiæ tenuium partium, & calfacit secundo ordine completo, aut tertii initio.

Ptelea, Ulmus.

Ulni foliis aliquando uulnus recens glutinauimus: adstringūt enim & extergent. Cortex eius amarior est, & magis adstringit, quare Elepam sanat cū aceto. Radices eandem uim habent. unde quidam decocto earum fracturas fouent ad callum recipiendum.

Pleris, Filix.

Filicis radix in usum uenit: occidit enim lumbricos latus quatuor drachmarum pondere in aqua mullā pota. Fœtus quoque uiuos quidem enecat, mortuos uero expellit, sed & ulceribus inspersa, ea citra mordacitatem siccatur.

Pyrethrum.

Pyrethri radix maxime in usu est, iustoriam uim habens, per quam dentium perfrigatorum dolores lenit, affricatur, & cum oleo in rigoribus per circuitum repetentibus, ante accessionem. Stupefactis etiam ac resolutis conducit.

Pyri, Triticum, Amylum.

Triticum extra impositum primi ordinis est calfacientium, & tamen neque siccare manifeste neque humectare potest. Quod ex ipso fit amyllum, frigidius & siccus ipso euadit. Amyllum ideo dictum quod sine mola fiat. Panis triticeus cataplasma discuttoriam uim habet. nimirum quum sal & fermentum panis assumptum fuerit. Habet enim fermentum uim attractoriam

ex

S E R M O

ex alto, simulq; discussoriam.

Rhamnus.

Rhamnus secūdo ordine siccat, frigefacit primo cō-
pleto, aut secundi initio. unde & herpetas sanat, & ery-
sipelata non ualde calida.

Rhaphanus.

Rhaphanus calfacit tertio ordine, siccat secundo.
Discussoriam uim hēt adeo ut sugillata diuturna, aliq; liuefacta sanet cataplasinatis modo impositus. uerum ut obsonium magis quā alimentum, attenuantis facultatis est simulq; calfacit. Quare merito mirari sūbit illos qui à cœna ipsos crudos edunt bonæ concoctionis ergo. Etenim ipsi magnum eius rei experimentum se fecisse iactant, uerum nemo citra læsionem ipsos imitatus est.

Rheon Ponticum, Rha.

Rheon ponticon aliqui rha appellant, mixtam autem facultatem habet, adstringentem & calfacientē, & tenuium partiū. Vnde & rupta, & cōuulsa, & erecta ceruice spirationem emendat potum. Hæmoptoicis item ac cœliacis & dysentericis prodest. Impetigines quoq; & liuefacta per sanat, cum aceto illitum.

Resinæ omnes.

Omnes resinæ siccant & calfaciunt. Differūt inter se scdm quod magis aut minus habēt acrimonię in sapore, & calidæ facultatis, & simili modo iuxta alias qualitates, quod aliarū magis, aliarum minus participes existunt. Omnibus autem præfertur lentiscina, mastiche appellata, propterea quod parum adstrictionis possidet, ut & stomachi uentris ac hepatis debilitati conducatur. insuperq; & citra molestia siccet. Est autem maxime tenuium partiū, minimeq; acris. Inter reliquas terebinthina principatum obtinet, non similiter ut mastiche adstringens, sed discutit magis quā mastiche & extergit in tantum, ut & scabiem deterat,

&

& ex alto attrahat, magis quàm cæteræ resinæ, quod etiam magis tenuium partium existat. Habet & quid mollitorium amplius quàm mastiche. Aliæ porò omnes resinæ acriores hac sunt, pro maioris ac minoris acrimoniæ ratione. Siccissima omnium resinarum est sicca pinus resina, quam priuatim pinus phylsema appellat.

Resinæ quomodo urantur.

Vritur omnis resina liquida in quadruplici uase, liquoris infundendi respectu. Oportet enim resinæ quidem congiuum unum, duos uero pluuiialis aquæ in cacabū diffundere, & ad prunas leniter coquere, assidue agitando, donec resina odorem perdat, friabilisq; fiat, & penitus exarescat, ut etiam digitis confringi possit. quod ubi contigit, refrigeratam in fistili uase repones. Fit autem hoc modo excellenter alba. Oportet tamen urendam resinam prius excolare, & sordes ab ipsa separare. Vtuntur & citra aquam, primum quidem eliquatæ ac colatæ, deinde coctæ ad prunas per totum diem, assidue agitando, & ubi penitus expirarint tolluntur, ac reponuntur uelut dictum est. Excipitur ex resina etiam fuligo, ueluti in thure prædictum est, & confert ad calliblephara, quæ ornandis palpebris deseruiunt, & ad lachrymosos oculos, & corrosos ipsorum angulos, & glabras oculorum genas. Torrefacta uero resina utilis est ad odorata malagmata itemq; acopa appellata.

Rosæ.

Rosarū facultas ex aquosa calida, duabus aliis qualitatibus ammixta, adstringenti uidelicet & amaræ cōposita est. Flos ipsarum adhuc magis quàm rosæ asfrigidiorius est, & propterea etiam siccandi ui præditus.

Rhododaphne.

De rhododaphne diximus, ubi nerion ipsam appellauimus.

Rhoa,

S E R M O

Rhoa, malum punicum.

Omne malum punicum adstringentis facultatis par-
ticeps est, non tamen ut ea omnino prædominetur:
sunt enim aliqua ex ipsis acida, quædam dulcia, quæ-
dam austeræ. Quare ex his quæ in malorum tractatu
diximus, etiam de his coniectare licet. Succum autem
uberiorem habent quàm mala, aut pira, saporemq; in
super iucundiores quàm illa habent, & aliquando ad
plures affectiones quàm illa commodant, cum alias,
tum si quando stomachus ob uitiorum humorum re-
dundantiam morsum percipit. quo sanè tempore suc-
cus ipsorum cum polenta exhiberi debet, uelut Hippo-
crates in foemina cardiagulsa faciendum præcepit, que
uidelicet oris uentris morsum & dolorem percipies
bat. Acini puniceorum magis adstringunt q̄ succus magis
quoque siccant. his uero amplius adhuc cortices,
Quibus consimilem uim etiam cytini possident.

Rhus.

Rhois folium adstringit & siccat, hoc coriarii tincto-
res utuntur. Medicis fructus & succus magis in usum
ueniunt, multum austeram qualitatem habentes. Sic-
tant enim ordine tertio, perfrigerant secundo.

Rhypos, Sordes, Patos.

Sordes à statuis gymnasiore discussoria est & molis-
sitoria crudore tuberculore. Quæ uero in palæstris col-
ligitur, patosq; Græcis appellatur, optimum medica-
mentū est inflammatarū mammaꝝ. Nam & feruorem
extinguit, & influenza reprimat, & contentum discutit.

Sagapenum.

Sagapenum succus est calidus & tenuium partium,
uelut reliqui succi. Habet & quid exterforium, p̄ quod
cicatrices in oculis depurgat & attenuat. Quin & suffu-
sionibus & hebetudini uisus, ex humorum crassitudi-
nem obortis commodum pharmacum existit.

Sampfuchum.

Sampfucum

Sampſuchum tenuium partium ac diſcuſſoriã uim
habet: ſiccatur enim & calcatur tertio ordine.

Saprotes xylon, Caries lignorum.

Caries ac putredo lignorum, maxime eorum quæ
adſtriptionis ſimul extenſionis participia ſunt, uelut eſt
ulmus, humida ulcera optime purgat ac replet.

Sarcocolla.

Sarcocolla lachryma eſt arboris perſicæ, mixtis ui-
ribus prædita, ex ſubſtantia quadam meatu obducen-
te, & modica quadam amara. Vnde leuiter ſiccatur, & ſic
uulnera glutinat.

Satyron.

Satyron quidam etiam trifolium uocant, humidi
eſt & calidi temperamenti, quapropter & guſtatibus dul-
ce apparet. Superfluam tamẽ & flatuoſam humiditatẽ
poſſidet, & propterea ad uenerem ſtimulat. Quod etiã
radix herbe facere ſolet. Quidam tradunt etiam opi-
ſthotonum, hoc eſt, neruorum retrorſum diſtentionem
per ipſam ſanare e uiuo aſtero potam.

Selinum, Apium.

Apium in tantum calidum eſt, ut & urinas & menses
ciat: Flatus quoq; diſcutit, & magis ipſo ſemine.

Seris, Cichorium, Picris.

Seris ſue cichorium ſubamarum olus eſt, & magis
utiq; ſylueſtre, quod propterea picris Græcis appella-
tur. Eſt autem ſylueſtris, frigida ac ſiccæ temperaturæ
primo ordine. Satiua magis frigeſcit q̄ ſylueſtris, ue-
rum ob multæ humiditatis mixturam, ſiccandi uim
perdit. Vtraq; autem adſtringentis qualitatis particeps
eſt, quemadmodum & chondrylla. Nam & hæc ſeridis
ſpecies exiſtit.

Sefeli.

Sefelis & radix & ſemen in tantum calcificiunt, ut uri-
næ ciendæ ſufficiant. Eſt autem tenuium partium,
ut & morbo comitiali, & ſpirationi quæ recta ceruicæ

A E T.

h ſit, conſ

fit,conducat.

Sesamum.

Sesamum nõ modicam uiscositatem & pinguetudinem in se habet , unde & meatus obducit & mollit & moderate calidum est . Eandem uim habet & oleum ex ipso.

Sideritis.

Sideritis habet quidem quid exterforium , sed maior pars ipsius humida est , & moderate frigida , estq; modicæ cuiusdam adstrictionis particeps . unde & inflammationes arceat, & glutinandi uim habet.

Sycia, Cucumeres.

Cucumeres satiu urinam cient , uelut etiam pepones, sed minus quàm illi, propterea quod & substantia ipsorum minus humida quàm illorum existat , & ob id neq; ita facile corrumpuntur in uentre uelut pepones. Quidam ipsos concoquunt familiaritate quædam naturæ ad ipsos, & ubi in hoc confisi secure eos ingesserint, ignorant quod temporis progressu uitiosum & moderate crassum succu, ex ipsorum esu in uenis coaceruarunt, qui sanè succus ubi putrescere inceperit , febres malignas inducit. Quapropter ab omnibus mali succi eduliis abstinere consultum esset, etiam si aliqui facile ipsa concoquant.

Sicyos agrios, Cucumeris syluestris, Elaterium.

Cucumeris syluestris seminis succus siue liquor, qui elaterium appellatur: imo etiam radicis & foliorum succus utiles sunt ad medendum . Elaterium itaq; que menses ciet, & foetus appositum perdit . Summè enim amarum est . & modice calidum , ut secundi ordinis sit calfacientium. & ob id etiam discussoriam uim habet. Itaq; & angina laborantes quidam ex ipso illi nunt. Infunditur & isteris in nares cum lacte muliebri, atque hoc modo etiam capitis dolores sanat. Cæteru succus radicis & foliorum imbecillior est quàm feminis.

nis. Sed & ipsa radix consimilem uim habet. Nam & exterget, & discutit, & mollit. Verum cortex ipsius maioris siccatoria uim præditus est.

Silphium.

Silphi calidissimus quidem succus est, sed & folia, & caulis, & radix generose calfaciunt. Suntque omnia flatuostoris & aeræ substantiæ, & propterea etiam ægre concoquantur. Forinsecus tamen imposita efficaciora sunt, & maxime omnium succus, adtractoria uim habens, corporis item molem consumens ac colliquans.

Sinon.

Sinon calidi & subamari saporis est, unde & urinam ciet, & concoctorius existit, & menses prolicet, & obturationes uiscerum expedit.

Sion.

Sion in quantum aromaticum saporem habet, intantum calfacientis & siccantis facultatis particeps est. Discutit autem, & urinam ciet, & calculos rhenum atterit, & menses ducit.

Silymbrium.

Silymbrium tenuium partium & discussoriam, calfacitoriamque ac siccatoriam uim tertio ordine habet. Semen quoque ipsius tenuium partium & calidum est. Quare quidam id cum uino singultientibus & torminosis bibendum præbent.

Scandix.

Scandix syluestre olus est consimile gingidio, subacre, & subamarum, ut in siccando ac calfaciendo tertii ordinis sit exsoluti. Urinam etiam ciet, & uiscera obturatione liberat.

Scilla.

Scilla incisoriæ uim abunde possidet, non tamê fortiter calidam, sed in secundo ordine calfacientium.

Scolymus, Carduus.

h a Car

S E R M O

Cardui radix multam urinam foetidam ducit, si uis-
no decoctam quis bibat, & propterea alarum & tor-
tius corporis foetores sanat, Calida est tertii ordinis
initio, sicca secundo.

Scordion.

Scordium ex multiformi facultate constat. Nam &
amarum quid & acerbum & acre habet. Expurgat ita-
que simulq; calfacit uiscera, & menses & urinas mouet
& uulsa & rupta ac laterum dolores ex obturatione
factos sanat potum. Viride cataplasmatibus modo im-
positum, uulnera magna glutinat. Aridum inspersum,
fordida repurgat, & maligna ad cicatricem perducit.

Scorodon, Allium.

Allium calfacit ac siccat quarto ordine. In cibo sum-
ptu flatu dissipat, & sitim extinguit, & crassos uisco-
sosq; humores secundo obturatione liberat. Habet &
quid medicatum & mali succi, quod abiicit aqua co-
ctum. Fugiendus est eius assiduus usus, praesertim in ca-
lidioribus habitudinibus.

Smyrna, Myrrha.

Myrrha secundi ordinis est, calfacientium ac siccans-
tium. Insperfa capitis uulneribus, ea glutinare potest.
Amaritudinis autem non modica particeps est, per
quam & lumbricos, & foetus occidit ac eiicit. Habet &
quid exterforium, unde & ocularibus compositioni-
bus additur, quae ad ulcera & cicatrices crassas compo-
sitae sunt. Miscetur & in anhelosorum ac tusientium
auxilia, item in arteriacae compositiones: non enim
exasperat arteriam.

Smyrnum, Hipposeelinon.

Smyrnum, alii hipposeelinon uocant, ex eodem ge-
nere est cum apio & petroselino, uerum semen nigrum
& multo maius habet, & est apio ualentius, petroselino
imbecillius, calfacit ac siccat ordine tertio, menses
ducit, & urinas ciet.

Sonchus,

Sonchus, Cicerbita.

Sonchus uiridis adhuc & tener, uelut alia syluestria olera, comeditur. Cōponitur ex aquosa & terrea substantia, utriusq; frigidis, & adstrictionis quid habet. Manifeste itaq; perfrigerat, tum stomacho cataplasmatibus uice impositus, tum in cibo acceptus.

Spartum, Genista.

Sparti quo uites apud nos ligant, & fructus, & uirgarum succus ad tractoriam uim non instrenuā possidet.

Stacte.

Stacte appellatur recentis myrrhæ pinguitudo, si cū aqua modica tundatur, & per organum exprimat. Est autem ualde odorata & preciosa, & per se unguentum, quod stacte appellatur. Probat quæ nihil olei admixtum habet, & modica sui parte multam uim calfactoriam possidet, ad proportionem myrrhæ & unguentorum calfacientium.

Staphylinus, Pastinaca, Daucus.

Pastinaca fatiua imbecillior est, syluestris quam & daucum appellant, ad omnia fortior, urinas mouet, & menses prouocat. Habet & quid exterforium in sese.

Stœchas.

Stœchas amara & adstringentis qualitatis partis ceptus est. Est & renuium partium ex odoris argumento. Itaque & obturatione liberare, & attenuare, & corroborare, tum uiscera omnia, tum totum corporis habitum potest.

Struthium, Herba lanaria.

Struthii, radix in usu est, calida & sicca quarto ordine existens. Est autem exterforia & irritatoria, propter reaq; sternutamenta mouet.

Styrax.

Styrax mollit, calfacit, concoquit. Quapropter & tussis, & destillationes, & grauedines ac rauedines

h 3 sanat,

fanat, mensesq; promouet potus & appositus. Fuligo ex ipso fit uelut ex thure, quæ eandem quoque uim habet.

Staphyle, Vua.

Vua magis quam omnes temporarii & subcuniculari fructus, horæi Græci appellati, nutrit, & maxime ubi probe fuerit concocta. Minus autem nutriunt uuae quæ ficus, & quod in ipsis præcipuum est citò secedunt. Quare si quando retineantur, satis multum offendunt. Neq; enim probe concoquuntur retentæ, sed & iuxta distributionem in hepar ac uenas, crudum succum generant, qui non facile in sanguinem transmutantur, tū propter externam cuticulam, tū propter uinacea, quorum substantia sicca & adstrictoria existit. Quapropter recte faciunt qui hæc ipsa uelut inutilia expuunt, & omnem internam carnem unam cum succo exfugunt, & sanè uenter his magis subit. Reponuntur autem uuae in huiusmodi uariis modis. Alii in olla componunt, olla uide licet diligenter operata, & operculo pice oblito, ut nullatenus perspirent aut persententur. Atq; talis uua exsoluit uentrem firmat, & ciborum appetentiam excitat, non tamen alio secedit, & uberius ingesta, caput tætat. Sed adhuc magis capitis dolorem inducit quæ in musto seruatur. Pensilis autem caput nihil omnino sedit, uentrem uero neq; sistit, neq; promouet. Similiter neq; infirmam appetentiam excitat, neq; firmam exsoluit. Uua quidem igitur dulces calidiores succum habent. Quapropter sitim inducunt, & uentrem subducunt, præsertim ubi humidiores fuerint, nam inter calfacientia ac perfrigera medio modo habent. At uero acidæ & austere, & quæ cuticulam crasriorem habent, non solum prædicta uitia habent, sed & concoctionem in uentre & distributionem ac nutritionem impediunt. Cæterum in summa de escariis fructibus id nosse oportet. Humidos, humidum & tenue alimentum corpori præbere, & quod

& quod uniuersum corpus transeat ac cito penetret, facileq; & per urinam & per cutem euacuetur. Contra solidorum compage fructuum, alimentum quod corpori accedit crassum est, & transitus tardiores, præsertim ubi crassum aut uiscosum aut adstringentem succum in se habuerint.

Sycæ, Ficus.

Quod non solum autumnales, sed etiam temporarij ac æstiuï & subcuniculares fructus, horæi Græcis appellati, commune habent, id & ficus adest. nam neq; ipsæ succi malitiam effugere potuerunt. Verum hoc commodi ficus inest, quod facile per uentrem transeant, & totum corpus penetrent. Nā & uim exterforiam memorabilem habent, & nephritici ex ipsarū esu multa arenosa excernunt. Alimentum autem præbent corpori non solidū, sed laxum, & ipsum uentriculū flatu implent. Verum ob transitus celeritatem, flatu illi non durant, & ea gratia minus q̄ reliqui fructus nocēt. Et sanè ficus exacte matura ferè nihil noxiū habet. Ficus uero sicce calidiorē uim possident secundi ordinis initio. Habent & quid tenuium partium, quod a multa conducit. Illud tamen mali ex nimio ipsarum esu accedit, quod non ualde bonum sanguinem caricæ giugnant. Vnde & pediculorum copia ad earū esum conlequitur. Si uero uitiosus succus iam tum in uentre cōstineatur, caricæ comestæ extreme lædunt. augent autem humorum malitiam in uentre corruptæ, & inferne non secedentes. Vim habent attenuantem & incisoriam, ob quam etiam uentrem ad excretionem incitant, & rhenes expurgant. Iecori & lieni inflammatis quidem noxiæ sunt, quemadmodum etiam uirides ficus, iuxta communem rationem omnium dulcium. Iisdem uero obturatis aut induratis, cum thymo aut pulegio, aut thymbra, aut calamintha, aut origano, aut pipere, aut zingibere, multo ante reliquum

h 4 cibum

S E R M O

cibum tempore intercedente medici præbent. Qui uero cum aliquo crasflore edulio ficus edunt, itemq; caricas, non partium læfionem incurrunt. Ficus sicca duros tumores concoquunt ac discutunt, ob partium tenuitatem, si in cataplasmate imponantur. Decoctum quoque ipsarum consimilem uim habet. Cæterum ubi concoquere uelis, triticeam farinam ammiscabis, ubi discutere, ordeaceam. Et pinguiores quidem caricæ, tumores concoquunt, acriori uero sapore præditi extergent ac discutunt. At uero mellitum ex ipsarum in aqua coctura paratur, uim melli similem habet.

Symphytum petrarum.

Symphytum petrarum ex contrariis facultatibus constat: habet enim quid incisorium, quo pus in pectore ac pulmone contentum expurgat. Habet & quid adstrictorium, quod ad sanguinis reiectiones auxiliatur. Verum ob humiditatem, commanducatum sitim extinguit, & arteriæ asperitates lenit. At uero ob omnes prædictas facultates, etiam intestinorum herosiis imponitur, & ad conuulsa, ac rupta cum aceto multo bibitur.

Sycomora.

Sycomorum fructus forma ficubus similis est, sed acrimoniam nullam possidet, modicæ dulcedinis particeps, humectior & frigidior quodammodo uisua existens, uelut mora. Et sanè in medio mororū ac ficuum merito locatur, unde etiam nomen habet.

Schinus, Lentiscus.

Lentiscus arbutum ex substantia aquea leniter calida, & terrea frigida non multa compositum est, propterq; etiam moderate adstringit. Siccat igitur tertio ordinis initio, iuxta caliditatem uero & frigiditatem temperatum est. Similem uim in omnibus suis partibus possidet. Vnde & per se, & cum aliis medicamentis bibitur, ad coeliacas affectiones, & dysenterias, & sanguinis

triticea uero
quod discutit
hordeacea

nis sputa, & sanguinis ex utero eruptiones, prolapsa quoque sedi ac utero præcipitato commodat, prope modum uelut hypocythis.

Schœni siue iunci rotundi odorati flos.

Iunci odorati flos calfacit moderate, & adstringit moderatius, particeps est & tenuium partium facultatis, unde & menses ciet, & urinas ducit, in fomentis, & potu, & cataplasmatibus adhibitus: prodest & hepatis, & uentris ac stomachi inflammationibus.

Schœnos lea, Iuncus leuis, Oxyfchœ-

nus, Holoſchœnus.

Iunci leuis altera species oxyfchœnos, id est, acutus iuncus: altera holoſchœnos, hoc est, tota iuncea appellatur. Gracilior quidē & durior est iuncus acutus, crassior autē holoſchœnus, & laxior. Huius fructus somnū inducit. Iunci acuti species duæ sunt. Altera sterilis, & medicinæ inutilis. Altera fructifera cuius item fructus somnū cõciliat, sed minus superiore. hæc & capitis dolorem inducit. Vtraque spēs torrefacta ex uiuo pota, fluxiones uētris siccat, & fluxum muliebrem rufum sistit. Et propterea temperamentum ipsarum terreum leniter frigidū esse indicatur, & aqueum leniter calidum, quapropter inferna siccat, & leniter ad caput decurrēs perfrigerat, atque sic somnolentos eos qui utuntur facit.

Terebinthus.

Terebinthi folia, cortex & fructus, habent quid adstrictorium, sed & calfaciunt ordine secundo. Fructus est propinquus tertio ordine siccantium. Quapropter & urinam ciet, & lieni prodest.

Teutlon, Beta.

Beta nitrosam quandam uim possidet, qua exterget & discutit, & per nares expurgat. Cocta nitrosū & acre deponit, & ad discussoriam leniter facultatem, uis arcendi inflammationes ipsi accedit. Alba extersio ni ac discussoni efficacior. Nam nigra adstrictionis

h s par

particeps est, & magis in radice. Quum autem exterforium succum habeat, etiam uentrem ad excretionē excitat, & stomachum quandoq; mordet, præsertim illis quibus subtiliore sensu præditus est, & propterea in commodum stomacho edulium est, si uberius ingeratur. Præstantior autem est quam malua ad hepatis obturationes, atque id magis ubi cū sinapi, aut aceto edatur. quomodo comesta etiam splenicis conducit.

Tephra, Cinis omnis.

Lignorum exustorum, aut aliarum materierum reliquarum, cinis appellantur. Constat ex contrariis substantiis & qualitatibus. Habet enim in se quiddam terreū, & quid fuliginosum. Fuliginosæ itaq; partes tenuium partium sunt: & ubi cinis aqua maceratur & excolatur, si multum decedunt. Quod autem relinquitur terreū, debile ac leue euadit, ut quod calidam uim in aquam deposuit. Porro non omnis cinis eadem uim exacte habet, sed iuxta uitæ materiæ differentiam uariant. Nam ex lignis acerbis, uelut quercinis & similibus, non parum adstrictionis habet in terrea sui parte, unde & sanguinis eruptiones cohibet. Cæterū ficulneus cinis multum acrimoniæ ac uisoriæ facultatis in fuliginosa sui parte possidet: in terrestri uero parte uim exterforiā. Cōsimilis huic est & cinis ex tithymallis. Est autem & titanus, hoc est, calx, cineris species, magis tenuium partium existens, quæ is qui ex lignis reliquus est. Calx itaq; aqua exacte ter aut quater lora, & aqua diffusa, medicamentum euadit siccatorium citra mordacitatem. Quod si eadem aqua marina lauetur, discussoriam uim acquirit.

Telis, Fœnum græcum.

Fœnum græcum calidum est ex secundo ordine, sic cum ex primo, participat & exterforia facultate, & propterea feruentes inflammationes exacerbat. minus calidas & induratas discutit. In cibi usum uariis modis uenit, sed caput tentat amplius sumptum, præsertim

tim absque pane ingestum . quibusdam etiam stomachum subuertit. Succus decocti scenogræci, cum modo melle acceptus, omnes vitiosos humores intestinum commode subducit . Sed parum omnino mellis ammisceri debet, ne mordax existat. Cæterum in uentris pectoris doloribus citra febrē , palmulas pingues simul cum sceno græco decoquere oportet, & expressum succum ammixto melle rursus decoquere ad prunas donec moderate crassescat, atque ita eo uti multo tempore ante reliquum cibum intercedente. Vitædus tamen eius usus est in his qui caput læsioni obnoxium habet. Nam & palmulæ ipsæ caput tentant.

Tithymalli, Galactides, Characias.

Tithymalli oēs, qui & galactides appellantur, acerbæ & calidâ uim habent prædominantē. Inest ipsis & amaritudo . Fortissimus igitur est succus deinceps fructus & folia. particeps est & radix prædictarum facultatum, sed non ex æquo. Ipsa quidem igitur cum aceto cocta, dentium dolores & maxime erosorum sedat. succus quarti ordinis est calfacientium, qui iam uentris existit. Quapropter illi succi pilos denudant, sed uehementis ipsorum uis oleo ammixto mitigatur, & si frequenter id fiat, radices pilorum existat penitus extirpantur, & corpus glabrum redditur. Eodem modo & uerrucas, ac thymos ex eadē uerrucarum gente appellatos tollunt . Impetiginem quoque ac scabiem exterunt. Cortex radice eius qui priuatim Characias appellatur, in umbra siccatus, tusus & cribratus, generose purgat potus. Oportet autem quatuor scrupulorum pondus a uespera in uino dulci macerare, & mane excolatum uinum per panniculum tepesfactum potandum exhibere.

Tragacanthus,

Tragacanthus succus est plantæ spinosæ, similem gummi uim habet, quæ, & meatus obducit, & acrimoniam obtundit, & sanè siccatur quoque similiter illi.

Tribulus,

Tri

S E R M O

Tribulus ex moderata humida, & frigida ac sicca substantia constat. Cæterum in terrestri terrea frigiditas prædominantur, ob quam & magis adstringit. In aquatili uero aquositas, & propterea feruentibus inflammationibus conueniunt. Terrestris fructus rhenum calculos atterit potus.

Triphyllon, Trifolium.

Trifolium Græci asphaltion è bituminis odore appellatur, estq; calidæ ac siccæ facultatis in tertio ordine ueluti bitumen, & propterea potum laterum dolores ex obturatione obortos sedat, & urinam ac menses ciet.

Trychnon, Solanum.

Trychnon aliqui adiecto ad caput uocis litera æ trychnon appellant, & hortense quidem adstringit & frigefacit ordine secundo. Quod uero halicacabon appellatur in foliorum facultate simile est hortensi. uerû fructus eius urinam ciet. At uero cortex somniferi appellati de radice detractas, frigefacit similiter ut papaueris succus, ut tertii sit ordinis perfrigerantium. Fructus etiam huius urinam ciet, sed si plures quàm duodecim corymbi sumantur, furorem inducit.

Yacinthus, Hyacinthus.

Hyacinthi radix bulbiformis primi ordinis est siccantium, secundi perfrigerantium. Creditur pueros diu impuberes adseruare, si cum uino in cataplasmate imponatur. Semè moderate adstringit & exterget, unde iste ricis datur ex uino. Siccatur ordine tertio, uerum caliditas & frigiditatis in medio consistit.

Ydna, Tubera.

Tubera terream substantiam prædominantem possident modica tenuium partium ammixta.

Ydropiper, Hydropiper.

Hydropiper herbula est in aqua nascens, & foliis & ramulis mentæ similis, maior tamen, gustu acris uelut piper. Semina fert parua iuxta singula folia, herba calidissima.

calida quidem est, sed non quantum piper. Viridis imo
posita sugillata & durities sanat. Vtuntur quidam ipsa
una cum semine pro condimento piperis loco.

Yosciamus, Hyosciamus
Hyoscyamus commodissimus est ad medicinas, qui
flore & semen album habet tertii ordinis perfrigerā
tium existens. Reliqui uenenati sunt.

Ypericon, Hypericum.
Hypericum calfacit ac siccit, substantiam tenuiū
partium habens, ut & urinas, & menses prouocet. Ad
hæc uero non modo semen, sed etiam folium condu
cit. Viride in cataplasmate impositum, ulcera ad cicā
tricem perducere potest, præsertim ambustorum. Sic
cum tritum inspersum, humore facida & putredinosa
ulcera sanat. Quidam etiam ischiadicis ipsum bibend
dam præbent.

Yssopus, Hyssopus.
Hyssopus calfacit ac siccit ordine tertio. Estq; te
nuium partium substantiæ.

Phaci, Lentæ.
Lentæ non ualide adstringunt, in caliditatis autem
& frigiditatis medio cōsistunt. Siccant ordine secūdo.
Itaque corpus ipsarum siccit ac sistit uentrem. Deco
ctum autem promouet. Quapropter ubi sistendi uen
tris gratia sumuntur, prima aqua diffunditur.

Phacos palustris, Lens stagnorum.
Palustris lens humidi & frigidi temperamentis est, ex
secundo ordine.

Phaseli.
Phaseli iteq; ochri, media quodāmodo edulia sunt,
inter ea quæ boni sunt aut mali succi, facileq; conco
quantur aut ægre, tardeq; comitant, aut cito, stas
expertia aut infantia, parum nutriencia aut multum.

Phlomos, Verbascum.
Verbascum tres species habet, quarum radix acer
ba est,

ba est, unde & fluidis affectionibus auxiliatur. Quidam decocto eius dentes in dolore colunt. Folia omnium discufforia & exterforiam uim habent. Terentia usus est ad lucernarum lumina, quæ proprie thryallis appellatur.

Phoenix, Palma.

Palma arbor adstringētis qualitatis particeps est in omnibus suis partibus, ramorum succus austerus est, si militer quod cerebrum uocatur, quod in cibi usum uenit, fructus ipsius maxime dulcis, non modica caliditate participat, escarius & multi usus, tum forinsecus adhibitus, tum intra corpus sumptus ubi roborare, & siccare, & constringere, ac densare, & obturare opus est. Omnes palmulae ægre concoquuntur, & capitis dolorem inducunt amplius comesta. Quidam ab earum esu mortuum percipiunt in ore uentris, qui sanè etiam magis capita dolēt. Succus qui ex ipsis in corpus distribuitur crassus penitus est. Habet & uiscosum quiddam ubi pinguis palmula fuerit. Quando autem crasso & uiscoso succo dulcedo permixta fuerit iecur celerrime ab ipsis obturatur. Si uero aut inflammatus fuerit iecur, aut induratum, ab ipsarum esu extreme læditur. Consequenter autem cum iecinore etiam lien obturatur, ac læditur. Cæterum multo magis lædunt palmula uirides etiam paulo uberius ingestæ, nam & flatu uentrem implent, & crudis humoribus, & qui esitarunt rigoribus ægre calefcentibus corripuntur. Potrò germen tenerum quod Elaten, uocāt, uim eandem cum cerebro habet. Quod uelut tegmen & uelamen ipsius est, adstrictorium quidem est, uerum magis prædictis siccat. Est autem & radix arboris ficatoriæ citra mordacitatem facultatis, & modice adstrictoriæ.

Phu, Nardum creticum.

Phu radix nardo similem uim habet, debiliorem tamen ad alia est, uerum urinam magis ciet.

Phycos,

Phycos, Alga Fucus.

Fucus siue alga, muscus est marinus, qui uiridis exēptus frige facit & siccatur ordine secundo. habet & quid adstringens moderate.

Chalbana, Galbanum.

Galbanū succus est ferulaceæ plātæ, mollitoria & diuiscussoria uim habēs. Calfacit ordine tertio, siccatur scdo.

Chamædris, Trixago.

Chamædris amarā qualitatem prædominantem habet, est & aliquo modo acris, unde & lienem colliquat, & urinas & menses mouet, & crassos humores fecat, & uiscerum obturationes expurgat. Tertii ordinis est calfacientium ac siccantium. Decoctum ipsius diutius coctum, & assidue potum, febre quartana correptos liberat.

Chamelæa.

Chamelæa amarā qualitatem prædominantem habet. Quapropter & sordida ualde ulcera, & quæ maximas crustas habent, cum melle repurgare potest. Est & pota expurgantium numero.

Chamæleuce.

Chamæleuce calidam uim habet ordine tertio, siccam primo. Vnde suffita super carbones manifeste optulatur ægre spirantibus, si per infundibulum fumum inde hauriant.

Chamæleon.

Chamæleonis nigri radix uenenosum quid habet, unde eius usus forinsecus receptus est ad scabiem & impetiginem, ac uiriliginem, & in summa ad ea quæ extersione opus habent. Particeps est & mollitoria ac diuiscussoria facultis. Siccatur autem ordine tertio, calfacit secundo completo. At uero albi chamæleonis radix pota ex uino austero, acetabuli mensura, latum lumbri cum expellit. Dant ipsam & hydropicis.

Camæpitys.

Camæpitys tertii ordinis est siccantium, secundi calfacientium. Quum autem plurimū amara sit, ex terget

uiscer

uiscera magis q̄ calfacit, unde in regio morbo exhibetur, & omnino quibus iecur facile obturatur, **Commodum** medicamentum existit. Ducit & menses pota & cum melle apposita. Ciet quoq; urinam. Quidā ischia dicis ipsam præbent coctam in aqua mulla. herba ipsa viridis magna uulnera glutinare potest, & putredinosa ulcera sanare, & mammarum duritias discutere.

*mitinis
opisthalidum*
Chelidonium magnum.

Chelidonium magnum exterforiam & calidā uim abunde possidet, succus eius uisum exacuit, his quibus crassum qd̄ qd̄ discuti oporteat, circa pupillam colligitur. Quidā radice usi sunt in morbo regio ex iecinoris obstructione oborto, ex uino albo dantes cum aniso.

Chelidonium paruum.

Chelidonium paruum maiore acrius est, unde in cataplasmate impositum cutem exulcerat, & ungues leprofos exterit. succus eius per nares fortiter purgat: & enim quarti ordinis calfacientium ac siccantium. **Ma**ius tertii in utrisque.

Chondrilla.

De chondrilla diximus quum de seride ageremus: est enim seridis species.

Psyllium.

Psyllii semen maxime in usu est. **Secundi** ordinis est frigefacientium. Verum in siccando & humectando medium locum occupat.

Ocymum Basilicon, id est regale.

Ocymum secundi ordinis est calfacientium. habet & humiditatem superfluā, unde neque utile est ipsum intra corpus sumere. uerum forinsecus in cataplasmate impositum ad discutiendum ac concoquendum comodat. Decoctum ipsius lippietibus ob crassioris materiae copiam, calidum pro fomento adhibitur, magno opere prodest, præsertim pueris.

Aetii sermonis primi finis.